

Disposició addicional quarta.

La dotació de l'Estat al Fons d'Ajuda al Desenvolupament s'incrementa l'any 2006 en 528 milions d'euros, addicionals als que estableix l'article 55 de la Llei 30/2005, de 29 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a 2006.

Com a conseqüència del que estableix l'apartat anterior, el Consell de Ministres pot aprovar operacions addicionals amb càrrec al Fons d'Ajuda al Desenvolupament per l'import indicat. Inicialment aquesta quantitat s'ha de destinar a la constitució d'un fons fiduciari des del qual, a iniciativa del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació i a proposta de la Comissió Interministerial del Fons d'Ajuda al Desenvolupament, s'han de finançar aportacions futures a fons i programes pertanyents al Sistema de Nacions Unides o a qualsevol altre organisme de caràcter públic i multilateral amb què Espanya subscriu l'oportú conveni o acord de finançament.

Disposició addicional cinquena. *Concessió de suplement de crèdit.*

1. Per fer efectiu el compliment del que estableix la disposició anterior, es concedeix un suplement de crèdit al pressupost en vigor de la secció 20 «Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç»; servei 06 «Direcció General de Comerç i Inversions»; programa 431.A «Promoció comercial i internacionalització de l'empresa»; capítol 8 «Actius financers»; article 87 «Aportacions patrimonials»: concepte 871 «Al Fons d'Ajuda al Desenvolupament», per un import de 528 milions d'euros.

2. L'anterior suplement de crèdit es finança amb els reintegraments que efectuï el Consorci de Compensació d'Assegurances provinents de recobraments anticipats del deute extern percebuts en l'exercici 2006.

3. La disposició del suplement de crèdit dotat a l'apartat 1 queda condicionada a l'ingrés dels recursos que el financen al Tresor Públic.

Disposició transitòria primera.

El Govern ha de presentar a les Corts Generals, per a la seva tramitació i, si escau, aprovació en la present legislatura, un projecte de llei que reguli el Fons d'Ajuda al Desenvolupament (FAD).

Disposició transitòria segona.

En el termini d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, el Govern ha de presentar a la Cambra un pla per renegociar i, si escau, cancel·lar el deute sobirà dels països altament endeutats (HIPC) amb origen en les assegurances de crèdits a l'exportació concedides per la CESCE, així com el deute FAD d'aquests països contret abans del 31 de desembre de 2003, dins el marc dels acords del Club de París.

Disposició transitòria tercera.

El Govern ha de presentar a les Corts Generals, per a la seva tramitació i, si escau, aprovació en la present legislatura, un projecte de llei que reformuli la regulació dels crèdits CESCE per minimitzar el seu impacte en la generació de deute.

Disposició transitòria quarta.

Per tal de deixar de comptabilitzar les operacions de deute extern que no s'hagin de computar com a AOD una vegada assolida la xifra del 0,7% del PIB, el Govern ha de presentar davant els organismes internacionals les iniciatives oportunes.

Disposició derogatòria.

Queden derogades totes les disposicions del mateix rang o inferior que s'oposin al que estableix aquesta llei.

Disposició final primera.

S'autoritza el Govern per dictar totes les disposicions d'aplicació i desplegament d'aquesta llei que siguin necessàries, incloses les relatives al règim econòmic i financer.

Disposició final segona.

La present llei entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta llei i que la facin complir.

Madrid, 7 de desembre de 2006.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO

MINISTERI D'EDUCACIÓ I CIÈNCIA

21409 REIAL DECRET 1513/2006, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims de l'educació primària. («BOE» 293, de 8-12-2006.)

La llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, a l'article 6.2, estableix que correspon al Govern fixar els ensenyaments mínims als quals es refereix la disposició addicional primera, apartat 2, lletra c) de la llei orgànica 8/1985, de 3 de juny, reguladora del dret a l'educació. Els ensenyaments mínims són els aspectes bàsics del currículum en relació amb els objectius, les competències bàsiques, els continguts i els criteris d'avaluació. L'objecte d'aquest Reial decret és establir els ensenyaments mínims de l'educació primària.

La finalitat dels ensenyaments mínims és assegurar una formació comuna a tots els alumnes i les alumnes dins del sistema educatiu espanyol i garantir la validesa dels títols corresponents, com indica l'article 6.2 de la llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. L'esmentada formació facilita la continuïtat, progressió i coherència de l'aprenentatge en cas de mobilitat geogràfica de l'alumnat.

En virtut de les competències atribuïdes a les administracions educatives, correspon a aquestes administracions establir el currículum de l'educació primària del qual formen part els ensenyaments mínims que fixa aquest Reial decret que requereixen, amb caràcter general, el 65 per cent dels horaris escolars i el 55 per cent per a les comunitats autònomes que tinguin llengua oficial.

Els centres docents també tenen un paper actiu en la determinació del currículum, ja que, d'acord amb el que estableix l'article 6.4 de la llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, els correspon desenvolupar i completar, si escau, el currículum establert per les administracions educatives. Això respon al principi d'autonomia pedagògica, d'organització i de gestió que la llei esmentada atribueix als centres educatius amb la finalitat que el currículum

sigui un instrument vàlid per donar resposta a les característiques i a la realitat educativa de cada centre.

En la regulació dels ensenyaments mínims té una rellevància especial la definició de les competències bàsiques que l'alumnat ha de desenvolupar en l'educació primària i assolir en l'educació secundària obligatòria. Les competències bàsiques, que s'incorporen per primera vegada als ensenyaments mínims, permeten identificar els aprenentatges que es consideren imprescindibles des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits. El seu assoliment ha de capacitar els alumnes i les alumnes per a la seva realització personal, l'exercici de la ciutadania activa, la incorporació a la vida adulta de manera satisfactòria i el desenvolupament d'un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

Els objectius de l'educació primària es defineixen per al conjunt de l'etapa. En cada àrea es descriu de quina manera contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques, els seus objectius generals i, organitzats per cicles, els continguts i criteris d'avaluació. Els criteris d'avaluació, a més de permetre la valoració del tipus i grau d'aprenentatge adquirit, es converteixen en un referent fonamental per valorar el desenvolupament de les competències bàsiques.

En la regulació que facin les administracions educatives, han d'incloure les competències bàsiques, els objectius, continguts i criteris d'avaluació, si bé l'agrupació en blocs dels continguts de cada cicle establerta en aquest Reial decret té com a finalitat presentar els coneixements de forma coherent.

La intervenció educativa preveu com a principi l'atenció a un alumnat divers, diversitat que es manifesta tant en les formes d'aprendre com en les característiques personals que condicionen el mateix procés d'aprenentatge. Les mesures d'atenció que permetin garantir una educació de qualitat per a tots els alumnes i les alumnes, aconseguir el seu èxit i respondre a les diferents necessitats, es plantegen de forma que s'apliquin tan aviat com es detectin les dificultats. Amb la finalitat d'assegurar que la incorporació a l'etapa educativa següent es produeixi en condicions òptimes, s'estableix la necessitat d'aplicar-les totes.

Finalment, es regula la realització d'una avaluació de diagnòstic en finalitzar el segon cicle de l'educació primària. L'esmentada avaluació té caràcter formatiu i orientador i es fa amb la finalitat de col·laborar en l'anàlisi dels processos d'aprenentatge de cada alumne, així com dels processos d'ensenyament en cada centre, i tot això en un moment de l'etapa que permet adoptar les mesures de millora pertinents.

En el procés d'elaboració d'aquest Reial decret han estat consultats les comunitats autònomes i han emès informe el Consell Escolar de l'Estat i el Ministeri d'Administracions Públiques.

En virtut d'això, a proposta de la ministra d'Educació i Ciència, d'acord amb el Consell d'Estat i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 7 de desembre de 2006,

DISPOSO:

Article 1. *Principis generals.*

1. L'educació primària té caràcter obligatori i gratuït. Comprèn sis cursos acadèmics, que se segueixen ordinàriament entre els sis i els dotze anys d'edat. Amb caràcter general, els alumnes i les alumnes s'incorporen al primer curs de l'educació primària l'any natural en què compleixen sis anys.

2. L'educació primària comprèn tres cicles de dos anys cadascun i s'organitza en àrees amb un caràcter global i integrador.

Article 2. *Fins.*

La finalitat de l'educació primària és proporcionar a tots els nens i nenes una educació que permeti afermar el seu desenvolupament personal i el seu propi benestar, adquirir les habilitats culturals bàsiques relatives a l'expressió i comprensió oral, a la lectura, a l'escriptura i al càlcul, així com desenvolupar habilitats socials, hàbits de treball i estudi, el sentit artístic, la creativitat i l'afectivitat.

Article 3. *Objectius de l'educació primària.*

L'educació primària contribueix a desenvolupar en els nens i les nenes les capacitats que els permeten:

a) Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrar d'acord amb aquestes normes, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.

b) Desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i responsabilitat en l'estudi així com actituds de confiança en si mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge.

c) Adquirir habilitats per a la prevenció i per a la resolució pacífica de conflictes, que els permetin desenvolupar-se amb autonomia en l'àmbit familiar i domèstic, així com en els grups socials amb els quals es relacionen.

d) Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitat.

e) Conèixer i utilitzar de manera apropiada la llengua castellana i, si n'hi ha, la llengua cooficial de la comunitat autònoma i desenvolupar hàbits de lectura.

f) Adquirir en una llengua estrangera, com a mínim, la competència comunicativa bàsica que els permeti expressar i comprendre missatges senzills i desenvolupar-se en situacions quotidianes.

g) Desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques i iniciar-se en la resolució de problemes que requereixin la realització d'operacions elementals de càlcul, coneixements geomètrics i estimacions, així com ser capaços d'aplicar-los a les situacions de la seva vida quotidiana.

h) Conèixer i valorar el seu entorn natural, social i cultural, així com les possibilitats d'acció i manteniment d'aquest entorn.

i) Iniciar-se en la utilització, per a l'aprenentatge, de les tecnologies de la informació i la comunicació desenvolupant un esperit crític davant els missatges que reben i elaboren.

j) Utilitzar diferents representacions i expressions artístiques i iniciar-se en la construcció de propostes visuals.

k) Valorar la higiene i la salut, acceptar el propi cos i el dels altres, respectar les diferències i utilitzar l'educació física i l'esport com a mitjans per afavorir el desenvolupament personal i social.

l) Conèixer i valorar els animals més pròxims a l'ésser humà i adoptar maneres de comportar-se que afavoreixin la seva cura.

m) Desenvolupar les seves capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seves relacions amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als estereotips sexistes.

n) Fomentar l'educació viària i les actituds de respecte que incideixin en la prevenció dels accidents de trànsit.

Article 4. Àrees de coneixement.

1. D'acord amb el que estableix l'article 18 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, les àrees de l'educació primària que s'imparteixen en tots els cicles d'aquesta etapa són les següents:

Coneixement del medi natural, social i cultural.
Educació artística.
Educació física.
Llengua castellana i literatura i, si n'hi ha, llengua cooficial i literatura.
Llengua estrangera.
Matemàtiques.

2. En un dels cursos del tercer cicle de l'etapa, a les àrees incloses en l'apartat anterior s'ha d'afegir l'àrea d'educació per a la ciutadania i els drets humans, en la qual s'ha de prestar una atenció especial a la igualtat entre homes i dones.

3. En el tercer cicle de l'etapa, les administracions educatives poden afegir una segona llengua estrangera.

4. Les àrees que tinguin caràcter instrumental per a l'adquisició d'altres coneixements han de rebre una consideració especial.

5. Sense perjudici del seu tractament específic en alguna de les àrees de l'etapa, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors s'han de treballar en totes les àrees.

6. L'organització en àrees s'entén sense perjudici del caràcter global de l'etapa, atesa la necessitat d'integrar les diferents experiències i aprenentatges de l'alumnat en aquestes edats.

7. L'acció educativa en aquesta etapa ha de procurar la integració de les diferents experiències i aprenentatges de l'alumnat i s'ha d'adaptar als seus ritmes de treball.

Article 5. Currículum.

1. S'entén per currículum de l'educació primària el conjunt d'objectius, competències bàsiques, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació d'aquesta etapa educativa.

2. El present Reial decret fixa els aspectes bàsics del currículum, que constitueixen els ensenyaments mínims de l'educació primària als quals es refereix l'article 6.2 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

3. Les administracions educatives han d'establir el currículum de l'educació primària, del qual han de formar part, en tot cas, els ensenyaments mínims que fixa aquest Reial decret que requereixen el 65 per cent dels horaris escolars o el 55 per cent en les comunitats autònomes que tinguin llengua cooficial.

4. Els centres docents han de desenvolupar i completar el currículum de l'educació primària establert per les administracions educatives, concreció que forma part del projecte educatiu al qual fa referència l'article 121.1 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Article 6. Competències bàsiques.

1. A l'annex I del present Reial decret es fixen les competències bàsiques que s'han d'adquirir en l'ensenyament bàsic i a l'assoliment de les quals ha de contribuir l'educació primària.

2. Els ensenyaments mínims que estableix aquest Reial decret contribueixen a garantir el desenvolupament de les competències bàsiques. Els currículums establerts per les administracions educatives i la concreció d'aquests que els centres facin en els seus projectes educatius s'han d'orientar, així mateix, a facilitar el desenvolupament de les esmentades competències.

3. L'organització i el funcionament dels centres, les activitats docents, les formes de relació que s'estableixin entre els integrants de la comunitat educativa i les activitats complementàries i extraescolars també poden facilitar el desenvolupament de les competències bàsiques.

4. La lectura constitueix un factor fonamental per al desenvolupament de les competències bàsiques. Els centres, en organitzar la seva pràctica docent, han de garantir la incorporació d'un temps diari de lectura, no inferior a trenta minuts, al llarg de tots els cursos de l'etapa.

Article 7. Objectius, continguts i criteris d'avaluació.

A l'annex II d'aquest Reial decret es fixen els objectius de les diferents àrees, la contribució d'aquestes al desenvolupament de les competències bàsiques, així com els continguts i criteris d'avaluació de cada àrea en els diferents cicles.

Article 8. Horari.

1. A l'annex III d'aquest Reial decret s'estableix, per a les diferents àrees de l'educació primària, l'horari escolar que per a cada cicle correspon als continguts bàsics dels ensenyaments mínims, de conformitat amb el que disposa l'article 6.3 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

2. L'horari assignat a les àrees s'ha d'entendre com el temps necessari per al treball en cadascuna d'aquestes àrees, sense detriment del caràcter global i integrador de l'etapa.

Article 9. Avaluació.

1. L'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat és contínua i global i té en compte el progrés de l'alumne en el conjunt de les àrees del currículum.

2. L'avaluació es porta a terme tenint en compte els diferents elements del currículum.

3. Els criteris d'avaluació de les àrees són un referent fonamental per valorar el grau d'adquisició de les competències bàsiques.

4. En el context del procés d'avaluació contínua, quan el progrés d'un alumne no sigui l'adequat, s'han d'establir mesures de reforç educatiu. Aquestes mesures s'han d'adoptar en qualsevol moment del cicle, tan aviat com es detectin les dificultats, i s'han de dirigir a garantir l'adquisició dels aprenentatges imprescindibles per continuar el procés educatiu.

5. Els mestres han d'avaluar tant els aprenentatges dels alumnes com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent.

Article 10. Promoció.

1. En finalitzar cadascun dels cicles, i com a conseqüència del procés d'avaluació, el professorat del grup ha d'adoptar les decisions corresponents sobre la promoció de l'alumnat, tenint especialment en consideració la informació i el criteri del professor tutor.

2. S'accedeix al cicle educatiu següent sempre que es consideri que s'ha assolit el desenvolupament corresponent de les competències bàsiques i el grau de maduresa adequat. S'hi accedeix, així mateix, sempre que els aprenentatges no assolits no impedeixin seguir amb aprofitament el nou cicle. En aquest cas, l'alumnat ha de rebre el suport necessari per recuperar els esmentats aprenentatges.

3. Quan no es compleixin les condicions assenyalades a l'apartat anterior, s'ha de romandre un any més en el mateix cicle. Aquesta mesura es pot adoptar una sola vegada al llarg de l'educació primària i ha d'anar acompanyada d'un pla específic de reforç o recuperació. Els

centres han d'organitzar aquest pla, d'acord amb el que estableixin les administracions educatives.

4. S'accedeix a l'educació secundària obligatòria si s'ha assolit el desenvolupament corresponent de les competències bàsiques i el grau de maduresa adequat. S'hi accedeix, així mateix, sempre que els aprenentatges no assolits no impedeixin seguir amb aprofitament la nova etapa. En aquest cas, l'alumnat ha de rebre el suport necessari per recuperar els esmentats aprenentatges.

Si no es compleixen les condicions assenyalades en el paràgraf anterior, no es pot promocionar a l'etapa següent si no s'han esgotat les mesures que preveuen els articles 9.4 i 10.3 d'aquest Reial decret.

5. De conformitat amb el que estableix l'article 4.2 en la seva lletra e) de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació, els pares o tutors han de participar en l'evolució del procés educatiu dels seus fills o tutelats i donar-hi suport, així com conèixer les decisions relatives a l'avaluació i promoció i col·laborar en les mesures de suport o reforç que adoptin els centres per facilitar el seu progrés educatiu.

Article 11. *Tutoria.*

1. En l'educació primària, l'acció tutorial ha d'orientar el procés educatiu individual i col·lectiu de l'alumnat.

2. El professor tutor ha de coordinar la intervenció educativa del conjunt del professorat i ha de mantenir una relació permanent amb la família, a fi de facilitar l'exercici dels drets reconeguts a l'article 4.1.d) i g) de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació.

Article 12. *Documents i informes d'avaluació.*

1. El Ministeri d'Educació i Ciència, amb l'informe previ de les comunitats autònomes, ha de determinar els elements dels documents bàsics d'avaluació, així com els requisits formals derivats del procés d'avaluació que han de ser necessaris per garantir la mobilitat de l'alumnat.

2. D'acord amb el que estableix l'article 20.5 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, en finalitzar l'etapa s'ha d'elaborar un informe individualitzat sobre el grau d'adquisició dels aprenentatges, especialment els que condicionin més el progrés educatiu de l'alumne i els altres aspectes que es considerin rellevants per garantir una atenció individualitzada.

S'ha de garantir la confidencialitat d'aquesta informació en determinar les característiques dels informes i en els mecanismes de coordinació amb l'etapa educativa següent que s'estableixin.

Article 13. *Atenció a la diversitat.*

1. La intervenció educativa ha de considerar com a principi la diversitat de l'alumnat, entenent que d'aquesta manera es garanteix el desenvolupament de tots ells a la vegada que una atenció personalitzada en funció de les necessitats de cadascun.

2. Els mecanismes de reforç que s'han de posar en pràctica tan aviat com es detectin dificultats d'aprenentatge són tant organitzatius com curriculars. Entre aquestes mesures es poden considerar el suport en el grup ordinari, els agrupaments flexibles o les adaptacions del currículum.

3. Perquè l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu al qual es refereix l'article 71 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, pugui assolir el màxim desenvolupament de les seves capacitats personals i els objectius de l'etapa, s'han d'establir les mesures curriculars i organitzatives oportunes que assegurin el seu progrés adequat.

4. Les administracions educatives, amb la finalitat de facilitar l'accessibilitat al currículum, han d'establir els procediments oportuns quan sigui necessari realitzar adaptacions que s'apartin significativament dels continguts i criteris d'avaluació del currículum, a fi d'atendre l'alumnat amb necessitats educatives especials que les necessitin, als quals es refereix l'article 73 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Les adaptacions s'han de fer buscant el màxim desenvolupament possible de les competències bàsiques; l'avaluació i la promoció han de prendre com a referent els objectius i criteris d'avaluació fixats en les esmentades adaptacions.

Sense perjudici de la permanència durant un curs més en el mateix cicle, prevista a l'article 20.4 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, l'escolarització d'aquest alumnat en l'etapa d'educació primària en centres ordinaris es pot prolongar un any més, sempre que això afavoreixi la seva integració socioeducativa.

5. L'escolarització de l'alumnat que s'incorpori tardanament al sistema educatiu al qual es refereix l'article 78 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, s'ha de fer atenent les seves circumstàncies, coneixements, edat i historial acadèmic.

Quan presentin greus carències en la llengua d'escolarització del centre, han de rebre una atenció específica que, en tot cas, ha de ser simultània a la seva escolarització en els grups ordinaris, amb els quals han de compartir el màxim de temps possible de l'horari setmanal.

Els qui presentin un desfasament en el seu nivell de competència curricular de més d'un cicle, poden ser escolaritzats en el curs inferior al que els correspondria per edat. Per a aquest alumnat s'han d'adoptar les mesures de reforç necessàries que facilitin la seva integració escolar i la recuperació del seu desfasament i li permetin continuar amb aprofitament els seus estudis. En el cas de superar l'esmentat desfasament, s'han d'incorporar al grup corresponent a la seva edat.

6. L'escolarització de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals, identificat com a tal pel personal amb la deguda qualificació i en els termes que determinin les administracions educatives, s'ha de flexibilitzar, en els termes que determina la normativa vigent, de manera que es pugui anticipar un curs l'inici de l'escolarització en l'etapa o reduir la durada d'aquesta, quan es prevegi que són aquestes les mesures més adequades per al desenvolupament del seu equilibri personal i la seva socialització.

Article 14. *Autonomia dels centres.*

1. En establir el currículum de l'educació primària, les administracions educatives han de fomentar l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres, han d'afavorir el treball en equip del professorat i han d'estimular l'activitat investigadora a partir de la seva pràctica docent.

2. Els centres docents han de desenvolupar i completar el currículum i les mesures d'atenció a la diversitat establertes per les administracions educatives adaptant-les a les característiques de l'alumnat i a la seva realitat educativa, amb la finalitat d'atendre tot l'alumnat, tant el que té més dificultats d'aprenentatge com el que té més capacitat o motivació per aprendre.

3. Els centres han de promoure, així mateix, compromisos amb les famílies en els quals s'especifiquin les activitats que tots dos es comprometen a desenvolupar per facilitar el progrés educatiu.

4. Els centres, en l'exercici de la seva autonomia, poden adoptar experimentacions, plans de treball, formes d'organització o ampliació de l'horari escolar en els termes que estableixin les administracions educatives, sense que, en cap cas, s'imposin aportacions a les famílies ni exigències per a les administracions educatives.

Article 15. Avaluació de diagnòstic.

1. L'avaluació de diagnòstic, regulada a l'article 21 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, que ha de dur a terme tot l'alumnat en finalitzar el segon cicle de l'educació primària, no té efectes acadèmics, té caràcter formatiu i orientador per als centres i informatiu per a les famílies i per al conjunt de la comunitat educativa.

2. En el marc de les seves respectives competències, les administracions educatives han de proporcionar als centres els models i suports pertinents, a fi que tots aquests puguin realitzar de manera adequada aquestes avaluacions.

3. Els centres han d'utilitzar els resultats d'aquestes avaluacions per, entre d'altres fins, organitzar, en el tercer cicle de l'educació primària, les mesures de reforç per als alumnes i les alumnes que les requereixin, dirigides a garantir que tot l'alumnat assoleixi les corresponents competències bàsiques. Així mateix, aquests resultats, juntament amb l'avaluació dels processos d'ensenyament i la pràctica docent, han de permetre analitzar, valorar i reorientar, si és procedent, les actuacions desenvolupades en els dos primers cicles de l'etapa.

Disposició addicional primera. Ensenyaments de religió.

1. Els ensenyaments de religió s'inclouen en l'educació primària d'acord amb el que estableix la disposició addicional segona de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

2. Les administracions educatives han de garantir que, a l'inici del curs, els pares o tutors dels alumnes i les alumnes puguin manifestar la seva voluntat que aquests rebin o no rebin ensenyaments de religió.

3. Els centres docents han de disposar les mesures organitzatives perquè els alumnes i les alumnes els pares o tutors dels quals no hagin optat perquè cursin ensenyaments de religió rebin la deguda atenció educativa, a fi que l'elecció d'una opció o de l'altra no suposi cap discriminació. L'esmentada atenció, en cap cas, no comporta l'aprenentatge de continguts curriculars associats al coneixement del fet religiós ni a qualsevol àrea de l'etapa. Les mesures organitzatives que disposin els centres han de ser incloses en el seu projecte educatiu perquè pares i tutors les coneguin amb anterioritat.

4. La determinació del currículum de l'ensenyament de religió catòlica i de les diferents confessions religioses amb les quals l'Estat espanyol ha subscrit acords de cooperació en matèria educativa és competència, respectivament, de la jerarquia eclesiàstica i de les autoritats religioses corresponents.

5. L'avaluació de l'ensenyament de la religió catòlica es realitza en els mateixos termes i amb els mateixos efectes que la de les altres àrees de l'educació primària. L'avaluació de l'ensenyament de les diferents confessions religioses s'ha d'ajustar al que estableixen els acords de cooperació subscrits per l'Estat espanyol.

6. Amb la finalitat de garantir el principi d'igualtat i la lliure concurrència entre tot l'alumnat, les qualificacions que s'hagin obtingut en l'avaluació dels ensenyaments de religió no es computen en les convocatòries en què hagin d'entrar en concurrència els expedients acadèmics.

Disposició addicional segona. Ensenyaments del sistema educatiu espanyol impartits en llengües estrangeres.

1. Les administracions educatives poden autoritzar que una part de les àrees del currículum s'imparteixin en llengües estrangeres sense que això suposi cap modificació dels aspectes bàsics del currículum regulats en el present Reial decret. En aquest cas, han de procurar que al

llarg de l'etapa els alumnes adquireixin la terminologia pròpia de les àrees en les dues llengües.

2. Els centres que imparteixin una part de les àrees del currículum en llengües estrangeres han d'aplicar, en tot cas, els criteris per a l'admissió de l'alumnat que estableix la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Entre aquests criteris no s'inclouen requisits lingüístics.

Disposició transitòria única. Vigència del Reial decret 1006/1991, de 14 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació primària, i del Reial decret 2438/1994, de 16 de desembre, que regula l'ensenyament de la religió.

Fins a la implantació de la nova ordenació de l'educació primària d'acord amb el que disposa el Reial decret 806/2006, de 30 de juny, pel qual s'estableix el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu, establerta per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, els ensenyaments mínims d'aquesta etapa es regeixen pel que estableixen el Reial decret 1006/1991, de 14 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació primària, i el Reial decret 2438/1994, de 16 de desembre, que regula l'ensenyament de la religió, pel que fa a aquesta etapa educativa.

Disposició derogatòria única. Derogació normativa.

1. Queden derogats el Reial decret 1006/1991, de 14 de juny, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims corresponents a l'educació primària, i el Reial decret 2438/1994, de 16 de desembre, que regula l'ensenyament de la religió, pel que fa a aquesta etapa educativa, d'acord amb el que estableix la disposició transitòria única d'aquest Reial decret.

2. Queden derogades les altres normes del mateix rang o inferior en el que s'oposin al que estableix aquest Reial decret.

Disposició final primera. Caràcter bàsic.

El present Reial decret té caràcter de norma bàsica a l'empara de les competències que atribueix a l'Estat l'article 149.1.1a i 30a de la Constitució espanyola, i es dicta en virtut de l'habilitació que confereix al Govern l'article 6.2 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, i en ús de la competència estatal per a l'ordenació general del sistema educatiu i per a la fixació dels ensenyaments mínims recollida en la disposició addicional primera, 2.a) i c) de la Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació.

Disposició final segona. Desplegament normatiu.

Correspon al ministre d'Educació i Ciència dictar, en l'àmbit de les seves competències, totes les disposicions que siguin necessàries per a l'execució i el desplegament del que estableix aquest Reial decret.

Disposició final tercera. Entrada en vigor.

El present Reial decret entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Madrid, 7 de desembre de 2006.

JUAN CARLOS R.

La ministra d'Educació i Ciència,
MERCEDES CABRERA CALVO-SOTELO

ANNEX I

Competències bàsiques

La incorporació de competències bàsiques al currículum permet posar l'accent en els aprenentatges que es consideren imprescindibles, des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits. D'aquí el seu caràcter bàsic. Són les competències que ha d'haver desenvolupat un jove o una jove en finalitzar l'ensenyament obligatori per poder aconseguir la seva realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i ser capaç de desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

La inclusió de les competències bàsiques en el currículum té diverses finalitats. En primer lloc, integrar els diferents aprenentatges, tant els formals, incorporats a les diferents àrees o matèries, com els informals i no formals. En segon lloc, permetre a tots els estudiants integrar els seus aprenentatges, posar-los en relació amb diferents tipus de continguts i utilitzar-los de manera efectiva quan els siguin necessaris en diferents situacions i contextos. I, finalment, orientar l'ensenyament, ja que permet identificar els continguts i els criteris d'avaluació que tenen caràcter imprescindible i, en general, inspirar les diferents decisions relatives al procés d'ensenyament i d'aprenentatge.

Amb les àrees i matèries del currículum es preten que tots els alumnes i les alumnes assoleixin els objectius educatius i, consegüentment, també que adquireixin les competències bàsiques. Tanmateix, no hi ha una relació unívoca entre l'ensenyament de determinades àrees o matèries i el desenvolupament de determinades competències. Cadascuna de les àrees contribueix al desenvolupament de diferents competències i, al seu torn, cadascuna de les competències bàsiques s'assoleix com a conseqüència del treball en diverses àrees o matèries.

El treball en les àrees i matèries del currículum per contribuir al desenvolupament de les competències bàsiques s'ha de complementar amb diverses mesures organitzatives i funcionals, imprescindibles per al seu desenvolupament. Així, l'organització i el funcionament dels centres i les aules, la participació de l'alumnat, les normes de règim intern, l'ús de determinades metodologies i recursos didàctics, o la concepció, organització i funcionament de la biblioteca escolar, entre d'altres aspectes, poden afavorir o dificultar el desenvolupament de competències associades a la comunicació, l'anàlisi de l'entorn físic, la creació, la convivència i la ciutadania, o l'alfabetització digital. Igualment, l'acció tutorial permanent pot contribuir de manera determinant a l'adquisició de competències relacionades amb la regulació dels aprenentatges, el desenvolupament emocional o les habilitats socials. Finalment, la planificació de les activitats complementàries i extraescolars pot reforçar el desenvolupament del conjunt de les competències bàsiques.

En el marc de la proposta realitzada per la Unió Europea, i d'acord amb les consideracions que s'acaben d'exposar, s'han identificat vuit competències bàsiques:

1. Competència en comunicació lingüística
2. Competència matemàtica
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
4. Tractament de la informació i competència digital
5. Competència social i ciutadana
6. Competència cultural i artística

7. Competència per aprendre a aprendre

8. Autonomia i iniciativa personal

En aquest annex es recullen la descripció, finalitat i aspectes distintius d'aquestes competències i es posa de manifest, en cadascuna d'aquestes, el nivell considerat bàsic que ha d'assolir tot l'alumnat. Si bé estan referides al final de l'etapa d'educació obligatòria, cal que el seu desenvolupament s'iniciï des del començament de l'escolarització, de manera que la seva adquisició es realitzi de forma progressiva i coherent. Per això, l'educació primària ha de prendre com a referent les competències que s'estableixen aquí i que fan explícites les metes que tot l'alumnat ha d'assolir. Encara que hi ha aspectes en la caracterització de les competències l'adquisició de les quals no és específica d'aquesta etapa, convé conèixer-los per establir les bases que permetin que aquest desenvolupament posterior es pugui produir amb èxit.

El currículum s'estructura entorn d'àrees de coneixement, i és en aquestes àrees on s'han de buscar els referents que permeten el desenvolupament de les competències en aquesta etapa. Així doncs, en cada àrea s'inclouen referències explícites sobre la seva contribució a les competències bàsiques a les quals s'orienta majoritàriament. D'altra banda, tant els objectius com la mateixa selecció dels continguts busquen assegurar el desenvolupament de totes les competències. Els criteris d'avaluació serveixen de referència per valorar el progrés en la seva adquisició.

1. Competència en comunicació lingüística

Aquesta competència es refereix a la utilització del llenguatge com a instrument de comunicació oral i escrita, de representació, interpretació i comprensió de la realitat, de construcció i comunicació del coneixement i d'organització i autoregulació del pensament, les emocions i la conducta.

Els coneixements, destreses i actituds propis d'aquesta competència permeten expressar pensaments, emocions, vivències i opinions, així com dialogar, formar-se un judici crític i ètic, generar idees, estructurar el coneixement, donar coherència i cohesió al discurs i a les pròpies accions i tasques, adoptar decisions, i gaudir escoltant, llegint o expressant-se de forma oral i escrita, cosa que contribueix a més al desenvolupament de l'autoestima i de la confiança en si mateix.

Comunicar-se i conversar són accions que suposen habilitats per establir vincles i relacions constructives amb els altres i amb l'entorn, i acostar-se a noves cultures, que adquireixen consideració i respecte en la mesura que es coneixen. Per això, la competència de comunicació lingüística és present en la capacitat efectiva de conviure i de resoldre conflictes.

El llenguatge, com a eina de comprensió i representació de la realitat, ha de ser un instrument per a la igualtat, la construcció de relacions iguals entre homes i dones, l'eliminació d'estereotips i expressions sexistes. La comunicació lingüística ha de ser motor de la resolució pacífica de conflictes en la comunitat escolar.

Escoltar, exposar i dialogar implica ser conscient dels principals tipus d'interacció verbal, ser progressivament competent en l'expressió i comprensió dels missatges orals que s'intercanvien en situacions comunicatives diverses i adaptar la comunicació al context. Suposa també la utilització activa i efectiva de codis i habilitats lingüístiques i no lingüístiques i de les regles pròpies de l'intercanvi comunicatiu en diferents situacions, per produir textos orals adequats a cada situació de comunicació.

Llegir i escriure són accions que suposen i reforcen les habilitats que permeten buscar, recopilar i processar informació, i ser competent a l'hora de comprendre, compendre i utilitzar diferents tipus de textos amb intencions comunicatives o creatives diverses. La lectura facilita la interpretació i comprensió del codi que permet fer ús de la llengua escrita i és, a més, font de plaer, de descobriment d'altres entorns, idiomes i cultures, de fantasia i de saber, cosa que contribueix al seu torn a conservar i millorar la competència comunicativa.

Aquesta competència cobra realitat i sentit en la mesura que els elements i raonaments matemàtics són utilitzats per enfrontar-se a les situacions quotidianes que els necessiten. Per tant, la identificació d'aquestes situacions, l'aplicació d'estratègies de resolució de problemes, i la selecció de les tècniques adequades per calcular, representar i interpretar la realitat a partir de la informació disponible hi estan incloses. En definitiva, la possibilitat real d'utilitzar l'activitat matemàtica en contextos tan variats com sigui possible. Per això, el seu desenvolupament en l'educació obligatòria s'asseixeix en la mesura que els coneixements matemàtics s'apliquen de manera espontània a una àmplia varietat de situacions, provinents d'altres camps de coneixement i de la vida quotidiana.

El desenvolupament de la competència matemàtica al final de l'educació obligatòria comporta utilitzar espontàniament –en els àmbits personal i social– els elements i raonaments matemàtics per interpretar i produir informació, per resoldre problemes provinents de situacions quotidianes i per prendre decisions. En definitiva, suposa aplicar les destreses i actituds que permeten raonar matemàticament, comprendre una argumentació matemàtica i expressar-se i comunicar-se en el llenguatge matemàtic, utilitzant les eines de suport adequades, i integrant el coneixement matemàtic amb altres tipus de coneixement per donar una millor resposta a les situacions de la vida de diferent nivell de complexitat.

3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

És l'habilitat per interactuar amb el món físic, tant en els seus aspectes naturals com en els generats per l'acció humana, de manera que es possibilita la comprensió de successos, la predicció de conseqüències i l'activitat dirigida a la millora i preservació de les condicions de vida pròpia, de les altres persones i de la resta dels éssers vius. En definitiva, incorpora habilitats per desenvolupar-se adequadament, amb autonomia i iniciativa personal en àmbits de la vida i del coneixement molt diversos (salut, activitat productiva, consum, ciència, processos tecnològics, etc.) i per interpretar el món, cosa que exigeix l'aplicació dels conceptes i principis bàsics que permeten l'anàlisi dels fenòmens des dels diferents camps de coneixement científic involucrats.

Així, forma part d'aquesta competència l'adequada percepció de l'espai físic en el qual es desenvolupen la vida i l'activitat humana, tant a gran escala com en l'entorn immediat, i l'habilitat per interactuar amb l'espai circumdant: moure-s'hi i resoldre problemes en què intervinguin els objectes i la seva posició.

Així mateix, la competència d'interactuar amb l'espai físic porta implícit ser conscient de la influència que té la presència de les persones en l'espai, el seu assentament, la seva activitat, les modificacions que introdueixen i els paisatges resultants, així com de la importància que tots els éssers humans es beneficiïn del desenvolupament i que aquest procuri la conservació dels recursos i la diversitat natural, i es mantingui la solidaritat global i intergeneracional. Suposa així mateix demostrar esperit crític en l'observació de la realitat i en l'anàlisi dels missatges informatius i publicitaris, així com uns hàbits de consum responsable en la vida quotidiana.

Aquesta competència, i partint del coneixement del cos humà, de la naturalesa i de la interacció dels homes i dones amb aquesta, permet argumentar racionalment les conseqüències d'unos o altres formes de vida, i adoptar una disposició a una vida física i mental saludable en un entorn natural i social també saludable. Així mateix, suposa considerar la doble dimensió –individual i col·lectiva– de la salut, i mostrar actituds de responsabilitat i respecte cap als altres i cap a un mateix.

Aquesta competència fa possible identificar preguntes o problemes i obtenir conclusions basades en proves, amb la finalitat de comprendre el món físic i els canvis que l'activitat humana produeix sobre el medi ambient; la salut i la qualitat de vida de les persones i prendre-hi decisions. Suposa l'aplicació d'aquests coneixements i procediments per donar resposta al que es percep com a demandes o necessitats de les persones, de les organitzacions i del medi ambient.

També incorpora l'aplicació d'algunes nocions, conceptes científics i tècnics, i de teories científiques bàsiques prèviament compreses. Això implica l'habilitat progressiva per posar en pràctica els processos i les actituds propis de l'anàlisi sistemàtica i d'indagació científica: identificar i plantejar problemes rellevants; realitzar observacions directes i indirectes amb consciència del

L'habilitat per seleccionar i aplicar determinats propòsits o objectius a les accions pròpies de la comunicació lingüística (el diàleg, la lectura, l'escriptura, etc.) està vinculada a alguns trets fonamentals d'aquesta competència com les habilitats per representar-se mentalment, interpretar i comprendre la realitat, i organitzar i autoregular el coneixement i l'acció dotant-los de coherència.

Comprendre i saber comunicar són sabers pràctics que s'han de basar en el coneixement reflexiu sobre el funcionament del llenguatge i les seves normes d'ús, i impliquen la capacitat de prendre el llenguatge com a objecte d'observació i anàlisi. Expressar i interpretar diferents tipus de discurs concordes a la situació comunicativa en diferents contextos socials i culturals implica el coneixement i l'aplicació efectiva de les regles de funcionament del sistema de la llengua i de les estratègies necessàries per interactuar lingüísticament d'una manera adequada.

Disposar d'aquesta competència comporta tenir consciència de les convencions socials, dels valors i aspectes culturals i de la versatilitat del llenguatge en funció del context i la intenció comunicativa. Implica la capacitat empàtica de posar-se en el lloc d'altres persones; de llegir, escoltar, analitzar i tenir en compte opinions diferents de la pròpia amb sensibilitat i esperit crític; d'expressar adequadament –en fons i forma– les pròpies idees i emocions, i d'acceptar i realitzar crítiques amb esperit constructiu.

Amb diferent nivell de domini i formalització –especialment en llengua escrita– aquesta competència significa, en el cas de les llengües estrangeres, poder comunicar-se en algunes d'aquestes i, amb això, enriquir les relacions socials i desenvolupar-se en contextos diferents del propi. Així mateix, s'afavoreix l'accés a més i diverses fonts d'informació, comunicació i aprenentatge.

En síntesi, el desenvolupament de la competència lingüística al final de l'educació obligatòria comporta el domini de la llengua oral i escrita en múltiples contextos, i l'ús funcional, almenys, d'una llengua estrangera.

2. Competència matemàtica

Consisteix en l'habilitat per utilitzar i relacionar els nombres, les seves operacions bàsiques, els símbols i les formes d'expressió i raonament matemàtic, tant per produir i interpretar diferents tipus d'informació, com per ampliar el coneixement sobre aspectes quantitativs i espacials de la realitat, i per resoldre problemes relacionats amb la vida quotidiana i amb el món laboral.

Forma part de la competència matemàtica l'habilitat per interpretar i expressar amb claredat i precisió informacions, dades i argumentacions, cosa que augmenta la possibilitat real de seguir aprenent al llarg de la vida, tant en l'àmbit escolar o acadèmic com fora d'aquest àmbit, i afavoreix la participació efectiva en la vida social.

Així mateix aquesta competència implica el coneixement i maneig dels elements matemàtics bàsics (diferents tipus de nombres, mesures, símbols, elements geomètrics, etc.) en situacions reals o simulades de la vida quotidiana, i la posada en pràctica de processos de raonament que porten a la solució dels problemes o a l'obtenció d'informació. Aquests processos permeten aplicar aquesta informació a una varietat més gran de situacions i contextos, seguir cadenes argumentals identificant les idees fonamentals, i estimar i jutjar la lògica i validesa d'argumentacions i informacions. En conseqüència, la competència matemàtica suposa l'habilitat per seguir determinats processos de pensament (com la inducció i la deducció, entre d'altres) i aplicar alguns algorismes de càlcul o elements de la lògica, cosa que condueix a identificar la validesa dels raonaments i a valorar el grau de certesa associat als resultats derivats dels raonaments vàlids.

La competència matemàtica implica una disposició favorable i de progressiva seguretat i confiança cap a la informació i les situacions (problemes, incògnites, etc.) que contenen elements o suports matemàtics, així com cap a la seva utilització quan la situació ho aconsella, basades en el respecte i el gust per la certesa i en la seva recerca a través del raonament.

marc teòric o interpretatiu que les dirigeix; formular preguntes; localitzar, obtenir, analitzar i representar informació qualitativa i quantitativa; plantejar i contrastar solucions temptatives o hipòtesis; realitzar prediccions i inferències de diferent nivell de complexitat; i identificar el coneixement disponible, teòric i empíric necessari per respondre a les preguntes científiques, i per obtenir, interpretar, avaluar i comunicar conclusions en diversos contextos (acadèmic, personal i social). Així mateix, significa reconèixer la naturalesa, fortaleces i límits de l'activitat investigadora com a construcció social del coneixement al llarg de la història.

Aquesta competència proporciona, a més, destreses associades a la planificació i maneig de solucions tècniques, seguint criteris d'economia i eficàcia, per satisfer les necessitats de la vida quotidiana i del món laboral.

En definitiva, aquesta competència suposa el desplegament i l'aplicació del pensament científicotècnic per interpretar la informació que es rep i per predir i prendre decisions amb iniciativa i autonomia personal en un món en el qual els avenços que es van produint en els àmbits científic i tecnològic tenen una influència decisiva en la vida personal, la societat i el món natural. Així mateix, implica la diferenciació i valoració del coneixement científic al costat d'altres formes de coneixement, i la utilització de valors i criteris ètics associats a la ciència i al desenvolupament tecnològic.

En coherència amb les habilitats i destreses especificades fins aquí, són part d'aquesta competència bàsica l'ús responsable dels recursos naturals, la cura del medi ambient, el consum racional i responsable, i la protecció de la salut individual i col·lectiva com a elements clau de la qualitat de vida de les persones.

4. Tractament de la informació i competència digital

Aquesta competència consisteix a disposar d'habilitats per buscar, obtenir, processar i comunicar informació, i per transformar-la en coneixement. Incorpora diferents habilitats, que van des de l'accés a la informació fins a la seva transmissió en diferents suports una vegada tractada, incloent-hi la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació com a element essencial per informar-se, aprendre i comunicar-se.

Està associada amb la recerca, selecció, registre i tractament o anàlisi de la informació, utilitzant tècniques i estratègies diverses per accedir-hi segons la font a què s'acudeixi i el suport que s'utilitzi (oral, imprès, audiovisual, digital o multimèdia). Requereix el domini de llenguatges específics bàsics (textual, numèric, icònic, visual, gràfic i sonor) i de les seves pautes de descodificació i transferència, així com aplicar en diferents situacions i contextos el coneixement dels diferents tipus d'informació, les seves fonts, les seves possibilitats i la seva localització, així com els llenguatges i suports més freqüents en els quals aquesta se sol expressar.

Disposar d'informació no produeix de forma automàtica coneixement. Transformar la informació en coneixement exigeix destreses de raonament per organitzar-la, relacionar-la, analitzar-la, sintetitzar-la i fer inferències i deduccions de diferent nivell de complexitat; en definitiva, comprendre-la i integrar-la en els esquemes previs de coneixement. Significa, així mateix, comunicar la informació i els coneixements adquirits utilitzant recursos expressius que incorporin, no només diferents llenguatges i tècniques específiques, sinó també les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.

Ser competent en la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació com a instrument de treball intel·lectual inclou utilitzar-les en la seva doble funció de transmissores i generadores d'informació i coneixement. S'utilitzen en la seva funció generadora a l'hora de fer-les servir, per exemple, com a eina en l'ús de models de processos matemàtics, físics, socials, econòmics o artístics. Així mateix, aquesta competència permet processar i gestionar adequadament informació abundant i complexa, resoldre problemes reals, prendre decisions, treballar en entorns de col·laboració ampliant els entorns de comunicació per participar en comunitats d'aprenentatge formals i informals, i generar produccions responsables i creatives.

La competència digital inclou utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació extraient el seu màxim rendiment a partir de la comprensió de la naturalesa i la manera d'operar dels sistemes tecnològics, i de l'efecte que aquests canvis tenen en el món personal i sociolaboral. Així mateix suposa manejar estratègies per identificar i resoldre els problemes habituals de programari i maquinari que sorgeixen. Igualment permet aprofitar la informació que proporcionen i analitzar-la de forma crítica mitjançant el treball personal autònom i el treball de col·laboració, tant en el vessant sincrònic com diacrònic, coneixent entorns físics i socials cada vegada més amples i relacionant-s'hi. A més d'utilitzar-les com a eina per organitzar la informació, processar-la i orientar-la per aconseguir objectius i fins d'aprenentatge, treball i oci prèviament establerts.

En definitiva, la competència digital comporta fer ús habitual dels recursos tecnològics disponibles per resoldre problemes reals de manera eficient. Alhora, possibilita avaluar i seleccionar noves fonts d'informació i innovacions tecnològiques a mesura que van apareixent, en funció de la seva utilitat per emprendre tasques o objectius específics.

En síntesi, el tractament de la informació i la competència digital impliquen ser una persona autònoma, eficaç, responsable, crítica i reflexiva en seleccionar, tractar i utilitzar la informació i les seves fonts, així com les diferents eines tecnològiques; també tenir una actitud crítica i reflexiva en la valoració de la informació disponible, contrastant-la quan és necessari, i respectar les normes de conducta acordades socialment per regular l'ús de la informació i les seves fonts en els diferents suports.

5. Competència social i ciutadana

Aquesta competència fa possible comprendre la realitat social en què es viu, cooperar, conviure i exercir la ciutadania democràtica en una societat plural, així com comprometre's a contribuir a la seva millora. Hi estan integrats coneixements diversos i habilitats complexes que permeten participar, prendre decisions, elegir com comportar-se en determinades situacions i responsabilitzar-se de les eleccions i decisions adoptades.

Globalment suposa utilitzar, per desenvolupar-se socialment, el coneixement sobre l'evolució i organització de les societats i sobre els trets i valors del sistema democràtic, així com utilitzar el judici moral per elegir i prendre decisions, i exercir activament i amb responsabilitat els drets i deures de la ciutadania.

Aquesta competència afavoreix la comprensió de la realitat històrica i social del món, la seva evolució, els seus èxits i els seus problemes. La comprensió crítica de la realitat exigeix experiència, coneixements i consciència de l'existència de diferents perspectives en analitzar aquesta realitat. Comporta recórrer a l'anàlisi multicausal i sistemàtica per jutjar els fets i problemes socials i històrics i per reflexionar-hi de forma global i crítica, així com fer raonaments crítics i lògicament vàlids sobre situacions reals, i dialogar per millorar col·lectivament la comprensió de la realitat.

Significa també entendre els trets de les societats actuals, la seva creixent pluralitat i el seu caràcter evolutiu, a més de demostrar comprensió de l'aportació que les diferents cultures han fet a l'evolució i progrés de la humanitat, i disposar d'un sentiment comú de pertinença a la societat en què es viu. En definitiva, mostrar un sentiment de ciutadania global compatible amb la identitat local.

Així mateix, formen part fonamental d'aquesta competència les habilitats socials que permeten saber que els conflictes de valors i interessos formen part de la convivència, resoldre'ls amb actitud constructiva i prendre decisions amb autonomia utilitzant tant els coneixements sobre la societat com una escala de valors construïda mitjançant la reflexió crítica i el diàleg en el marc dels patrons culturals bàsics de cada regió, país o comunitat.

La dimensió ètica de la competència social i ciutadana comporta ser conscient dels valors de l'entorn, avaluar-los i reconstruir-los afectivament i racionalment per crear progressivament un sistema de valors propi i comportar-se en coherència amb aquests valors en afrontar una decisió o

un conflicte. Això suposa entendre que qualsevol posició personal no és ètica si no està basada en el respecte a principis o valors universals com els que conté la Declaració dels drets humans.

En conseqüència, entre les habilitats d'aquesta competència destaquen conèixer-se i valorar-se, saber comunicar-se en diferents contextos, expressar les pròpies idees i escollir les alienes, ser capaç de posar-se al lloc de l'altre i comprendre el seu punt de vista encara que sigui diferent del propi, i prendre decisions en els diferents nivells de la vida comunitària, valorant conjuntament els interessos individuals i els del grup. A més, implica la valoració de les diferències a la vegada que el reconeixement de la igualtat de drets entre els diferents col·lectius, en particular, entre homes i dones. Igualment, la pràctica del diàleg i de la negociació per arribar a acords com a forma de resoldre els conflictes, tant en l'àmbit personal com en el social.

Finalment, forma part d'aquesta competència l'exercici d'una ciutadania activa i integradora que exigeix el coneixement i comprensió dels valors en què s'assenten els estats i societats democràtiques, dels seus fonaments, formes d'organització i funcionament. Aquesta competència permet reflexionar críticament sobre els conceptes de democràcia, llibertat, igualtat, solidaritat, coresponsabilitat, participació i ciutadania, amb particular atenció als drets i deures reconeguts en les declaracions internacionals, en la Constitució espanyola i en la legislació autonòmica, així com la seva aplicació per part de diverses institucions; i mostrar un comportament coherent amb els valors democràtics, que al seu torn comporta disposar d'habilitats com la presa de consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions, i el seu control i autoregulació.

En definitiva, l'exercici de la ciutadania implica disposar d'habilitats per participar activament i plenament en la vida cívica. Significa construir, acceptar i practicar normes de convivència conformes amb els valors democràtics, exercir els drets, llibertats, responsabilitats i deures cívics, i defensar els drets dels altres.

En síntesi, aquesta competència suposa comprendre la realitat social en què es viu, afrontar la convivència i els conflictes utilitzant el judici ètic basat en els valors i pràctiques democràtiques, i exercir la ciutadania, actuant amb criteri propi, contribuint a la construcció de la pau i la democràcia, i mantenint una actitud constructiva, solidària i responsable davant el compliment dels drets i obligacions cíviques.

6. Competència cultural i artística

Aquesta competència suposa conèixer, comprendre, apreciar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi i considerar-les com a part del patrimoni dels pobles.

Apreciar el fet cultural en general, i el fet artístic en particular, porta implícit disposar de les habilitats i actituds que permeten accedir a les seves diferents manifestacions, així com habilitats de pensament, perceptives i comunicatives, sensibilitat i sentit estètic per poder comprendre-les, valorar-les, emocionant-se i gaudir-ne.

Aquesta competència implica posar en joc habilitats de pensament divergent i convergent, ja que comporta reelaborar idees i sentiments propis i aliens; trobar fonts, formes i vies de comprensió i expressió; planificar, avaluar i ajustar els processos necessaris per assolir uns resultats, ja sigui en l'àmbit personal o acadèmic. Es tracta, per tant, d'una competència que facilita tant expressar-se i comunicar-se com percebre, comprendre i enriquir-se amb diferents realitats i produccions del món de l'art i de la cultura.

Requereix posar en funcionament la iniciativa, la imaginació i la creativitat per expressar-se mitjançant codis artístics i, en la mesura que les activitats culturals i artístiques suposen moltes vegades un treball col·lectiu, cal disposar d'habilitats de cooperació per contribuir a la consecució d'un resultat final, i tenir consciència de la importància de donar suport a les iniciatives i contribucions alienes i apreciar-les.

La competència artística incorpora així mateix el coneixement bàsic de les principals tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics, així com de les obres i manifestacions més destacades del patrimoni cultural. A més, suposa identificar les relacions que hi ha entre aquestes manifestacions i la societat –la mentalitat i les possibilitats tècniques de l'època en què es creen–, o amb la persona o col·lectivitat que les crea. Això també significa tenir consciència de l'evolució del pensament, dels corrents estètics, les modes i els gustos, així com de la importància representativa, expressiva i comunicativa que els factors estètics han desenvolupat i desenvolupen en la vida quotidiana de la persona i de les societats.

Suposa igualment una actitud d'apreciació de la creativitat implícita en l'expressió d'idees, experiències o sentiments a través de diferents mitjans artístics, com la música, la literatura, les arts visuals i escèniques, o de les diferents formes que adquireixen les anomenades arts populars. Exigeix així mateix valorar la llibertat d'expressió, el dret a la diversitat cultural, la importància del diàleg intercultural i la realització d'experiències artístiques compartides.

En síntesi, el conjunt de destreses que configuren aquesta competència es refereix tant a l'habilitat per apreciar l'art i altres manifestacions culturals i gaudir-ne, com a aquelles relacionades amb l'ús d'alguns recursos de l'expressió artística per realitzar creacions pròpies; implica un coneixement bàsic de les diferents manifestacions culturals i artístiques, l'aplicació d'habilitats de pensament divergent i de treball de col·laboració, una actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions artístiques i culturals, el desig i la voluntat de cultivar la pròpia capacitat estètica i creadora, i un interès per participar en la vida cultural i per contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat, com d'altres comunitats.

7. Competència per aprendre a aprendre

Aprendre a aprendre suposa disposar d'habilitats per iniciar-se en l'aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats.

Aquesta competència té dues dimensions fonamentals. D'una banda, l'adquisició de la consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals, emocionals, físiques), del procés i les estratègies necessàries per desenvolupar-les, així com del que pot fer un mateix i del que es pot fer amb ajuda d'altres persones o recursos. D'altra banda, disposar d'un sentiment de competència personal, que redunda en la motivació, la confiança en un mateix i el gust per aprendre.

Significa ser conscient del que se sap i del que és necessari aprendre, de com s'aprèn, i de com es gestionen i controlen de forma eficaç els processos d'aprenentatge, optimitzar-los i orientar-los a satisfer objectius personals. Requereix conèixer les pròpies potencialitats i careències, treure profit de les primeres i tenir motivació i voluntat per superar les segones des d'una expectativa d'èxit, i augmentar progressivament la seguretat per afrontar nous reptes d'aprenentatge.

Per això, comporta tenir consciència de les capacitats que entren en joc en l'aprenentatge, com l'atenció, la concentració, la memòria, la comprensió i l'expressió lingüística o la motivació d'èxit, entre d'altres, i obtenir un rendiment màxim i personalitzat d'aquestes capacitats amb l'ajuda de diferents estratègies i tècniques: d'estudi, d'observació i enregistrament sistemàtic de fets i relacions, de treball cooperatiu i per projectes, de resolució de problemes, de planificació i organització d'activitats i temps de forma efectiva, o del coneixement sobre els diferents recursos i fonts per a la recollida, selecció i tractament de la informació, inclosos els recursos tecnològics.

Implica així mateix la curiositat de plantejar-se preguntes, identificar i manejar la diversitat de respostes possibles davant una mateixa situació o problema utilitzant diverses estratègies i metodologies que permetin afrontar la presa de decisions, racionalment i críticament, amb la informació disponible.

Inclou, a més, habilitats per obtenir informació –ja sigui individualment o en col·laboració– i, molt especialment, per transformar-la en coneixement propi, relacionant i integrant la nova informació

amb els coneixements previs i amb la pròpia experiència personal i sabent aplicar els nous coneixements i capacitats en situacions semblants i contextos diversos.

D'altra banda, aquesta competència requereix plantejar-se metes assolibles a curt, mitjà i llarg termini i complir-les, elevat els objectius d'aprenentatge de forma progressiva i realista.

També fa necessària la perseverança en l'aprenentatge, des de la seva valoració com un element que enriqueix la vida personal i social i que és, per tant, mereixedor de l'esforç que requereix. Comporta ser capaç d'autoavaluar-se i autoregular-se, responsabilitat i compromís personal, saber administrar l'esforç, acceptar els errors i aprendre dels altres i amb els altres.

En síntesi, aprendre a aprendre implica la consciència, gestió i control de les pròpies capacitats i coneixements des d'un sentiment de competència o eficàcia personal, i inclou tant el pensament estratègic com la capacitat de cooperar, d'autoavaluar-se, i el maneig eficient d'un conjunt de recursos i tècniques de treball intel·lectual, cosa que es desenvolupa a través d'experiències d'aprenentatge conscients i gratificants, tant individuals com col·lectives.

8. Autonomia i iniciativa personal

Aquesta competència es refereix, d'una banda, a l'adquisició de la consciència i aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'legir, de calcular riscos i d'afrontar els problemes, així com la capacitat de demorar la necessitat de satisfacció immediata, d'aprendre dels errors i d'assumir riscos.

D'altra banda, remet a la capacitat d'legir amb criteri propi, d'imaginar projectes, i de tirar endavant les accions necessàries per desenvolupar les opcions i plans personals —en el marc de projectes individuals o col·lectius— i responsabilitzar-se'n, tant en l'àmbit personal, com social i laboral.

Suposa poder transformar les idees en accions: és a dir, proposar-se objectius i planificar i portar a terme projectes. Requereix, per tant, poder reelaborar els plantejaments previs o elaborar noves idees, buscar solucions i portar-les a la pràctica. A més, analitzar possibilitats i limitacions, conèixer les fases de desenvolupament d'un projecte, planificar, prendre decisions, actuar, avaluar el que s'ha fet i autoavaluar-se, extreure conclusions i valorar les possibilitats de millora.

Exigeix, per tot això, tenir una visió estratègica dels reptes i oportunitats que ajudi a identificar i complir objectius i a mantenir la motivació per aconseguir l'èxit en les tasques empreses, amb una sana ambició personal, acadèmica i professional. Igualment, ser capaç de posar en relació l'oferta acadèmica, laboral o d'oci disponible, amb les capacitats, desitjos i projectes personals.

A més, comporta una actitud positiva cap al canvi i la innovació que pressuposa flexibilitat de plantejaments, per comprendre els esmentats canvis com a oportunitats, adaptar-s'hi críticament i constructivament, afrontar els problemes i trobar solucions en cadascun dels projectes vitals que s'emprenen.

En la mesura que l'autonomia i iniciativa personal involucren sovint altres persones, aquesta competència obliga a disposar d'habilitats socials per relacionar-se, cooperar i treballar en equip: posar-se al lloc de l'altre, valorar les idees dels altres, dialogar i negociar, l'assertivitat per fer saber adequadament als altres les pròpies decisions, i treballar de forma cooperativa i flexible.

Una altra dimensió important d'aquesta competència, molt relacionada amb aquest vessant més social, està constituïda per les habilitats i actituds relacionades amb el lideratge de projectes, que inclouen la confiança en un mateix, l'empatia, l'esperit de superació, les habilitats per al diàleg i la cooperació, l'organització de temps i tasques, la capacitat d'afirmar i defensar drets o l'assumpció de riscos.

En síntesi, l'autonomia i la iniciativa personal suposen ser capaç d'imaginar, emprendre, desenvolupar i avaluar accions o projectes individuals o col·lectius amb creativitat, confiança, responsabilitat i sentit crític.

ANNEX II

Àrees d'educació primària

Coneixement del medi natural, social i cultural

La noció de medi a què es refereix l'àrea al·ludeix no només al conjunt de fenòmens que constitueixen l'escenari de l'existència humana, sinó també a la interacció dels éssers humans amb aquest conjunt de fenòmens. El medi s'ha d'entendre com el conjunt d'elements, successos, factors i processos diversos que tenen lloc en l'entorn de les persones i on, al seu torn, la seva vida i actuació adquireixen significat. L'entorn es refereix a allò que el nen o la nena pot conèixer millor perquè és fruit de les seves experiències sensorials, directes o indirectes, perquè li és familiar i perquè està pròxim en el temps o a l'espai, si bé l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació fa que aquesta proximitat depengui cada vegada menys de la distància física.

El currículum d'aquesta àrea ha d'atendre el desenvolupament evolutiu físic, sensorial i psíquic de l'alumnat, el pensament concret del nen de sis a dotze anys, la seva àmplia capacitat i interès per aprendre en establir relacions afectives amb els elements del seu entorn i, també, la necessitat d'iniciar-lo en el pensament abstracte al final de l'etapa.

L'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural engloba diferents àmbits del saber, respecta la coherència de cadascun d'aquests àmbits, atén els seus processos específics d'aprenentatge, i orienta els diferents sabers cap a un propòsit coincident: contribuir a una millor comprensió i explicació del conjunt d'aspectes i dimensions que constitueixen l'entorn humà. Per això, el currículum de l'àrea posseeix un caràcter eminentment interdisciplinari, que estableix relacions orientades a aconseguir que els aprenentatges es donin suport mutuament i s'afavoreixi un aprenentatge significatiu.

L'organització del currículum remet a un plantejament contextualitzat i integrat de les interaccions individu/societat, medi físic/medi social, naturalesa viva/inert, naturalesa/cultura, en les seves dimensions espacial i temporal, que parteix de les experiències directes o indirectes de l'alumnat. Respecte a les experiències indirectes és necessari tenir en compte l'enorme pes que tenen, en la concepció personal del medi, tant les escolars com les que no tenen el seu origen a l'escola. Per això, especialment en aquesta àrea, s'ha de considerar la importància que adquireix la informació que nens i nenes reben diàriament procedent de mitjans audiovisuals i tecnològics.

La selecció dels continguts respon, per tant, a consideracions de diversa índole. En primer lloc, s'han prioritzat els continguts que contribueixen a la consecució dels objectius generals de l'educació primària i al desenvolupament de les competències bàsiques, cobrant especial rellevància aspectes com el desenvolupament de l'autonomia personal i la participació social, la capacitat d'interpretar el medi i d'intervenir-hi de forma activa, crítica i independent, el desenvolupament de les capacitats d'indagació, d'exploració i la recerca de solucions a problemes relacionats amb l'experiència quotidiana o l'adquisició d'actituds i valors per a un desenvolupament personal equilibrat i solidari.

En segon lloc, l'àrea pretén, a més de proporcionar informacions diverses sobre el món, facilitar a nens i nenes els instruments necessaris perquè siguin capaços de comprendre-les i interpretar-les. El currículum de l'àrea afavoreix que els estudiants d'aquestes edats trobin respostes vàlides a les qüestions que es formulen, sense oblidar que les esmentades respostes han de ser coherents amb criteris científics actualitzats, per superar possibles concepcions prèvies d'escassa base científica però amb gran pes experiencial, i familiaritzar-se així amb la forma en què es construeix el coneixement científic.

L'altre àmbit transcedeix les relacions pròximes per obrir-se al barri, el municipi, la comunitat, l'estat, la Unió Europea, etc. Comprendre la seva organització, les seves funcions, els mecanismes de participació ciutadana... En aquest sentit, el currículum va més enllà dels aspectes conceptuals, per desenvolupar destreses i habilitats i, sobretot, actituds. El Coneixement del medi, juntament amb l'àrea d'Educació per a la ciutadania i els drets humans, pretén assentar les bases d'una futura ciutadania mundial, solidària, curiosa i informada, participativa i democràtica.

A més, l'àrea contribueix a la comprensió de la realitat social en què es viu ja que proporciona un coneixement del funcionament i dels trets que la caracteritzen així com de la diversitat que conté, a la vegada que inicia en la comprensió dels canvis que s'han produït en el temps i d'aquesta manera s'adquireixen pautes per acostar-se a les arrels històriques de les societats actuals.

L'àrea contribueix de forma substancial a la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic ja que molts dels aprenentatges que integra estan totalment centrats en la interacció de l'ésser humà amb el món que l'envolta. La competència es va construir a través de l'apropiació de conceptes que permeten interpretar el món físic, així com de l'acostament a determinats trets del mètode amb el qual es construeix el coneixement científic: saber definir problemes, estimar solucions possibles, elaborar estratègies, dissenyar petites recerques, analitzar resultats i comunicar-los.

També contribueix de forma rellevant al Tractament de la Informació i competència digital. En primer lloc, la informació apareix com a element imprescindible d'una bona part dels aprenentatges de l'àrea, aquesta informació es presenta en diferents codis, formats i llenguatges i requereix, per tant, procediments diferents per a la seva comprensió. Llegir un mapa, interpretar un gràfic, observar un fenomen o utilitzar una font històrica exigeix procediments diferenciats de recerca, selecció, organització i interpretació que són objecte prioritari d'aprenentatge en aquesta àrea. D'altra banda, s'inclouen explícitament a l'àrea els continguts que conduïxen a l'alfabetització digital, coneixement i aplicació del qual en aquesta i en la resta de les àrees contribuirà al desenvolupament de la competència digital. La utilització bàsica de l'ordinador, el maneig d'un processador de textos i la recerca guiada a internet contribueixen de forma decisiva al desenvolupament d'aquesta competència.

El pes de la informació en aquesta àrea singularitza les relacions que hi ha entre el Tractament de la Informació i competència digital i la competència en comunicació lingüística. A més de la contribució de l'àrea a l'augment significatiu de la riquesa en vocabulari específic, en la mesura que en els intercanvis comunicatius es valori la claredat en l'exposició, el rigor en l'ús dels termes, l'estructuració del discurs, la síntesi, etc., s'estarà desenvolupant aquesta competència. En aquesta àrea es dona necessàriament un acostament a textos informatius, explicatius i argumentatius que requereixen una atenció específica per contribuir a aquesta competència.

Perquè aquesta àrea contribueixi al desenvolupament de la competència per aprendre a aprendre, s'ha d'orientar de manera que s'afavoreixi el desenvolupament de tècniques per aprendre, per organitzar, memoritzar i recuperar la informació, com ara resums, esquemes o mapes mentals que resulten especialment útils en els processos d'aprenentatge d'aquesta àrea. D'altra banda, la reflexió sobre què s'ha après, com i l'esforç per explicar-ho, oralment i per escrit, contribueix al desenvolupament d'aquesta competència.

La contribució de l'àrea a la competència artística i cultural se centra en el coneixement de les manifestacions culturals, la valoració de la seva diversitat i el reconeixement de les que formen part del patrimoni cultural.

Aquesta àrea inclou continguts directament relacionats amb el desenvolupament de l'autonomia i iniciativa personal, ja que ensenya a prendre decisions des del coneixement d'un mateix, tant en l'àmbit escolar com en la planificació de forma autònoma i creativa d'activitats d'oci.

L'àrea ofereix, finalment, l'oportunitat d'utilitzar eines matemàtiques en contextos significatius d'ús, com ara mesures, escales, taules o representacions gràfiques, de manera que contribueix al desenvolupament de la competència matemàtica.

Encara que l'àrea té un pes conceptual clar, els conceptes, procediments i actituds es presenten plenament relacionats, de manera que els conceptes apareixen normalment associats als procediments que es requereixen per a la seva adquisició i a les actituds que en deriven. Els procediments en els aprenentatges propis d'aquesta àrea es vinculen a l'observació, a la recerca, recollida i organització de la informació, a l'elaboració i comunicació d'aquesta informació i a la reflexió sobre el procés d'aprenentatge, com a base del mètode científic. Per la seva banda, les actituds es vertebren al voltant de la identitat personal, la socialització i la convivència, la salut i el medi ambient.

Els continguts s'han agrupat en blocs que permeten una identificació dels principals àmbits que componen l'àrea. La seva organització no obeeix a cap tipus d'ordre ni jeràrquic ni en el tractament dels continguts, per la qual cosa no s'ha d'entendre com una proposta d'organització didàctica.

El bloc 1, *L'entorn i la seva conservació*, inclou continguts que van des de la percepció i representació espacial, passant per l'univers, el clima i la seva influència, l'aigua i el seu aprofitament, així com la capacitat de les persones per actuar sobre la naturalesa. El bloc 2, *La diversitat dels éssers vius*, s'orienta al coneixement, respecte i estima pels éssers vius. El bloc 3, *La salut i el desenvolupament personal*, integra coneixements, habilitats i destreses per, des del coneixement del propi cos, prevenir conductes de risc i prendre iniciatives per desenvolupar i enfortir comportaments responsables i estils de vida saludables. Per la seva banda, el bloc 4, *Persones, cultures i organització social*, inclou continguts orientats a la comprensió del funcionament de la societat a partir tant de l'anàlisi d'organitzacions pròximes, com del coneixement de les institucions espanyoles i europees. El bloc 5, *Canvis en el temps*, inicia l'aprenentatge de la història, inclou continguts relatius a la mesura del temps i l'acostament a la conceptualització del temps històric, a través de la caracterització d'algunes societats d'èpoques històriques i de fets i personatges rellevants de la història d'Espanya. El bloc 6, *Matèria i energia*, inclou continguts relatius als fenòmens físics, les substàncies i els canvis químics que posaran els fonaments a aprenentatges posteriors. Finalment el bloc 7, *Objectes, màquines i tecnologies*, inclou com a novetat els continguts que es refereixen a l'alfabetització en les tecnologies de la informació i la comunicació, així com altres relacionats amb la construcció d'aparells amb una finalitat prèviament establerta, a partir del coneixement de les propietats elementals dels seus components. La forma de treballar aquest bloc també ha de procurar desenvolupar la participació igualitària de nenes i nens en la utilització d'objectes, màquines i tecnologies.

En definitiva, el currículum de l'àrea pretén desenvolupar en l'alumnat d'aquesta etapa capacitats intel·lectuals, dotar-lo de coneixements, habilitats i actituds perquè pugui comprendre millor la societat i el món d'avui i perquè pugui accedir-hi amb maduresa i responsabilitat. Però, a més, l'àrea contribueix de manera essencial a la socialització de nens i nenes, a l'aprenentatge d'hàbits democràtics i al desenvolupament de la convivència, objectiu aquest últim que impregna el conjunt de les àrees però al qual aquesta, juntament amb la d'Educació per a la ciutadania i els drets humans, contribueix de manera essencial.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

El caràcter global de l'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural fa que contribueixi amb més o menys mesura al desenvolupament de la majoria de les competències bàsiques.

Respecte de la *competència social i ciutadana*, dos àmbits de realització personal concerneixen directament l'àrea. D'una banda, el de les relacions pròximes (la família, els amics, els companys, etc.), que suposa el coneixement d'emocions i sentiments en relació amb els altres. Un objectiu de l'àrea és el desenvolupament d'actituds de diàleg, de resolució de conflictes, de l'assertivitat que comporta l'ús d'habilitats, de maneres, de reconeixement i ús de les convencions socials per facilitar la bona comunicació i el bon estar del grup. Aquesta àrea es converteix així en un espai privilegiat per reflexionar sobre els conflictes, assumir responsabilitats respecte al grup, i acceptar i elaborar normes de convivència, tant en situacions reals que és necessari resoldre diàriament com en les pròpies de l'àmbit social en què es viu.

- Objectius*
- L'ensenyament del Coneixement del medi natural, social i cultural en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:
1. Identificar els principals elements de l'entorn natural, social i cultural, analitzant la seva organització, les seves característiques i interaccions i progressant en el domini d'àmbits espacials cada vegada més complexos.
 2. Comportar-se d'acord amb els hàbits de salut i cura personal que deriven del coneixement del cos humà, mostrant una actitud d'acceptació i respecte per les diferències individuals (edat, sexe, característiques físiques, personalitat).
 3. Participar en activitats de grup adoptant un comportament responsable, constructiu i solidari, respectant els principis bàsics del funcionament democràtic.
 4. Reconèixer i apreciar la pertinença a grups socials i culturals amb característiques pròpies, valorant les diferències amb altres grups i la necessitat del respecte als drets humans.
 5. Analitzar algunes manifestacions de la intervenció humana en el medi, valorant-la críticament i adoptant un comportament en la vida quotidiana de defensa i recuperació de l'equilibri ecològic i de conservació del patrimoni cultural.
 6. Reconèixer en el medi natural, social i cultural, canvis i transformacions relacionats amb el pas del temps i indagar algunes relacions de simultaneïtat i successió per aplicar aquests coneixements a la comprensió d'altres moments històrics.
 7. Interpretar, expressar i representar fets, conceptes i processos del medi natural, social i cultural mitjançant codis numèrics, gràfics, cartogràfics i altres.
 8. Identificar, plantejar-se i resoldre interrogants i problemes relacionats amb elements significatius de l'entorn, utilitzant estratègies de recerca i tractament de la informació, formulació de conjectures, posada a prova d'aquestes conjectures, exploració de solucions alternatives i reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge.
 9. Planificar i realitzar projectes, dispositius i aparells senzills amb una finalitat prèviament establerta, utilitzant el coneixement de les propietats elementals d'alguns materials, substàncies i objectes.
 10. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació per obtenir informació i com a instrument per aprendre i compartir coneixements, i valorar la seva contribució a la millora de les condicions de vida de totes les persones.
- Primer cicle*
- Continguts*
- Bloc 1. L'entorn i la seva conservació
- Orientació d'elements del medi físic en relació amb el sol.
 - Percepció i descripció d'alguns elements i fenòmens naturals: la lluna, les estrelles i el sol, el dia i la nit.
 - Observació d'alguns fenòmens atmosfèrics i primeres formes de representació.
- Elements bàsics del medi físic: l'aire i l'aigua. Ús responsable de l'aigua en la vida quotidiana.
 - Observació, exploració i inici de treballs senzills d'algun ecosistema concret, aquàtic o terrestre.
 - Observació i percepció d'alguns elements naturals i humans de l'entorn.
- Bloc 2. La diversitat dels éssers vius
- Observació de múltiples formes de vida. Identificació de diferències entre éssers vius i objectes inerts.
 - Observació directa i indirecta d'animals i plantes. Classificació segons elements observables, identificació i denominació.
 - Associació de trets físics i pautes de comportament de plantes i animals amb els entorns en els quals viuen (camuflatge, canvi de color, gruix del pelatge, etc.)
 - Les relacions entre els éssers humans, les plantes i els animals.
 - Desenvolupament d'hàbits de cura i respecte als éssers vius.
 - Comunicació oral de les experiències realitzades, amb l'ajuda d'imatges i breus textos escrits.
- Bloc 3. La salut i el desenvolupament personal
- Identificació de les parts del cos humà. Acceptació del propi cos i del dels altres amb les seves limitacions i possibilitats.
 - La respiració com a funció vital. Exercicis per a la seva correcta realització.
 - Identificació i descripció d'aliments diaris necessaris.
 - Valoració de la higiene personal, el descans, la bona utilització del temps lliure i l'atenció al propi cos.
 - Identificació d'emocions i sentiments propis.
 - Hàbits de prevenció de malalties i accidents domèstics.
- Bloc 4. Persones, cultures i organització social
- La família. Relacions entre els seus membres. Repartiment equilibrat de les tasques domèstiques i adquisició de responsabilitats.
 - Principals tasques i responsabilitats dels membres de la comunitat educativa. Valoració de la importància de la participació de tots.
 - Consciència dels drets i deures de les persones en el grup. Utilització de les normes bàsiques de l'intercanvi comunicatiu en grup i respecte als acords adoptats.
 - Simulació de situacions i conflictes de convivència.

- Acostament a les manifestacions de les cultures presents en l'entorn, com a mostra de diversitat i riquesa.
 - Reconeixement de diferents professions evitant estereotips sexistes.
 - Formes d'organització en l'entorn pròxim: l'escola i el municipi. Introducció al coneixement de les responsabilitats i tasques de les institucions locals.
 - Els desplaçaments i els mitjans de transport. Responsabilitat en el compliment de les normes bàsiques com a vianants i usuaris. Importància de la mobilitat en la vida quotidiana.
 - Iniciació a la recollida de dades i informació de l'entorn social pròxim i en la lectura d'imatges.
- Bloc 5. Canvis en el temps**
- Utilització de les nocions bàsiques de temps (abans-després, passat-present-futur, durada), unitats de mesura (dia, setmana, mes, any).
 - Iniciació de la reconstrucció de la memòria del passat pròxim a partir de fonts familiars.
 - Alguns esdeveniments del passat i del present i la seva relació amb aspectes històrics pròxims a la seva experiència.
 - Utilització de les fonts orals i de la informació proporcionada per objectes i records familiars per reconstruir el passat.
- Bloc 6. Matèria i energia**
- La diversitat de materials. Classificació segons criteris elementals: estat d'agregació, textura, color, forma, plasticitat, etc.
 - Observació dels efectes de l'aplicació d'una força. Forces en la mateixa direcció. Forces de contacte i a distància.
 - La percepció del so. La transmissió del so en diferents medis. El soroll i la contaminació acústica.
 - Desenvolupament d'actituds conscients, individuals i col·lectives, enfront de determinats problemes mediambientals.
 - Reducció, reutilització i reciclatge d'objectes i substàncies.
- Bloc 7. Objectes, màquines i tecnologies**
- Identificació de la diversitat de màquines a l'entorn.
 - Muntatge i desmuntatge d'objectes simples.
 - Observació i anàlisi del funcionament d'objectes i màquines. Identificació d'elements que poden generar risc.
 - Ús curós de materials, substàncies i eines.
- Adopció de comportaments associats a la seguretat personal i a l'estalvi energètic.
 - Identificació dels components bàsics d'un ordinador. Iniciació en el seu ús. Cura dels recursos informàtics.
- Criteris d'avaluació*
1. Posar exemples d'elements i recursos fonamentals del medi físic (sol, aigua, aire), i la seva relació amb la vida de les persones, i prendre consciència de la necessitat del seu ús responsable.

Aquest criteri d'avaluació pretén conèixer la capacitat per observar, descriure i explicar alguns elements del medi físic així com dels recursos vitals per als éssers vius (aire, aigua, terra). També s'ha d'apreciar la seva capacitat per valorar la importància de l'adopció de mesures de protecció del medi per part de totes les persones i dels organismes locals.
 2. Reconèixer i classificar amb criteris elementals els animals i plantes més rellevants del seu entorn així com algunes altres espècies conegudes per la informació obtinguda a través de diversos mitjans.

Aquest criteri intenta avaluar la capacitat per establir criteris elementals de classificació (mida, color, forma de desplaçar-se) i identificar animals i plantes per la seva pertinença a algun dels grups establerts. La utilització de diverses fonts, sobretot les obtingudes a partir de mitjans tecnològics, ha de ser molt dirigida pel docent però requereix que el nen o la nena sigui capaç d'integrar la informació per a la seva classificació, independentment de la font utilitzada.
 3. Posar exemples associats a la higiene, l'alimentació equilibrada, l'exercici físic i el descans com a formes de mantenir la salut, el benestar i el bon funcionament del cos.

Amb aquest criteri es tracta de comprovar que coneixen i valoren la relació entre el benestar i la pràctica de determinats hàbits: alimentació variada (identificant aliments com fruites i verdures o cereals), higiene personal, exercici físic regulat sense excessos o descans diari de vuit a nou hores.
 4. Reconèixer les principals professions i responsabilitats que desenvolupen les persones de l'entorn, identificar-les i posar exemples senzills sobre aquestes professions i responsabilitats.

A través d'aquest criteri es tracta d'avaluar el grau de coneixement sobre les feines de les persones de l'entorn, també s'ha d'observar si valora positivament la importància de les diferents professions, la seva contribució social, la responsabilitat que totes aquestes requereixen, evitant estereotips sexistes.
 5. Reconèixer algunes manifestacions culturals presents en l'àmbit escolar, local i autonòmic, i valorar la seva diversitat i riquesa.

Aquest criteri intenta avaluar el coneixement de les principals manifestacions culturals de la pròpia localitat i de l'àmbit autonòmic, així com la percepció del valor cultural de la diversitat, l'interès i el respecte davant la presència d'altres llengües i altres realitats culturals presents en el medi escolar.
 6. Identificar els mitjans de transport més comuns en l'entorn i conèixer les normes bàsiques com a vianants i usuaris dels mitjans de locomoció.

Aquest criteri permet avaluar el grau de coneixement sobre mitjans de transport que s'utilitzen en l'entorn pròxim, així com la valoració que fan de la seva utilitat. També s'ha d'avaluar si coneixen i respecten les normes bàsiques com a vianants i usuaris (semàfors, mirar abans de travessar o cordar-se el cinturó de seguretat).

7. Ordenar temporalment alguns fets rellevants de la vida familiar o de l'entorn pròxim.
- Per mitjà d'aquest criteri es pretén mesurar la capacitat per descriure aspectes característics de la vida familiar, utilitzant mètodes senzills d'observació i nocions i unitats de mesura temporals bàsiques.
8. Identificar diferències en les propietats elementals dels materials, relacionar algunes d'aquestes amb els seus usos i reconèixer efectes visibles de les forces sobre els objectes.
- Aquest criteri avalua si són capaços d'identificar propietats físiques observables com olor, gust, textura, pes/massa, color, duresa, estat o capacitat de dissolució en aigua, així com d'explicar amb exemples concrets i familiars la relació entre les característiques d'alguns materials i els usos als quals es destinen.
- També s'ha de valorar si capten intuitivament la idea de forces en relació amb el moviment. Han de posar exemples de què passa quan s'apliquen forces de la mateixa direcció i quan es tracta de forces en contacte o a distància.
9. Muntar i desmuntar objectes i aparells simples i descriure el seu funcionament i la forma d'utilitzar-los amb precaució.
- Aquest criteri avalua si han desenvolupat habilitats manuals per muntar i desmuntar màquines i objectes simples (balança, bicicleta, tisores...), explicar com funcionen, per a què serveix cada part i quines mesures de seguretat s'han de prendre per no córrer riscos tant en l'ús com en el muntatge i desmuntatge.
10. Realitzar preguntes adequades per obtenir informació d'una observació, utilitzar alguns instruments i fer enregistraments clars.
- Aquest criteri intenta avaluar la competència per enfrontar-se a una observació plantejant-se, prèviament i durant aquesta, interrogants que li permetin obtenir informació rellevant. També s'ha de valorar l'ús d'alguns instruments, com la lupa, i la realització de textos escrits bàsics a partir de models.
- Bloc 1. L'entorn i la seva conservació
- Orientació en l'espai: els punts cardinals.
 - Ús de plànols del barri o de la localitat.
 - Moviments de la terra i fases de la lluna. Les estacions de l'any.
 - Variables meteorològiques: temperatura, humitat, vent, precipitacions. Ús d'aparells meteorològics i iniciació als enregistraments i representacions gràfiques del temps atmosfèric.
 - Identificació i classificació elemental de roques.
 - L'atmosfera. Actuacions per evitar la seva contaminació.
 - El cicle de l'aigua.
- Segon cicle*
- Continguts*
- Bloc 2. La salut i el desenvolupament personal
- Fomes de lleu i accidents geogràfics. Localització dels més rellevants a l'entorn pròxim i a Espanya.
 - Relacions entre els elements dels ecosistemes, factors de deteriorament i regeneració.
 - Observació i descripció de diferents tipus de paisatge: interacció de naturalesa i éssers humans.
 - Respecte, defensa i millora del medi ambient.
- Bloc 2. La diversitat dels éssers vius
- Animals vertebrats i invertebrats. Aus, mamífers, rèptils, peixos, amfibis. Característiques bàsiques, reconeixement i classificació.
 - Plantes: herbes, arbustos i arbres. Característiques, reconeixement i classificació.
 - La nutrició, relació i reproducció d'animals i plantes. Classificació d'animals i plantes en relació amb les funcions vitals.
 - Observació directa d'éssers vius, amb instruments apropiats i a través de l'ús de mitjans audiovisuals i tecnològics.
 - L'agricultura. Estudi d'alguns cultius.
 - La ramaderia. Estudi de la cria d'algunes espècies.
 - Interès per l'observació i l'estudi de tots els éssers vius.
 - Comportament actiu en la conservació i la cura de plantes i animals.
- Bloc 3. La salut i el desenvolupament personal
- Coneixement de la morfologia externa del propi cos. Els canvis en les diferents etapes de la vida.
 - Els sentits, descripció del seu paper i importància de la seva cura habitual. La relació amb altres éssers humans i amb el món.
 - Identificació i adopció d'hàbits d'higiene, de descans i d'alimentació sana. Dietes equilibrades. Prevenció i detecció de riscos per a la salut.
 - Actitud crítica davant les pràctiques socials que perjudiquen un desenvolupament sa i obstaculitzen el comportament responsable davant la salut.
 - Identificació i descripció d'emocions i sentiments.
 - Planificació de forma autònoma i creativa d'activitats d'oci, individuals o col·lectives.
- Bloc 4. Persones, cultures i organització social
- Estructures familiars. Adquisició de responsabilitats en la família.
 - Organització de la comunitat educativa i participació en les activitats del centre.

- Diferents formes de relació dels membres d'una comunitat (amistat, veïnatge, etc.)
 - Les normes de convivència i el seu compliment. Valoració de la cooperació i el diàleg com a forma d'evitar i resoldre conflictes.
 - Observació, identificació i descripció d'alguns trets demogràfics i econòmics d'entorns rurals i urbans.
 - Identificació de les manifestacions culturals populars que conviuen a l'entorn, reconeixement de la seva evolució en el temps i valoració com a elements de cohesió social.
 - Béns i serveis per satisfer les necessitats humanes. Descripció de l'origen, transformació i comercialització d'alguns productes o serveis bàsics.
 - Responsabilitat en el compliment de les normes com a vianants i usuaris de transports i d'altres serveis.
 - Les administracions com a garant dels serveis públics. Valoració de la importància de la contribució ciutadana en el funcionament de les institucions.
 - Obtenció d'informació a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, i valoració del seu contingut.
 - Anàlisi d'alguns missatges publicitaris i desenvolupament d'actituds de consum responsable.
 - L'organització territorial de l'Estat espanyol. Les comunitats autònomes.
- Bloc 5. Canvis en el temps
- Utilització d'unitats de mesura temporal (dècada, segle) i iniciació al maneig de les nocions de successió, ordenació i simultaneïtat.
 - Ús de tècniques d'enregistrament i representació del passat familiar i pròxim.
 - Aproximació a societats d'algunes èpoques històriques a partir del coneixement d'aspectes de la vida quotidiana.
 - Evolució en un temps llarg d'alguns aspectes de la vida quotidiana; relació amb alguns fets històrics rellevants.
 - Reconeixement i valoració del significat d'algunes empremtes antigues en l'entorn (tradicions, edificis, objectes).
 - Utilització de documents escrits i visuals per obtenir informació històrica i elaborar diferents treballs.
 - Identificació del paper dels homes i les dones en la història.
- Bloc 6. Matèria i energia
- Comparació, classificació i ordenació de diferents objectes i materials a partir de propietats físiques observables (pes/massa, estat, volum, color, textura, olor, atracció magnètica) i possibilitats d'ús.
- Identificació de forces conegudes que fan que els objectes es moguin o es deformin. Forces d'atracció o repulsió.
 - Energia i els canvis. Fonts i usos de l'energia. Observació de la intervenció de l'energia en els canvis de la vida quotidiana.
 - Valoració de l'ús responsable de les fonts d'energia en el planeta.
 - Producció de residus, la contaminació i l'impacte ambiental.
 - Responsabilitat individual en l'estalvi energètic.
 - Identificació de mesclades.
 - Comportament dels cossos en funció de la llum. La reflexió de la llum i la descomposició de la llum blanca.
 - Planificació i realització d'experiències senzilles per estudiar les propietats de materials d'ús comú i el seu comportament davant canvis energètics, fent prediccions explicatives sobre resultats.
 - Respecte per les normes d'ús, seguretat i conservació dels instruments i dels materials de treball.
- Bloc 7. Objectes, màquines i tecnologies
- Identificació i descripció d'oficis en funció dels materials, eines i màquines que utilitzen.
 - Identificació de les fonts d'energia amb les quals funcionen les màquines.
 - Planificació i realització d'alguns objectes o màquina de construcció senzilla.
 - Coneixement d'alguns operadors mecànics (eix, roda, politja, pla inclinat, engranatge, fre, etc.) i de la funció que realitzen independentment de la màquina de què formin part.
 - Reconeixement de la importància de l'ús d'aplicacions tecnològiques respectuoses amb el medi ambient.
 - Rellevància d'alguns dels grans invents i valoració de la seva contribució a la millora de les condicions de vida.
 - Apreciació de la importància de les habilitats manuals implicades en el maneig d'eines, aparells i màquines superant estereotips sexistes.
 - Elaboració de textos instructius i explicatius per a la comunicació, oral i escrita, del desenvolupament d'un projecte.
 - Utilització bàsica de tractament de textos: titulació, format, arxivament i recuperació d'un text, canvis, substitucions i impressió.
 - Interès per cuidar la presentació dels treballs en paper o en suport digital.
 - Seguiment d'una seqüència donada per trobar una informació a Internet.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer i explicar, recollint dades i utilitzant aparells de mesura, les relacions entre alguns factors del medi físic (relleu, sol, clima, vegetació...) i les formes de vida i actuacions de les persones, i valorar l'adopció d'actituds de respecte per l'equilibri ecològic.

Amb aquest criteri es tracta de conèixer si són capaços d'apreciar relacions com les que es donen entre tipus d'habitatge, cultius, paisatge, vestimenta, etc. amb el clima, el relleu, la presència de determinades espècies animals i vegetals, etc., com a aproximació al concepte d'habitat. Així mateix s'ha de valorar si reconeixen la importància de la sostenibilitat de l'equilibri ecològic i la necessitat d'adoptar actituds respectuoses amb el medi, la necessitat de conservar aquests recursos, especialment respecte a l'ús de l'aigua.

2. Identificar i classificar animals, plantes i roques, segons criteris científics.

Amb aquest criteri d'avaluació es tracta de saber si coneixen criteris científics per classificar éssers vius o inerts; com el seu règim alimentari, la seva forma de reproduir-se, o la seva morfologia en éssers vius, o la seva duresa, exfoliació o brillantor en roques i minerals. L'avaluació suposa que puguin activar els coneixements necessaris per reconèixer l'espècie de què es tracta, encara amb l'ajuda de claus o pautes senzilles.

3. Identificar i explicar les conseqüències per a la salut i el desenvolupament personal de determinats hàbits d'alimentació, higiene, exercici físic i descans.

Aquest criteri pretén avaluar la capacitat per discernir activitats que perjudiquen i que afavoreixen la salut i el desenvolupament equilibrat de la seva personalitat, com la ingesta de llaminadures, l'excés de pes de la seva motxilla, els desplaçaments caminant, l'ús limitat de televisió, videoconsol·les o jocs d'ordinador, etc. Així mateix s'ha de valorar si van definint un estil de vida propi adequat a la seva edat i constitució, en el qual també es tingui en compte la seva capacitat per resoldre conflictes, la seva autonomia, el coneixement de si mateix, o la seva capacitat de decisió en l'adopció de conductes saludables en el seu temps lliure.

4. Identificar, a partir d'exemples de la vida diària, alguns dels principals usos que les persones fan dels recursos naturals, assenyalar avantatges i inconvenients i analitzar el procés seguit per algun bé o servei, des del seu origen fins al consumidor.

Amb aquest criteri es vol avaluar el coneixement dels elements fonamentals del medi físic, la seva relació amb la vida de les persones, així com l'equilibri que hi ha entre els diferents elements del medi físic i les conseqüències derivades de l'ús inadequat del medi i dels recursos. De la mateixa manera, s'ha d'avaluar el grau de coneixement d'alguns processos de producció d'aliments, de les tècniques i procediments de conservació d'aquests i de la seva comercialització. Així mateix s'ha de valorar si sap posar exemples de la rellevància que té per a l'economia mundial la introducció de les tecnologies per al desenvolupament de la societat del benestar.

5. Assenyalar algunes funcions de les administracions i d'organitzacions diverses i la seva contribució al funcionament de la societat, i valorar la importància de la participació personal en les responsabilitats col·lectives.

Es vol avaluar amb aquest criteri si coneixen el funcionament general dels òrgans d'algunes organitzacions properes, el paper de les administracions com a garants dels serveis públics més importants per millorar la vida dels ciutadans. Així mateix s'han de valorar els comportaments de participació i assumpte de responsabilitats per afavorir la convivència a l'aula i la participació al centre.

6. Utilitzar les nocions espacials i la referència als punts cardinals per situar-se a l'entorn, per localitzar i descriure la situació dels objectes en espais delimitats, i utilitzar plànols i mapes amb escala gràfica per desplaçar-se.

Amb aquest criteri d'avaluació es tracta de comprovar si han interioritzat les nocions espacials, si saben localitzar la situació dels punts cardinals i poden situar-se i desplaçar-se en l'espai fent referència a ells i utilitzant plànols i mapes amb escala gràfica.

7. Explicar amb exemples concrets l'evolució d'alguns aspectes de la vida quotidiana relacionat amb fets històrics rellevants, identificant les nocions de durada, successió i simultaneïtat.

Amb aquest criteri es tracta de comprovar el grau d'adquisició de les nocions bàsiques de temps històric: present-passat-futur, anterior-posterior, durada i simultaneïtat (abans de, després de, alhora que, mentre...). L'alumnat ha de situar correctament, seguint els referits criteris de successió, durada i simultaneïtat, fets històrics rellevants relacionats amb les formes de subsistència i d'organització social i altres relatius a l'evolució d'aspectes de la vida quotidiana com ara els diferents tipus i formes de realitzar el treball, diferents tipus d'habitatge, diferents mitjans de comunicació i de transport, així com societats del passat.

8. Identificar fonts d'energia comunes i procediments i màquines per obtenir-ne, posar exemples d'usos pràctics de l'energia i valorar la importància de fer un ús responsable de les fonts d'energia del planeta.

Amb aquest criteri es pretén avaluar si són capaços d'identificar les fonts d'energia més comunes (vent, sol, combustibles, etc.) i si relacionen l'energia amb usos habituals en la seva vida quotidiana (la batidora, l'assecador, la calefacció, l'aire condicionat, etc.), si reconeixen la calor com a transferència d'energia en processos físics observables, si descriuen transformacions simples d'energia (la combustió en un motor per moure un cotxe, l'energia elèctrica perquè funcioni un llum, etc.). També han de posar exemples de comportaments individuals i col·lectius per utilitzar de forma responsable les fonts d'energia.

9. Analitzar les parts principals d'objectes i màquines, les funcions de cadascuna d'aquestes i planificar i realitzar un procés senzill de construcció d'algun objecte mostrant actituds de cooperació en el treball en equip i la cura per la seguretat.

Aquest criteri avalua si coneixen i saben explicar les parts d'una màquina (pollitges, palanques, rodes i eixos, engranatges...) i quina és la seva funció. També s'ha de valorar si saben aplicar aquests coneixements a la construcció d'algun objecte o aparell, per exemple un cotxe que rodi, aplicant correctament les operacions matemàtiques bàsiques en el càlcul previ, i les tecnològiques: unir, tallar, decorar, etc., sabent relacionar els efectes amb les causes. És bàsic valorar el treball cooperatiu i la seva desimboitura manual, i si aprecia la cura per la seguretat pròpia i dels seus companys, la cura de les eines i l'ús ajustat dels materials.

10. Obtenir informació rellevant sobre fets o fenòmens prèviament delimitats, fer prediccions sobre successos naturals i socials, integrant dades d'observació directa i indirecta a partir de la consulta de fonts bàsiques i comunicar els resultats.

Aquest criteri intenta avaluar la capacitat per establir conjectures tant respecte de successos que ocorren d'una forma natural com sobre els que ocorren quan es provoquen, a través d'un experiment o una experiència, i s'ha de valorar més la coherència dels raonaments que l'encert. Així mateix és necessari valorar si són capaços de reconèixer quan una idea és falsa. S'ha de prestar especial atenció a la comunicació oral i escrita de resultats que s'ha d'acompanyar d'imatges, taules, gràfics, esquemes, resums, etc.

Tercer cicle

Continguts

Bloc 1. L'entorn i la seva conservació

- Percepció i representació a escala d'espais coneguts.

- Utilització i interpretació de diferents representacions sobre un mateix espai (plànols, fotografies aèries, croquis i altres mitjans tecnològics).
 - L'univers. El sistema solar.
 - Combinació d'elements climatològics. Diferència entre temps i clima. Lectura i interpretació del temps atmosfèric en diferents representacions.
 - Característiques del clima del lloc en què es viu i dels principals climes. Influència en el paisatge i en l'activitat humana.
 - Identificació i classificació de roques i minerals.
 - L'aigua en la naturalesa, la seva contaminació i el seu malbaratament. Actuacions per al seu aprofitament.
 - Identificació i localització en diferents representacions cartogràfiques d'elements rellevants de geografia física i política del món.
 - Els éssers humans com a components del medi ambient i la seva capacitat d'actuar sobre la naturalesa.
 - Valoració de la diversitat i riquesa dels paisatges del territori espanyol i interès per conèixer paisatges d'altres llocs.
- Bloc 2. La diversitat dels éssers vius**
- L'estructura i fisiologia de les plantes.
 - Ús de claus i guies d'identificació d'animals i plantes.
 - Observació i enregistrament d'algun procés associat a la vida dels éssers vius. Comunicació oral i escrita de resultats.
 - Estructura bàsica de la cèl·lula. Ús de la lupa binocular i d'altres mitjans tecnològics per al seu reconeixement.
 - Aproximació a altres formes de vida: bacteris, virus, algues i fongs.
 - Recerca d'informació sobre els éssers vius i les seves condicions de vida.
- Bloc 3. La salut i el desenvolupament personal**
- Sensibilitat per la precisió i el rigor en l'observació d'animals i plantes i en l'elaboració dels treballs corresponents.
 - Respecte per les normes d'ús i de seguretat dels instruments i dels materials de treball.
- Bloc 4. Persones, cultures i organització social**
- Comprensió del funcionament de la societat a partir de l'anàlisi de situacions concretes en organitzacions pròximes.
 - La població a Espanya i a la Unió Europea. Reconeixement de la importància **demogràfica, cultural i econòmica** de les migracions en el món actual.
 - Reconeixement i valoració de la diversitat cultural i lingüística a Espanya.
 - Rebutj d'estereotips i de qualsevol tipus de discriminació i desenvolupament de l'empatia amb els altres.
 - Producció de béns i serveis per satisfer les necessitats humanes. La importància del sector serveis. Les desigualtats en el consum.
 - El paper de les comunicacions i els transports en les activitats personals, econòmiques i socials.
 - Aproximació a les institucions de govern autonòmiques i estatals: algunes de les seves responsabilitats per a la resolució de problemes socials, mediambientals, econòmics, etc.
 - L'organització territorial i política de la Unió Europea.
 - Recollida d'informació de diferents fonts per analitzar situacions i problemes.
 - Reconeixement de la influència de la publicitat sobre el consum i actitud crítica davant seu.
- Bloc 5. Canvis en el temps**
- Convencions de datació i de periodització (aC, dC; edat).
 - Ús de tècniques per localitzar en el temps i en l'espai fets del passat, per percebre la durada, la simultaneïtat i la relació entre esdeveniments.
 - Factors explicatius de les accions humanes, dels esdeveniments històrics i dels canvis socials.
 - Caracterització d'algunes societats d'èpoques històriques: prehistòrica, clàssica, medieval, dels descobriments, del desenvolupament industrial i del món al segle XX, a través de l'estudi de les formes de vida.
- La relació (òrgans dels sentits, sistema nerviós).
 - Coneixement de primers auxilis per saber ajudar-se i ajudar els altres.
 - Desenvolupament d'estils de vida saludables. Reflexió sobre la cura i manteniment dels diferents òrgans i aparells.
 - Actitud crítica davant els factors i pràctiques socials que afavoreixen o entorpeixen un desenvolupament saludable i comportament responsable.
 - La identitat personal. Coneixement personal i autoestima. L'autonomia en la planificació i execució d'accions i tasques. Desenvolupament d'iniciativa en la presa de decisions.

- Elaboració d'un informe com a tècnica per a l'enregistrament d'un pla de treball, comunicació oral i escrita de conclusions.
- Valoració de la influència del desenvolupament tecnològic en les condicions de vida i a la feina.
- Utilització de recursos senzills proporcionats per les tecnologies de la informació per comunicar-se i col·laborar.
- Recerca guiada d'informació a la xarxa.
- Ús progressivament autònom de tractament de textos (ajust de pàgina, inserció d'il·lustracions o notes, etc.).
- Presa de consciència de la necessitat de controlar el temps d'entreteniment amb les tecnologies de la informació i la comunicació i del seu poder d'addicció.

Criteris d'avaluació

1. Concretar exemples en els quals el comportament humà influeixi de manera positiva o negativa sobre el medi ambient; descriure alguns efectes de contaminació sobre les persones, animals, plantes i els seus entorns, i assenyalar alternatives per prevenir-la o reduir-la, així com exemples de malbaratament de recursos com l'aigua amb exposició d'actituds conservacionistes.

Aquest criteri pretén avaluar si al final de l'etapa s'han adquirit coneixements relacionats amb les ciències mediambientals, per la qual cosa han de mostrar un coneixement pràctic de la utilització humana dels recursos naturals de la Terra i poder identificar alguns recursos físics utilitzats en la vida quotidiana i la necessitat de conservar aquests recursos, especialment l'aigua. Han de poder explicar, oralment i per escrit, com els canvis al medi ambient, tant els produïts per processos naturals com per l'activitat humana, poden afectar components vius i inerts i canviar l'equilibri. Així mateix, s'ha de valorar si coneixen els efectes d'alguns tipus comuns de contaminació i com les persones els podem prevenir o reduir. S'ha d'apreciar si són conscients que l'activitat humana pot afectar el medi ambient positivament o negativament, i n'han de donar exemples, amb especial atenció a l'ús de l'aigua.

2. Caracteritzar els principals paisatges espanyols i analitzar alguns agents físics i humans que els conformen, i posar exemples de l'impacte de les activitats humanes en el territori i de la importància de la seva conservació.

Aquest criteri pretén mesurar el coneixement sobre els principals paisatges característics dels diferents territoris espanyols, la capacitat per establir comparacions (semblances i diferències) entre paisatges, distingir els elements fonamentals, conèixer els principals tipus d'assentament humà en les regions espanyoles i comprendre la importància de la intervenció humana en la modificació o en la conservació dels paisatges naturals.

3. Identificar i localitzar els principals òrgans implicats en la realització de les funcions vitals del cos humà i establir algunes relacions fonamentals entre aquests i determinats hàbits de salut.

Amb aquest criteri es tracta de valorar si posseeixen una visió completa del funcionament del cos humà, quant a cèl·lules, teixits, òrgans, aparells, sistemes: la seva localització, forma, estructura, funcions, atencions, etc. De la mateixa manera s'ha de valorar si relacionen determinades pràctiques de vida amb l'adequat funcionament del cos. Així doncs, no es tracta només d'avaluar si adopten estils de vida saludables, sinó de si saben les repercussions per a la seva salut de la seva forma de vida, tant a l'escola com fora de l'escola.

4. Analitzar alguns canvis que les comunicacions i la introducció de noves activitats econòmiques relacionades amb la producció de béns i serveis han suposat per a la vida humana i per a l'entorn

- Esdeveniments i personatges rellevants de la història d'Espanya.
- Coneixement, valoració i respecte de manifestacions significatives del patrimoni històric i cultural.
- Utilització de diferents fonts històriques, geogràfiques, artístiques, etc. per elaborar informes i altres treballs de contingut històric.
- Valoració del paper dels homes i les dones com a subjectes de la història.

Bloc 6. Matèria i energia

- Estudi i classificació d'alguns materials per les seves propietats (duresa, solubilitat, estat d'agregació, conductivitat tèrmica).
- Utilització de diferents procediments per a la mesura de la massa i el volum d'un cos.

- Explicació de fenòmens físics observables en termes de diferències de densitat. La flotabilitat en un medi líquid.

- Predicció de canvis en el moviment, en la forma o en l'estat dels cossos per efecte de les forces o de les aportacions d'energia.

- Fonts d'energia renovables i no renovables. El desenvolupament energètic, sostenible i equitatiu. Responsabilitat individual en el seu consum.

- Diferents formes d'energia. Transformacions simples d'energia.

- Separació de components d'una mescla mitjançant: destil·lació, filtració, evaporació o dissolució.

- Reaccions químiques. Combustió, oxidació i fermentació.

- La calor, percepció i observació sistemàtica dels seus efectes: augment de temperatura i dilatació. Canvis d'estat i la seva reversibilitat.

- Planificació i realització d'experiències diverses per estudiar les propietats de materials d'ús comú i el seu comportament davant la llum, el so, la calor, la humitat i l'electricitat. Comunicació oral i escrita del procés i del resultat.

- Respecte per les normes d'ús, seguretat i conservació dels instruments i dels materials de treball.

Bloc 7. Objectes, màquines i tecnologies

- Relació entre les propietats dels materials i el seu ús en aplicacions concretes.

- Coneixement de les aplicacions dels objectes i les màquines, i de la seva utilitat per facilitar les activitats humanes.

- Construcció d'estructures senzilles que compleixin una funció o condició per resoldre un problema a partir de peces modulars.

- Circuits elèctrics senzills. Efectes de l'electricitat. Conductors i aïllants.

i valorar la necessitat de superar les desigualtats provocades per les diferències en l'accés a béns i serveis.

El criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per analitzar els canvis de tot tipus que les comunicacions i els transports han provocat en les activitats personals, econòmiques i socials. S'han de reconèixer els canvis que sobre l'entorn i la vida de les persones han introduït les noves activitats econòmiques, les diferències que encara persisteixen en les formes de vida entre un medi rural i un medi urbà i entre uns països i altres, i la necessitat de superar les desigualtats que provoca l'accés a béns i serveis.

5. Conèixer els principals òrgans de govern i les funcions del municipi, de les comunitats autònomes, de l'Estat espanyol i de la Unió Europea i valorar l'interès de la gestió dels serveis públics per a la ciutadania i la importància de la participació democràtica.

Aquest criteri permet avaluar els coneixements que posseeixen quant als òrgans de govern de les diferents instàncies administratives públiques, així com si comprenen la importància de la qualitat de la gestió dels serveis públics per a la vida de les persones, amb exemples concrets.

6. Realitzar, interpretar i utilitzar plànols i mapes tenint en compte els signes convencionals i l'escala gràfica.

Aquest criteri avalua la competència per realitzar i interpretar representacions gràfiques de l'espai. S'ha d'avaluar la capacitat per obtenir informació proporcionada per la representació espacial (fotografia aèria, plànol, mapa...), a partir de la interpretació de detalls; i la capacitat per donar una explicació global de la finalitat i possibilitats d'ús de les representacions de l'espai amb les quals es treballa. S'ha de tenir en compte la capacitat per explicar als altres, oralment i per escrit, les observacions i interpretacions del treball amb plànols i mapes.

7. Identificar trets significatius de les formes de vida de la societat espanyola en algunes èpoques passades –prehistòria, clàssica, medieval, dels descobriments, del desenvolupament industrial i segle XX– i situar fets rellevants utilitzant línies del temps.

En aquest criteri d'avaluació es tracta de comprovar si l'alumnat reconeix determinades restes, usos, costums, activitats, eines, com a indicadors de formes de vida característiques de determinades èpoques històriques concretes. S'ha de tenir en compte les relacions que es donen entre alguns fets i la seva aparició en el temps, és a dir, l'ús que es fa dels conceptes temporals de simultaneïtat i successió, situant-los abans o després d'una època històrica concreta. L'esmentada avaluació s'ha de fer sobre els períodes històrics esmentats tenint en compte que la delimitació de les etapes històriques de la humanitat és el resultat d'una convenció historiogràfica i que, si bé algunes poden començar a ser conceptualitzades des d'edats primerenques, els criteris que en delimiten altres, necessàriament les més pròximes en el temps, són de difícil accés per a l'alumnat de primària.

Com que no es pretén la mera associació, no seria adequat centrar l'avaluació en l'adscripció de determinats trets a una determinada etapa històrica sinó en l'explicació senzilla d'alguns aspectes de la seva evolució i, en tot cas, en el raonament que podria portar a l'esmentada adscripció.

8. Planificar i realitzar senzilles recerques per estudiar el comportament dels cossos davant la llum, l'electricitat, el magnetisme, la calor o el so i saber comunicar-ne els resultats.

Aquest criteri intenta avaluar l'aptitud per realitzar experiències senzilles i petites recerques sobre diferents fenòmens físics i químics de la matèria: plantejament de problemes, enunciació d'hipòtesis, selecció del material necessari, muntatge, realització, extracció de conclusions, comunicació de resultats, mostrant competència en cadascuna d'aquestes i en la vertebració de les parts, així com en el coneixement de les lleis bàsiques que regeixen aquests fenòmens.

9. Planificar la construcció d'objectes i aparells amb una finalitat prèvia, utilitzant fonts energètiques, operadors i materials apropiats, i realitzar-la, amb l'habilitat manual necessària, combinant el treball individual i en equip.

Aquest criteri pretén avaluar la capacitat per planificar i realitzar projectes de construcció d'algun objecte o aparell. S'ha d'avaluar el coneixement sobre les diferents fonts energètiques així com la capacitat per seleccionar-ne una per la seva idoneïtat per al funcionament d'un aparell. També s'ha d'avaluar el coneixement dels diferents operadors (roda, fre, interruptor, biela, engranatge, molla, polija, etc.), així com si es mostra una actitud cooperativa i igualitària en el treball en equip i s'aprecia la cura per la seguretat pròpia i la dels altres.

10. Presentar un informe, utilitzant suport paper i digital, sobre problemes o situacions senzilles, que reculli informació de diferents fonts (directes, llibres, Internet), seguint un pla de treball i expressant conclusions.

A partir d'aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per recollir, seleccionar i organitzar informació concreta i rellevant, analitzar-la, treure'n conclusions, comunicar la seva experiència, reflexionar sobre el procés seguit i comunicar-lo oralment i per escrit. També ha de ser objecte d'avaluació la consulta i utilització de documents escrits, imatges, gràfics i taules estadístiques. S'ha d'atendre especialment la presentació ordenada, clara i neta, en suport paper i digital.

Educació artística

Les diferents manifestacions artístiques tenen una presència constant en l'entorn i en la vida de les persones. Des d'aquesta perspectiva, l'àrea d'Educació artística té el propòsit d'afavorir la percepció i l'expressió estètica de l'alumnat i de possibilitar l'apropiació de continguts imprescindibles per a la seva formació general i cultural.

L'educació artística involucra l'aspecte sensorial, intel·lectual, social, emocional, afectiu i estètic, i desencadena mecanismes que permeten desenvolupar diferents i complexos capacitats amb una projecció educativa que influeix directament en la formació integral de l'alumnat, ja que afavoreix el desenvolupament de l'atenció, estimula la percepció, la intel·ligència i la memòria a curt i llarg termini, potencia la imaginació i la creativitat i és una via per desenvolupar el sentit de l'ordre, la participació, la cooperació i la comunicació.

L'àrea està integrada per dos llenguatges: plàstic i musical. Tots dos s'articulen al seu torn en dos eixos, percepció i expressió. El primer inclou tots els aspectes relacionats amb el desenvolupament de capacitats de reconeixement sensorial, visual, auditiu i corporal, que ajuden a entendre les diferents manifestacions artístiques, així com el coneixement i gaudi de produccions plàstiques i musicals de diferents característiques. El segon es refereix a l'expressió d'idees i sentiments mitjançant el coneixement i la utilització de diferents codis i tècniques artístiques.

A l'àrea, la percepció es refereix a l'observació dels elements plàstics i a l'audició musical. L'observació s'ha de centrar en la interpretació, indagació i anàlisi de l'entorn natural i de l'activitat i creació humanes, entesa aquesta última com a generadora d'objectes i elements presents en el món quotidià i de representació purament artística. Per la seva banda, l'audició se centra en el desenvolupament de capacitats de discriminació auditiva i d'audició comprensiva, durant els processos d'interpretació i creació musical així com en els d'audició de peces musicals gravades o en viu.

L'expressió remet a l'exploració dels elements propis del llenguatge plàstic i visual, al tractament dels materials i a les diverses possibilitats d'expressar el que s'ha percebut i sentit, ajustant-se a una planificació en el procés d'elaboració. També al·ludeix a la interpretació musical desenvolupant habilitats tècniques i capacitats vinculades amb la interpretació vocal i instrumental

comprensió del món que l'envolta i a ampliar les seves possibilitats d'expressió i comunicació amb els altres. La possibilitat de representar una idea de forma personal, valent-se dels recursos que els llenguatges artístics proporcionen, promou la iniciativa, la imaginació i la creativitat, alhora que ensenya a respectar altres formes de pensament i expressió.

L'àrea, en propiciar l'acostament a diverses manifestacions culturals i artístiques, tant de l'entorn més pròxim com d'altres pobles, dota els alumnes i les alumnes d'instruments per valorar-les i per formular opinions cada vegada més fonamentades en el coneixement. D'aquesta manera, poden anar configurant criteris vàlids en relació amb els productes culturals i ampliar les seves possibilitats d'oci.

En fer de l'exploració i la indagació els mecanismes apropiats per definir possibilitats, buscar solucions i adquirir coneixements, es promou de forma rellevant l'autonomia i iniciativa personal. El procés que porta el nen des de l'exploració inicial fins al producte final requereix una planificació prèvia i demana un esforç per assolir resultats originals, no estereotipats. D'altra banda, exigeix l'elecció de recursos tenint present la intencionalitat expressiva del producte que es desitja aconseguir i la revisió constant del que s'ha fet en cada fase del procés amb la idea de millorar-ho si és necessari. La creativitat exigeix actuar amb autonomia, posar en marxa iniciatives, estudiar possibilitats i solucions diverses. El procés no només contribueix a l'originalitat, a la recerca de formes innovadores, sinó que també genera flexibilitat ja que davant un mateix supòsit es poden donar diferents respostes.

L'àrea també és un bon vehicle per al desenvolupament de la *competència social i ciutadana*. En l'àmbit de l'Educació artística, la interpretació i la creació suposen, moltes vegades, un treball en equip. Aquesta circumstància exigeix cooperació, assumpció de responsabilitats, seguiment de normes i instruccions, cura i conservació de materials i instruments, aplicació de tècniques concretes i utilització d'espais de manera apropiada. El seguiment d'aquests requisits forma en el competidor amb els altres, en l'exigència que té la realització en grup i en la satisfacció que proporciona un producte que és fruit de l'esforç comú. En definitiva, expressar-se buscant l'acord posa en marxa actituds de respecte, acceptació i entesa, cosa que situa l'àrea com un bon vehicle per al desenvolupament d'aquesta competència.

En el que es refereix a la *competència en el coneixement i interacció amb el món físic*, l'àrea contribueix a l'apreciació de l'entorn a través del treball perceptiu amb sons, formes, colors, línies, textures, llum o moviment presents en els espais naturals i en les obres i realitzacions humanes. L'àrea se serveix del medi com a pretext per a la creació artística, l'explora, el manipula i l'incorpora recreant-lo per donar-li una dimensió que proporcionï gaudi i contribueixi a l'enriquiment de la vida de les persones. Així mateix, té en compte una altra dimensió igualment important, la que competeix a les agressions que deterioren la qualitat de vida, com la contaminació sonora o les solucions estètiques poc afortunades d'espais, objectes o edificis, per ajudar els nens i les nenes a prendre consciència de la importància de contribuir a preservar un entorn físic agradable i saludable.

A la *competència per aprendre a aprendre* s'hi contribueix en la mesura que s'afavoreixi la reflexió sobre els processos en la manipulació d'objectes, l'experimentació amb tècniques i materials i l'exploració sensorial de sons, textures, formes o espais, amb la finalitat que els coneixements adquirits dotin nens i nenes d'un bagatge suficient per utilitzar-los en situacions diferents. El desenvolupament de la capacitat d'observació planteja la conveniència d'establir pautes que la guïïn, perquè l'exercici d'observar proporcionï informació rellevant i suficient. En aquest sentit, l'àrea fa competent per aprendre ja que proporciona protocols d'indagació i planificació de processos susceptibles de ser utilitzats en altres aprenentatges.

A la *competència en comunicació lingüística* s'hi pot contribuir, com des de totes les àrees, a través de la riquesa dels intercanvis comunicatius que es generen, de l'ús de les normes que els regeixen, de l'explicació dels processos que es desenvolupen i del vocabulari específic que l'àrea aporta. De forma específica, cançons o senzilles dramatitzacions són un vehicle propici per a l'adquisició de nou vocabulari i per desenvolupar capacitats relacionades amb la parla, com la respiració, la dicció o l'articulació. Es desenvolupa, així mateix, aquesta competència en la descripció de processos de treball, en l'argumentació sobre les solucions donades o en la valoració de l'obra artística.

i amb l'expressió corporal i la dansa. A través d'un llenguatge o de l'altre s'estimula la invenció i la creació de diferents produccions plàstiques o musicals.

Tant el llenguatge plàstic com el musical constitueixen àmbits artístics específics amb característiques pròpies; tanmateix, atès que la producció i la comprensió en tots dos tenen aspectes comuns, en aquesta etapa queden inclosos en una sola àrea per possibilitar un enfocament globalitzat que prevegi les estretes connexions entre les diferents formes d'expressió i representació artística. Per aquesta mateixa raó, i malgrat l'especial menció de la música i l'expressió plàstica, dins de l'àrea també s'incorporen continguts de la dansa i el teatre.

A partir dels dos grans eixos en què s'articula l'àrea —Percepció i Expressió— s'han distribuït els continguts en quatre blocs. El bloc 1, *Observació plàstica*, i el bloc 3, *Escolta*, integren els relatius a la percepció per als llenguatges plàstic i musical respectivament. El bloc 2, *Expressió i creació plàstica*, i el bloc 4, *Interpretació i creació musical*, inclouen els continguts relacionats amb l'expressió en els dos llenguatges.

Aquesta distribució de continguts entorn de dos eixos té la finalitat d'organitzar els coneixements de forma coherent. No hi ha, per tant, prioritats de l'un sobre l'altre, ni exigència per la qual s'hagi de partir preferentment d'un d'aquests. La vinculació entre els continguts de tots dos és sumament estreta, raó per la qual alguns s'inclouen tant en la percepció com en l'expressió, cas, per exemple, del color, el ritme o la forma.

Alguna cosa similar succeeix amb els blocs. Emmarcar els continguts en grups diferenciats serveix per definir amb més claredat quins aprenentatges bàsics s'han d'abordar. Aquesta manera d'estructurar el conjunt de continguts de l'àrea no suposa que s'hagin de desenvolupar independentment els uns dels altres, cosa que queda de manifest en comprovar la interrelació que hi ha entre aquests.

El bloc *Observació plàstica* se centra en la interpretació, indagació i anàlisi de l'entorn natural i de l'activitat i creació humanes. S'aborden qüestions espacials i altres relatives a la interpretació del significat de les imatges i a l'anàlisi dels missatges icònics. Aquests mateixos continguts, centrats en la percepció, nodreixen el bloc *Expressió i creació plàstica* en què es conté l'exploració dels elements propis del llenguatge plàstic i visual i el tractament dels materials, i s'exposen diverses possibilitats d'expressar el que s'ha percebut, ajustant-se a una planificació en el procés d'elaboració.

En el bloc *Escolta*, els continguts se centren en el desenvolupament de capacitats de discriminació auditiva i d'audició comprensiva, mentre que a *Interpretació i creació musical* s'aborda el desenvolupament d'habilitats tècniques i capacitats vinculades amb la interpretació i s'estimula la invenció a través de la improvisació i la creació de diferents produccions musicals resultants de l'exploració, la selecció i la combinació de moviments i sons. Els elements de la música i els seus referents culturals mai es dissocien d'aquesta i, per tant, estan implícits en el repertori usat en els diferents blocs. Per això, tant els continguts del llenguatge musical com els referits a la música com a expressió cultural es troben de forma transversal en els dos blocs.

En conjunt, l'Educació artística a primària ha de permetre a l'alumnat percebre els elements visuals i sonors de la realitat que l'envolta i interactuar-hi. Sorgeix així la necessitat d'abordar els conceptes, els procediments i les actituds des d'una perspectiva integrada i no desarticulada. Per facilitar aquest procés, en la major part dels procediments queden explicitats els conceptes i les actituds.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'àrea d'Educació artística contribueix a l'adquisició de diferents competències bàsiques.

A la *competència cultural i artística* ho fa directament en tots els aspectes que la configuren. En aquesta etapa es posa l'èmfasi en el coneixement de diferents codis artístics i en la utilització de les tècniques i els recursos que els són propis, ajudant l'alumnat a iniciar-se en la percepció i la

Primer cicle
Continguts

Bloc 1. Observació plàstica

- Observació i exploració sensorial dels elements presents en l'entorn natural, artificial i artístic.
- Descripció verbal de sensacions i observacions.
- Comentari d'obres plàstiques i visuals presents en l'entorn i en exposicions o museus.
- Curiositat per descobrir les possibilitats artístiques que ofereix l'entorn.
- Coneixement i observança de les normes de comportament en exposicions.
- Descripció d'imatges presents en contextos pròxims.
- Exploració de distàncies, recorreguts i situacions d'objectes i persones en relació amb l'espai.
- Observació de diferents maneres de presentar l'espai.

Bloc 2. Expressió i creació plàstica

- Experimentació de les possibilitats expressives del traç espontani i amb intencionalitat, de les línies que delimiten contorns i de l'espai que defineix la forma.
- Experimentació de barreges i taques de color amb diferents tipus de pintura i sobre suports diversos.
- Recerca sensorial de textures naturals i artificials i de les qualitats i possibilitats de materials orgànics i inorgànics.
- Elaboració de dibuixos, pintures, collages, volums, etc.
- Manipulació i transformació d'objectes per al seu ús en representacions teatrals.
- Composicions plàstiques utilitzant fotografies.
- Exploració de recursos digitals per a la creació d'obres artístiques.
- Gaudi en la manipulació i exploració de materials.
- Ús progressiu i adequat de termes referits a materials, instruments o aspectes de la composició artística.
- Organització progressiva del procés d'elaboració concretant el tema sorgit des de la percepció sensorial, la imaginació, la fantasia o la realitat, preveient els recursos necessaris per a la realització, explorant les possibilitats de materials i instruments i mostrant confiança en les possibilitats de creació.

Al tractament de la informació i la competència digital s'hi contribueix a través de l'ús de la tecnologia com a eina per mostrar processos relacionats amb la música i les arts visuals i per acostar l'alumnat a la creació de produccions artístiques i a l'anàlisi de la imatge i el so i dels missatges que aquests transmeten. També es desenvolupa la competència en la recerca d'informació sobre manifestacions artístiques per al seu coneixement i gaudi, per seleccionar i intercanviar informacions referides a àmbits culturals del passat i del present, pròxims o d'altres pobles.

Encara que en menys grau, l'àrea contribueix al desenvolupament de la *competència matemàtica* ja que aborda conceptes i representacions geomètriques presents en l'arquitectura, en el disseny, en el mobiliari, en els objectes quotidians, a l'espai natural, i en aquelles ocasions en les quals es necessiten referents per organitzar l'obra artística a l'espai. Així mateix, quan a música es treballen el ritme o les escales, s'està fent una aportació al desenvolupament de la competència matemàtica.

Objectius

L'ensenyament de l'Educació artística en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les següents capacitats:

1. Indagar en les possibilitats del so, la imatge i el moviment com a elements de representació i comunicació i utilitzar-les per expressar idees i sentiments, per contribuir amb això a l'equilibri afectiu i a la relació amb els altres.
2. Explorar i conèixer materials i instruments diversos i adquirir codis i tècniques específiques dels diferents llenguatges artístics per utilitzar-los amb fins expressius i comunicatius.
3. Aplicar els coneixements artístics en l'observació i l'anàlisi de situacions i objectes de la realitat quotidiana i de diferents manifestacions del món de l'art i la cultura per comprendre'ls millor i formar un gust propi.
4. Mantenir una actitud de recerca personal i col·lectiva, articulant la percepció, la imaginació, la indagació i la sensibilitat i reflexionant a l'hora de realitzar diferents produccions artístiques i gaudir-ne.
5. Conèixer algunes de les possibilitats dels mitjans audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació en els quals intervien la imatge i el so, i utilitzar-los com a recursos per a l'observació, la recerca d'informació i l'elaboració de produccions pròpies, ja sigui de forma autònoma o en combinació amb altres mitjans i materials.
6. Conèixer i valorar diferents manifestacions artístiques del patrimoni cultural propi i d'altres pobles, col·laborar en la conservació i renovació de les formes d'expressió locals, i estimar l'enriquiment que suposa l'intercanvi amb persones de diferents cultures que comparteixen un mateix entorn.
7. Desenvolupar una relació d'autoconfiança amb la producció artística personal, respectant les creacions pròpies i les dels altres i sabent rebre i expressar crítiques i opinions.
8. Realitzar produccions artístiques de forma cooperativa, assumint diferents funcions i col·laborant en la resolució dels problemes que es presentin per aconseguir un producte final satisfactori.
9. Conèixer algunes de les professions dels àmbits artístics, interessar-se per les característiques del treball dels artistes i gaudir com a públic en l'observació de les seves produccions.

Aquest criteri pretén valorar la capacitat per identificar i descriure algunes de les característiques més evidents en diferents obres plàstiques i musicals i per expressar les idees i sentiments que aquestes susciten.

3. Identificar i expressar a través de diferents llenguatges alguns dels elements (timbre, velocitat, intensitat, caràcter) d'una obra musical.

Amb aquest criteri es tracta de comprovar si reconeixen en una obra musical alguns dels continguts treballats a l'aula (tipus de veus, instruments, variacions i contrastos de velocitat i intensitat, etcètera) i representar-los a través del moviment, l'elaboració de dibuixos o el llenguatge verbal.

4. Reproduir esquemes rítmics i melòdics amb la veu, el cos i els instruments i patrons de moviment.

Amb aquest criteri es valora la capacitat d'atenció i retenció a curt termini de missatges sonors i corporals i la utilització de les tècniques necessàries per a la seva interpretació.

5. Seleccionar i combinar sons produïts per la veu, el cos, els objectes i els instruments per sonoritzar relats o imatges.

Es tracta de comprovar si són capaços d'usar les dades obtingudes en l'exploració sonora per recrear amb sons una imatge o situació seleccionant els sons més adequats i combinant-los de forma apropiada per aconseguir l'efecte desitjat.

6. Identificar diferents formes de representació de l'espai.

Amb aquest criteri s'ha de comprovar si han interioritzat que l'espai (explorat en recorreguts, apreciació de distàncies, comprovació de la situació d'objectes o persones des de diferents posicions) pot ser representat i reconeixen que les diverses formes que s'utilitzen estan lligades a necessitats de comunicació i informació.

7. Provar en produccions pròpies les possibilitats que adopten les formes, textures i colors.

Es tracta de comprovar, en el context d'una expressió espontània, l'interès i la curiositat que manifesten per incorporar a les seves produccions el que s'ha percebut en l'exploració sensorial de materials, objectes i instruments i en l'observació efectuada d'imatges del seu entorn pròxim.

8. Realitzar composicions plàstiques que representin el món imaginari, afectiu i social.

Amb aquest criteri s'ha d'atendre a comprovar si, en un clima de confiança quant a les seves possibilitats de creació, se serveixen de la representació plàstica per plasmar les seves vivències, supòsits ideals o situacions de la vida quotidiana i si en això comencen a percebre que l'elaboració plàstica els és útil tant per expressar-se com per comunicar-se amb els altres.

Segon cicle

Continguts

Bloc 1. Observació plàstica

- Classificació de textures i tonalitats i apreciació de formes naturals i artificials explorades des de diferents angles i posicions.
- Establiment d'un ordre o pauta per seguir el procediment d'observació i la seva comunicació oral o escrita.

Bloc 3. Escolta

- Identificació i representació corporal de les qualitats de sons de l'entorn natural i social.

- Audició activa d'una selecció de peces instrumentals i vocals breus de diferents estils i cultures.

- Reconeixement visual i auditiu d'alguns instruments musicals i identificació de veus femenines, masculines i infantils.

- Identificació de la repetició (AA) i el contrast (AB) en cançons i obres musicals.

- Curiositat per descobrir sons de l'entorn i gaudi amb l'audició d'obres musicals de diferents estils i cultures.

- Coneixement i observança de les normes de comportament en audicions i altres representacions musicals.

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Exploració de les possibilitats sonores de la veu, el cos i els objectes.

- Interpretació i memorització de sèries i cançons a l'uníson.

- Utilització de la veu, la percussió corporal i els instruments com a recursos per a l'acompanyament de textos recitats, cançons i danses.

- Pràctica de tècniques bàsiques del moviment i jocs motors acompanyats de seqüències sonores, i interpretació de danses senzilles.

- Lectura de partitures senzilles amb grafies no convencionals.

- Gaudi amb l'expressió vocal, instrumental i corporal.

- Improvisació d'esquemes rítmics i melòdics de quatre temps.

- Improvisació de moviments com a resposta a diferents estímuls sonors.

- Selecció de sons vocals, objectes i instruments per a la sonorització de situacions, relats breus.

- Confiança en les pròpies possibilitats de producció musical.

Criteris d'avaluació

1. Descriure qualitats i característiques de materials, objectes i instruments presents en l'entorn natural i artificial.

Aquest criteri intenta comprovar si, després de realitzar una manipulació i exploració sensorial de materials, objectes i instruments, són capaços de donar nom a les seves principals característiques i qualitats (forma, color, pes, textura, altura, intensitat, timbre, durada), verbalitzar les seves impressions i descriure el que s'ha descobert.

2. Usar termes senzills per comentar les obres plàstiques i musicals observades i escoltades.

- Observació dels materials utilitzats en les obres plàstiques.
 - Respecte i cura de l'entorn, de les obres que constitueixen el patrimoni cultural, de les produccions pròpies i de les dels altres.
 - Interès per buscar informació sobre produccions artístiques i per comentar-les.
 - Interpretació i valoració de la informació que proporcionen les imatges en el context social i comunicació de les apreciacions obtingudes.
 - Observació d'elements de l'entorn per a l'estudi de les escales i proporcions entre els objectes.
 - Indagació sobre diferents maneres de representar l'espai.
- Bloc 2. Expressió i creació plàstica**
- Experimentació amb línies diverses i formes en diferents posicions.
 - Recerca de les possibilitats del color en contrastos, variacions i combinacions, apreciament dels resultats sobre diferents suports.
 - Indagació sobre les qualitats dels materials, tractaments no convencionals d'aquests i ús que es pot fer de les textures en la representació.
 - Elaboració d'imatges utilitzant tècniques i recursos diversos.
 - Construcció d'estructures senzilles o creacions plàstiques per a la representació teatral.
 - Realització de fotografies: enfocament i plans.
 - Utilització de recursos digitals per a l'elaboració de produccions artístiques.
 - Aplicació, en produccions pròpies, d'aspectes observats en obres artístiques.
 - Valoració del coneixement de diferents codis artístics com a mitjans d'expressió de sentiments i idees.
 - Interès per ajustar el procés de creació, individual o en grup, a les intencions previstes, seleccionant apropiadament els materials segons les seves possibilitats plàstiques, usant responsablement instruments, materials i espais, assumint les tasques i respectant les normes que, si s'escau, el grup estableixi.
- Bloc 3. Escolta**
- Discriminació auditiva, denominació i representació gràfica de les qualitats dels sons.
 - Audició activa d'una selecció de peces instrumentals i vocals de diferents estils i cultures i reconeixement d'alguns trets característics.
 - Reconeixement visual i auditiu i classificació per famílies d'alguns instruments de l'orquestra, de la música popular i de la d'altres cultures, i identificació de diferents agrupacions vocals.
- Identificació de frases musicals i de parts que es repeteixen, contrasten i retornen.
 - Comentari i valoració de concerts i representacions musicals.
 - Interès pel descobriment d'obres musicals de diferents característiques.
 - Actitud atenta i silenciosa i respecte a les normes de comportament durant l'audició de música.
- Bloc 4. Interpretació i creació musical**
- Exploració de les possibilitats sonores i expressives de la veu, el cos, els objectes i els instruments.
 - Hàbits de cura de la veu, el cos i els instruments.
 - Interpretació i memorització de cançons a l'unison, cànons i peces instrumentals senzilles.
 - Coordinació i sincronització individual i col·lectiva en la interpretació vocal o instrumental.
 - Memorització i interpretació de danses i seqüències de moviments fixats i inventats.
 - Lectura i interpretació de cançons i peces instrumentals senzilles amb diferents tipus de grafies.
 - Interès i responsabilitat en les activitats d'interpretació i creació.
 - Improvisació d'esquemes rítmics i melòdics sobre bases musicals donades.
 - Creació d'acompanyaments per a cançons i peces instrumentals.
 - Creació de peces musicals a partir de la combinació d'elements donats.
 - Invenció de coreografies per a cançons i peces musicals breus.
- Criteris d'avaluació*
1. Descriure les característiques d'elements presents a l'entorn i les sensacions que les obres artístiques provoquen.
- Amb aquest criteri es vol comprovar si són capaços de mostrar els coneixements adquirits en l'observació per mitjà de descripcions i informacions rellevants sobre elements del llenguatge visual i musical presents en les manifestacions artístiques i a l'entorn i d'expressar oralment les seves apreciacions personals sobre el fet artístic.
2. Usar adequadament alguns dels termes propis del llenguatge plàstic i musical en contextos precisos, intercanvis comunicatius, descripció de processos i argumentacions.
- Es tracta de comprovar si l'alumnat ha incorporat alguns dels termes tècnics propis dels llenguatges artístics en les seves explicacions i descripcions, si els utilitza en les situacions apropiades i si pot traslladar aquests coneixements a altres contextos en els quals li poden ser útils.

3. Utilitzar diferents recursos gràfics durant l'audió d'una peça musical.
- Aquest criteri permet avaluar si són capaços d'establir una relació entre el que senten i el que hi ha representat en musicogrames o partitures senzilles amb diferents tipus de gràfics, així com de representar gràficament (mitjançant dibuixos o utilitzant signes gràfics que coneixen o inventen) els trets característics de la música escoltada.
4. Memoritzar i interpretar un repertori bàsic de cançons, peces instrumentals i danses.
- A través d'aquest criteri es pretén valorar en quina mesura l'alumnat ha memoritzat i és capaç de recordar algunes de les cançons, peces instrumentals i danses apreses per imitació en el context de l'aula.
5. Explorar, seleccionar, combinar i organitzar idees musicals dins d'estructures musicals senzilles.
- Amb aquest criteri s'intenta valorar si són capaços de seguir un procés ordenat i d'utilitzar criteris adequats per crear una peça musical a partir de la selecció, combinació i organització d'una sèrie d'elements donats.
6. Interpretar el contingut d'imatges i representacions de l'espai presents a l'entorn.
- Es tracta de comprovar si l'alumnat pot explicar la informació que contenen els senyals, els signes, els símbols i els tipus de plànols que s'utilitzen més habitualment en el seu medi, la relació que hi ha entre les esmentades representacions i la funció expressiva, comunicativa o informativa que les caracteritza, amb la finalitat d'elaborar missatges propis que transmetin una informació bàsica
7. Classificar textures, formes i colors atenent criteris de similitud o diferència.
- Es tracta de comprovar si en l'observació i manipulació de materials han obtingut dades suficients per establir alguna pauta sobre les seves característiques, si poden especificar-les i organitzar classificacions elementals bé sigui per semblança, bé per oposició.
8. Utilitzar instruments, tècniques i materials adequats al producte artístic que es pretén.
- Amb aquest criteri es vol comprovar si són capaços de servir-se de les dades obtingudes en l'exploració d'instruments, tècniques i materials per realitzar una obra personal, no estereotipada. S'ha de valorar la diversitat de solucions donades en diferents contextos, la varietat de suports utilitzats i l'originalitat en l'ús dels materials, així com la intencionalitat en funció del destinatari a què es dirigeixi.
- Tercer cicle*
Continguts
- Bloc 1. Observació plàstica**
- Indagació sobre les possibilitats plàstiques i expressives d'elements naturals i de les estructures geomètriques.
 - Elaboració de protocols, de forma oral i escrita, per a l'observació d'aspectes, qualitats i característiques notòries i subtils d'elements naturals i artificials.
 - Exploració de les característiques, elements, tècniques i materials que les obres artístiques ofereixen i suggereixen per a la recreació d'aquestes i creació d'obres noves.
- Bloc 2. Expressió i creació plàstica**
- Documentació, enregistrament i valoració de formes artístiques i artesanals representatives de l'expressió cultural de les societats.
 - Valoració i apreciació de l'obra artística com a instrument de comunicació personal i de transmissió de valors culturals.
 - Anàlisi i valoració de la intenció comunicativa de les imatges en els mitjans i tecnologies de la informació i comunicació.
 - Anàlisi de les formes de representació de volums en el plànol segons el punt de vista o la situació en l'espai.
 - Comparació entre les formes que la representació de l'espai adopta en diferents àrees o àmbits.
- Bloc 3. Escolta**
- Audició activa i comentari de músiques de diferents estils i cultures, del passat i del present, usades en diferents contextos.

Criteris d'avaluació

1. Buscar, seleccionar i organitzar informacions sobre manifestacions artístiques del patrimoni cultural propi i d'altres cultures, d'esdeveniments, creadors i professionals relacionats amb les arts plàstiques i la música.

Es tracta que l'alumnat se serveixi de recursos bibliogràfics, dels mitjans de comunicació i d'Internet per obtenir informació que li serveixi per planificar i organitzar visites culturals, formular opinions, així com per conèixer i intercanviar informacions que contribueixin a la formació personal i al gaudi. S'ha de valorar especialment la selecció adequada de la informació.

2. Formular opinions sobre les manifestacions artístiques a les quals s'accedeix i demostrar el coneixement que se'n té i una inclinació personal per satisfer el gaudi i omplir el temps d'oci.

Amb aquest criteri es vol comprovar el coneixement que els nens i les nenes tenen de les manifestacions i fets artístics tant de l'entorn més pròxim com d'altres pobles, la seva implicació sensible en l'observació de la realitat i la seva capacitat per formar criteris i opinions.

3. Reconèixer músiques del medi social i cultural propi i d'altres èpoques i cultures.

Amb aquest criteri es pretén avaluar si coneixen i són capaços de nomenar i descriure alguns dels trets característics d'exemples d'obres musicals de diferents èpoques i cultures.

4. Ajustar la pròpia acció a la dels altres membres del grup en la interpretació de peces musicals a dues o més parts i de danses.

Aquest criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumnat per atendre i concertar la seva pròpia acció amb les altres parts del conjunt. No es tracta de valorar el nivell tècnic assolit, sinó l'actitud amb la qual es participa en les activitats d'interpretació, i observar la voluntat d'adaptar-se a la resta del grup.

5. Registrar la música creada utilitzant diferents tipus de grafies.

Aquest criteri intenta comprovar les relacions que l'alumnat estableix entre so i símbol i la seva capacitat per representar gràficament els sons d'una obra musical inventada en el context de l'aula. No s'intenta que els signes elegits siguin exactes (especialment en el cas de la notació tradicional), sinó que constitueixin una guia eficaç i funcional per poder recordar i reconstruir la música creada.

6. Realitzar representacions plàstiques de forma cooperativa que impliquin organització espacial, ús de materials diversos i aplicació de diferents tècniques.

Es tracta d'avaluar la flexibilitat en els arguments i la disposició a assumir altres opinions en la realització d'una obra en grup en la qual s'ha de comprovar si els alumnes i les alumnes apliquen els coneixements adquirits sobre la distribució dels elements plàstics de la composició i si el que han après sobre el comportament dels materials els permet utilitzar-los amb la tècnica adequada.

7. Comprovar les possibilitats de materials, textures, formes i colors aplicats sobre diferents suports.

Amb aquest criteri s'avalua la disposició a experimentar i indagar sobre els elements del llenguatge plàstic, les transformacions que aquests experimenten segons la manipulació que se'n faci i els resultats que s'obtenen quan són tractats en un suport o en un altre. Serveix també per comprovar si s'han interioritzat aprenentatges sobre el tractament dels materials i l'ús que es pot donar a la forma, el color i la textura.

- Reconeixement i classificació d'instruments acústics i electrònics, de diferents registres de la veu i de les agrupacions vocals i instrumentals més comunes en l'audició de peces musicals.

- Identificació de formes musicals amb repeticions iguals i temes amb variacions.

- Gravació de la música interpretada a l'aula.

- Recerca d'informació, en suport paper i digital, sobre instruments, compositors, intèrprets i esdeveniments musicals.

- Comentari i valoració de concerts i representacions musicals.

- Valoració i interès per la música de diferents èpoques i cultures.

- Identificació d'agressions acústiques i contribució activa a la seva disminució i al benestar personal i col·lectiu.

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Exploració de les possibilitats sonores i expressives de diferents instruments i dispositius electrònics al servei de la interpretació musical.

- Interpretació de peces vocals i instrumentals de diferents èpoques i cultures per a diferents agrupaments amb acompanyament i sense.

- Realització de moviments fixats i inventats utilitzant estímuls: visuals, verbals, sons i musicals.

- Interpretació de danses i de coreografies en grup.

- Lectura i interpretació de cançons i peces instrumentals en grau creixent de dificultat.

- Assumpció de responsabilitats en la interpretació en grup i respecte a les aportacions dels altres i a la persona que assumeixi la direcció.

- Improvisació vocal, instrumental i corporal en resposta a estímuls musicals i extramúsicals.

- Creació d'introduccions, interludis i codes i d'acompanyaments per a cançons i peces instrumentals.

- Utilització de mitjans audiovisuals i recursos informàtics per a la creació de peces musicals i per a la sonorització d'imatges i de representacions dramàtiques.

- Invenció de coreografies per a cançons i peces musicals de diferents estils.

- Utilització de diferents grafies (convencionals i no convencionals) per enregistrar i conservar la música inventada.

- Actitud de constància i de progressiva exigència en la realització de produccions musicals.

8. Representar de forma personal idees, accions i situacions valent-se dels recursos que el llenguatge plàstic i visual proporciona.

Amb aquest criteri s'avalua la capacitat d'autonomia i d'expressió amb què afronten la realització plàstica, el grau de desenvolupament de la capacitat creadora i imaginativa en combinar, suprimir o transformar els elements artístics d'una producció i la seva capacitat de representar situacions vinculades a la seva experiència personal.

9. Utilitzar de manera adequada diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a la creació de produccions plàstiques i musicals senzilles.

Es tracta de comprovar el grau d'autonomia assolit per l'alumnat a l'hora d'utilitzar algunes aplicacions bàsiques per al tractament de la imatge i el so i per a la creació de produccions pròpies.

Educació física

Aquesta àrea, que té en el cos i en la motricitat humana els elements essencials de la seva acció educativa, s'orienta, en primer lloc, al desenvolupament de les capacitats vinculades a l'activitat motriu i a l'adquisició d'elements de cultura corporal que contribueixin al desenvolupament personal i a una millor qualitat de vida.

No obstant això, el currículum de l'àrea va més enllà de l'adquisició i el perfeccionament de les conductes motrius. L'àrea d'Educació física es mostra sensible als accelerats canvis que experimenta la societat i pretén donar resposta, a través de les seves intencions educatives, a les necessitats, individuals i col·lectives, que condueixen al benestar personal i a promoure una vida saludable, lluny d'estereotips i discriminacions de qualsevol tipus.

L'ensenyament de l'educació física en aquestes edats ha de fomentar especialment l'adquisició de capacitats que permetin reflexionar sobre el sentit i els efectes de l'activitat física i, a la vegada, assumir actituds i valors adequats amb referència a la gestió del cos i de la conducta motriu. En aquest sentit, l'àrea s'orienta a crear hàbits de pràctica saludable, regular i continuada al llarg de la vida, així com a sentir-se bé amb el propi cos, fet que constitueix una valuosa ajuda en la millora de l'autoestima. D'altra banda, la inclusió del vessant lúdic i d'experimentació de noves possibilitats motrius pot contribuir a establir les bases d'una adequada educació per a l'oci.

Les relacions interpersonals que es generen al voltant de l'activitat física permeten incidir en l'assumpció de valors com el respecte, l'acceptació o la cooperació, transferibles a la tasca quotidiana, amb la voluntat d'encaminar l'alumnat a establir relacions constructives amb les altres persones en situacions d'igualtat. De la mateixa manera, les possibilitats expressives del cos i de l'activitat motriu potencien la creativitat i l'ús de llenguatges corporals per transmetre sentiments i emocions que humanitzen el contacte personal.

De la gran varietat de formes culturals en les quals ha derivat la motricitat, l'esport és una de les més acceptades i difoses en el nostre entorn social, encara que les activitats expressives, els jocs i els balls tradicionals segueixen gaudint d'un important reconeixement. Amb això, la complexitat del fenomen esportiu exigeix en el currículum una selecció dels aspectes que motivin la formació de l'alumnat i hi contribueixin, tant des de la perspectiva de l'espectador com des de la dels qui els practiquen.

L'estructuració dels continguts reflecteix cadascun dels eixos que donen sentit a l'educació física en l'ensenyament primari: el desenvolupament de les capacitats cognitives, físiques, emocionals i relacionals vinculades a la motricitat; l'adquisició de formes socials i culturals de la motricitat; i l'educació en valors i l'educació per a la salut.

Des d'aquest plantejament, l'àrea s'ha estructurat en cinc blocs. El desenvolupament de les capacitats vinculades a la motricitat s'abordarà prioritàriament en els tres primers blocs, els blocs tercer i cinquè es relacionen més directament amb l'adquisició de formes culturals de la motricitat, mentre que l'educació per a la salut i l'educació en valors tenen una gran afinitat amb els blocs quart i cinquè, respectivament.

El bloc 1, *El cos: imatge i percepció*, correspon als continguts que permeten el desenvolupament de les capacitats perceptivomotrius. Està especialment dirigit a adquirir un coneixement i un control del propi cos que és determinant tant per al desenvolupament de la pròpia imatge corporal com per a l'adquisició de posteriors aprenentatges motors.

El bloc 2, *Habilitats motrius*, reuneix els continguts que permeten a l'alumnat moure's amb eficàcia. S'hi veuen implicades per tant adquisicions relatives al domini i control motor. Destaquen els continguts que faciliten la presa de decisions per a l'adaptació del moviment a noves situacions.

En el bloc 3, *Activitats físiques artísticopressives*, estan incorporats els continguts dirigits a fomentar l'expressivitat a través del cos i el moviment. La comunicació a través del llenguatge corporal també s'ha tingut en compte en aquest bloc.

El bloc 4, *Activitat física i salut*, està constituït pels coneixements necessaris perquè l'activitat física sigui saludable. A més, s'incorporen continguts per a l'adquisició d'hàbits d'activitat física al llarg de la vida, com a font de benestar. La inclusió d'un bloc que comprèn els continguts relatius a la salut corporal des de la perspectiva de l'activitat física pretén emfatitzar la necessària adquisició d'uns aprenentatges que òbviament s'inclouen transversalment en tots els blocs.

Finalment, el bloc 5, *Jocs i activitats esportives*, presenta continguts relatius al joc i a les activitats esportives enteses com a manifestacions culturals de la motricitat humana. Independentment que el joc pugui ser utilitzat com a estratègia metodològica, també es fa necessària la seva consideració com a contingut pel seu valor antropològic i cultural. D'altra banda, la importància que, en aquest tipus de continguts, adquireixen els aspectes de relació interpersonal fa destacable aquí la proposta d'actituds dirigides cap a la solidaritat, la cooperació i el respecte a les altres persones.

Els diferents blocs, la finalitat dels quals no és una altra que la d'estructurar els coneixements de l'educació física seleccionats per a aquesta etapa educativa, presenten de forma integrada conceptes, procediments i actituds. Es pot destacar que establir una prioritat de continguts en educació física requereix respectar la doble polarització entre continguts procedimentals i actitudinals. Els primers permeten a nens i nenes sentir-se competents en el pla motor. Els segons els permeten afrontar, des d'una perspectiva ètica, les nombroses i complexes situacions que envolten l'activitat física i esportiva, així com les relatives a la cultura corporal. D'altra banda, l'adquisició de conceptes, fins i tot estant supeditada als anteriors tipus de continguts, facilitarà la comprensió de la realitat corporal i de l'entorn físic i social.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'àrea d'Educació física contribueix essencialment al desenvolupament de la *competència en el coneixement i la interacció amb el món físic*, mitjançant la percepció i interacció apropiada del propi cos, en moviment o en repòs, en un espai determinat millorant les seves possibilitats motrius. S'hi contribueix també mitjançant el coneixement, la pràctica i la valoració de l'activitat física com a element indispensable per preservar la salut. Aquesta àrea és clau perquè nens i nenes adquireixin hàbits saludables i de millora i manteniment de la condició física que els acompanyin durant l'escolaritat i, el que és més important, al llarg de la vida.

En la societat actual que progressa cap a l'optimització de l'esforç intel·lectual i físic, es fa imprescindible la pràctica de l'activitat física, però sobretot el seu aprenentatge i valoració com a mitjà d'equilibri psicofísic, com a factor de prevenció de riscos derivats del sedentarisme i, també, com a alternativa d'ocupació del temps d'oci.

2. Apreciar l'activitat física per al benestar, manifestant una actitud responsable cap a un mateix i les altres persones i reconeixent els efectes de l'exercici físic, de la higiene, de l'alimentació i dels hàbits posturals sobre la salut.
3. Utilitzar les seves capacitats físiques, habilitats motrius i el seu coneixement de l'estructura i funcionament del cos per adaptar el moviment a les circumstàncies i condicions de cada situació.
4. Adquirir, elegir i aplicar principis i regles per resoldre problemes motors i actuar de forma eficaç i autònoma en la pràctica d'activitats físiques, esportives i artísticosexpressives.
5. Regular i dosificar l'esforç, amb un nivell d'autoexigència d'acord amb les seves possibilitats i la naturalesa de la tasca.
6. Utilitzar els recursos expressius del cos i el moviment, de forma estètica i creativa, per comunicar sensacions, emocions i idees.
7. Participar en activitats físiques compartint projectes, establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns, resolent mitjançant el diàleg els conflictes que puguin sorgir i evitant discriminacions per característiques personals, de gènere, socials i culturals.
8. Conèixer i valorar la diversitat d'activitats físiques, lúdiques i esportives com a elements culturals, i mostrar una actitud crítica tant des de la perspectiva de participant com d'espectador.

Primer cicle

Continguts

Bloc 1. El cos: imatge i percepció

- Possibilitats sensorials. Exploració i discriminació de les sensacions.
- Presa de consciència del propi cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.
- Experimentació de postures corporals diferents.
- Afirmació de la lateralitat.
- Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.
- Nocions associades a relacions espacials i temporals. Percepció espaciotemporal.
- Acceptació de la pròpia realitat corporal.

Bloc 2. Habilitats motrius

- Formes i possibilitats del moviment. Experimentació de diferents formes d'execució i control de les habilitats motrius bàsiques.
- Resolució de problemes motors senzills.
- Disposició favorable a participar en activitats diverses acceptant l'existència de diferències en el nivell d'habilitat.

Així mateix, l'àrea contribueix de forma essencial al desenvolupament de la *competència social i ciutadana*. Les característiques de l'educació física, sobretot les relatives a l'entorn en què es desenvolupa i a la dinàmica de les classes, la fan propícia per a l'educació d'habilitats socials, quan la intervenció educativa incideix en aquest aspecte. Les activitats físiques i en especial les que es fan col·lectivament són un mitjà eficaç per facilitar la relació, la integració i el respecte, a la vegada que contribueixen al desenvolupament de la cooperació i la solidaritat.

L'educació física ajuda a aprendre a conviure, fonamentalment en el que es refereix a l'elaboració i acceptació de regles per al funcionament col·lectiu, des del respecte a l'autonomia personal, la participació i la valoració de la diversitat. Les activitats dirigides a l'adquisició de les habilitats motrius requereixen la capacitat d'assumir les diferències així com les possibilitats i limitacions pròpies i alienes. El compliment de les normes que regeixen els jocs col·labora en l'acceptació de codis de conducta per a la convivència. Les activitats físiques competitives poden generar conflictes en els quals és necessària la negociació, basada en el diàleg, com a mitjà per a la seva resolució. Finalment, es pot destacar que es contribueix a conèixer la riquesa cultural, mitjançant la pràctica de diferents jocs i danses.

Aquesta àrea contribueix d'alguna manera a l'adquisició de la *competència cultural i artística*. A l'expressió d'idees o sentiments de forma creativa, hi contribueix mitjançant l'exploració i utilització de les possibilitats i recursos del cos i del moviment. A l'apreciació i comprensió del fet cultural, i a la valoració de la seva diversitat, ho fa mitjançant el reconeixement i l'apreciació de les manifestacions culturals específiques de la motricitat humana, com ara els esports, els jocs tradicionals, les activitats expressives o la dansa i la seva consideració com a patrimoni dels pobles.

En un altre sentit, l'àrea afavoreix un acostament al fenomen esportiu com a espectacle mitjançant l'anàlisi i la reflexió crítica davant la violència en l'esport o altres situacions contràries a la dignitat humana que s'hi produeixen.

L'educació física ajuda a la consecució de l'*Autonomia i iniciativa personal* en la mesura que demana a l'alumnat que prengui decisions amb progressiva autonomia en situacions en les quals ha de manifestar autosuperació, perseverança i actitud positiva. També ho fa, si es dona protagonisme a l'alumnat en aspectes d'organització individual i col·lectiva de les activitats físiques, esportives i expressives.

L'àrea contribueix a la *competència d'aprendre a aprendre* mitjançant el coneixement de si mateix i de les pròpies possibilitats i carències com a punt de partida de l'aprenentatge motor desenvolupant un repertori variat que faciliti la seva transferència a tasques motrius més complexes. Això permet l'establiment de metes assolibles la consecució de les quals genera autoconfiança. Alhora, els projectes comuns en activitats físiques col·lectives faciliten l'adquisició de recursos de cooperació.

D'altra banda, aquesta àrea col·labora, des d'edats primerenques, en la valoració crítica dels missatges i estereotips referits al cos, procedents dels mitjans d'informació i comunicació, que poden danyar la pròpia imatge corporal. Des d'aquesta perspectiva es contribueix d'alguna manera a la competència sobre el *tractament de la informació i la competència digital*.

L'àrea també contribueix, com la resta dels aprenentatges, a l'adquisició de la *competència en comunicació lingüística* oferint gran varietat d'intercanvis comunicatius, de l'ús de les normes que els regeixen i del vocabulari específic que l'àrea aporta.

Objectius

L'ensenyament de l'educació física en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Conèixer i valorar el seu cos i l'activitat física com a mitjà d'exploració i gaudi de les seves possibilitats motrius, de relació amb els altres i com a recurs per organitzar el temps lliure.

- Bloc 3. Activitats físiques artísticosexpressives**
- Descobriments i exploració de les possibilitats expressives del cos i del moviment.
 - Sincronització del moviment amb pulsacions i estructures rítmiques senzilles.
 - Exteriorització d'emocions i sentiments a través del cos, el gest i el moviment, amb desinhibició.
 - Imitació de personatges, objectes i situacions.
 - Gaudi mitjançant l'expressió a través del propi cos.
 - Possibilitats expressives amb objectes i materials.
 - Participació en situacions que suposin comunicació corporal. Reconeixement i respecte per les diferències en la manera d'expressar-se.
- Bloc 4. Activitat física i salut**
- Adquisició d'hàbits bàsics d'higiene corporal, alimentaris i posturals relacionats amb l'activitat física.
 - Relació de l'activitat física amb el benestar.
 - Mobilitat corporal orientada a la salut.
 - Respecte de les normes d'ús de materials i espais en la pràctica d'activitat física.
- Bloc 5. Jocs i activitats esportives**
- El joc com a activitat comuna a totes les cultures. Realització de jocs lliures i organitzats.
 - Descobriments de la cooperació i l'oposició en relació amb les regles de joc. Acceptació de diferents rols en el joc.
 - Reconeixement i valoració cap a les persones que participen en el joc.
 - Comprensió i compliment de les normes de joc.
 - Confiança en les pròpies possibilitats i esforç personal en els jocs.
 - Valoració del joc com a mitjà de gaudi i de relació amb els altres.
- Criteris d'avaluació*
1. Reaccionar corporalment davant estímuls visuals, auditius i tàctils, donant respostes motrius que s'adaptin a les característiques dels esmentats estímuls.
- Aquest criteri pretén avaluar la resposta discriminada a estímuls que poden condicionar l'acció motriu. S'ha de comprovar que saben reconèixer objectes i textures habituals amb el tacte, que poden descobrir i identificar la procedència de sons quotidians, així com seguir i interpretar les trajectòries d'objectes i mòbils. També s'ha d'avaluar la capacitat de recordar experiències auditives i visuals quan ha desaparegut l'estímul, és a dir, la memòria auditiva i visual.
2. Desplaçar-se i saltar de forma diversa, variant punts de suport, amplituds i freqüències, amb coordinació i bona orientació a l'espai.
- Amb aquest criteri s'avalua la capacitat de desplaçar-se i saltar de formes diferents i orientar-se en espais d'un entorn pròxim. S'ha de tenir en compte la disponibilitat de l'alumnat d'explorar les seves possibilitats variant les posicions corporals i la direcció i el sentit dels desplaçaments. S'ha de prestar una atenció especial a la capacitat d'adaptar els desplaçaments i salts a les condicions dels jocs i altres situacions motrius.
3. Realitzar llançaments i recepcions i altres habilitats que impliquin maneig d'objectes, amb coordinació dels segments corporals i situant el cos de forma apropiada.
- En les habilitats que impliquen maneig d'objectes és important comprovar la coordinació en el gest i la utilització que es fa en les situacions de joc. També és important observar que el cos es col·loqui i s'orienti de forma apropiada per facilitar el gest. No s'hi inclouen aspectes relatius a la força i la precisió.
4. Equilibrar el cos adoptant diferents postures, amb control de la tensió, la relaxació i la respiració.
- L'alumnat, en aquest cicle, ha d'aconseguir un cert control del to muscular i ha de poder aplicar les tensions necessàries en els diferents segments corporals per equilibrar-se. Les postures s'han de diversificar, la qual cosa permet comprovar la reacció enfront dels diferents estímuls que condicionen l'equilibri. En l'avaluació no s'ha de buscar la imitació de models, sinó la iniciativa de l'alumnat d'adoptar postures diferents.
5. Participar en jocs ajustant la seva actuació, tant pel que fa a aspectes motors com a aspectes de relació amb els companys i companyes, i gaudir-ne.
- S'ha d'observar la participació activa en el joc pel que fa als desplaçaments, els canvis de direcció, l'orientació a l'espai, la discriminació d'estímuls, etc. Sobretot, s'han de tenir en compte els aspectes que permeten la construcció de bones relacions amb companys i companyes com poden ser el respecte per les normes i l'acceptació de diferents rols així com l'absència de discriminacions de qualsevol tipus entre les persones participants.
6. Reproduir corporalment o amb instruments una estructura rítmica.
- Es tracta de comprovar si els alumnes i les alumnes són capaços de reproduir una estructura rítmica senzilla. La reproducció es pot fer mitjançant el moviment corporal (desplaçaments, salts, picar de mans, pulsacions, balancejos, girs) o amb instruments de percussió.
7. Simbolitzar personatges i situacions mitjançant el cos i el moviment amb desinhibició i soltesa en l'activitat.
- És important que siguin capaços d'experimentar amb el propi cos i prendre consciència de les seves possibilitats expressives a través del gest i el moviment. S'ha de valorar l'aportació espontània i l'esforç per trobar noves formes expressives que s'allunyin de situacions estereotipades. Així mateix, s'ha de tenir en compte l'esforç personal per implicar-se en les propostes i sentir-se "l'ins del personatge", acceptant el paper que toqui representar sense prejudicis de cap índole.
8. Mostrar interès per complir les normes referents a la cura del cos amb relació a la higiene i a la consciència del risc en l'activitat física.
- La predisposició cap a l'adquisició d'hàbits relacionats amb la salut i el benestar és el que guia aquest criteri. Es tracta de constatar si són conscients de la necessitat d'alimentar-se abans de realitzar activitat física, de mantenir la higiene del cos, d'utilitzar un calçat adequat, etc. i si

manifesten un cert grau d'autonomia. També cal que identifiquin i tinguin presents els riscos individuals i col·lectius que van associats a determinades activitats físiques.

Segon cicle

Continguts

Bloc 1. El cos: imatge i percepció

- Possibilitats perceptives. Exploració de les capacitats perceptives i la seva relació amb el moviment.
- Descobriments dels elements organicofuncionals relacionats amb el moviment.
- Consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.
- Representació del propi cos i del dels altres.
- Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius.
- Consolidació de la lateralitat i la seva projecció a l'espai.
- Equilibri estàtic i dinàmic.
- Organització espaciotemporal.
- Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i de la de les altres persones.

Bloc 2. Habilitats motrius

- Formes i possibilitats del moviment. Ajust i consolidació dels elements fonamentals en l'execució de les habilitats motrius bàsiques.
- Utilització eficaç de les habilitats bàsiques en mitjans i situacions estables i conegudes.
- Control motor i domini corporal.
- Millora de les qualitats físiques bàsiques de forma genèrica i orientada a l'execució motriu.
- Interès per millorar la competència motriu.
- Disposició favorable a participar en activitats diverses, acceptant les diferències individuals en el nivell d'habilitat.

Bloc 3. Activitats físiques artísticosexpressives

- El cos i el moviment com a instruments d'expressió i comunicació.
- Adequació del moviment a estructures espaciotemporals i execució de balls i coreografies simples.
- Expressió d'emocions i sentiments a través del cos, el gest i el moviment.

- Recreació de personatges reals i ficticis i els seus contextos dramàtics.
- Utilització dels objectes i materials i les seves possibilitats en l'expressió.
- Gaudi mitjançant l'expressió i comunicació a través del propi cos.
- Participació en situacions que suposin comunicació corporal. Valoració de les diferències en la manera d'expressar-se.

Bloc 4. Activitat física i salut

- Adquisició d'hàbits posturals i alimentaris saludables relacionats amb l'activitat física i consolidació d'hàbits d'higiene corporal.
- Relació de l'activitat física amb la salut i el benestar. Reconeixement dels beneficis de l'activitat física en la salut. Millora de forma genèrica de la condició física orientada a la salut.
- Actitud favorable cap a l'activitat física amb relació a la salut.
- Seguretat en la pròpia pràctica de l'activitat física. Escalfament, dosificació de l'esforç i relaxació.
- Mesures bàsiques de seguretat en la pràctica de l'activitat física, amb relació a l'entorn. Ús correcte i respectuós de materials i espais.

Bloc 5. Jocs i activitats esportives

- El joc i l'esport com a elements de la realitat social.
- Participació en jocs i iniciació a la pràctica d'activitats esportives.
- Descobriments de les estratègies bàsiques de joc relacionades amb la cooperació, l'oposició i la cooperació/oposició.
- Respecte per les persones que participen en el joc i rebuig cap als comportaments antisocials.
- Comprensió, acceptació i compliment de les normes de joc i actitud responsable amb relació a les estratègies establertes.
- Valoració del joc com a mitjà de gaudi, de relació i de la utilització del temps d'oci i de l'esforç en els jocs i activitats esportives.

Criteris d'avaluació

1. Desplaçar-se i saltar, combinant les dues habilitats de forma coordinada i equilibrada, ajustant els moviments corporals a diferents canvis de les condicions de l'activitat.

Amb aquest criteri s'avalua la millora qualitativa de la capacitat de desplaçar-se i saltar de diferents maneres i amb velocitats variables, amb canvis de direcció i sentit i franquejant petits obstacles. S'ha d'observar la capacitat de reequilibrar-se en combinar diferents tipus de desplaçaments o salts. S'ha de prestar una especial atenció a la capacitat per resoldre problemes motors i per orientar-se a l'espai amb la finalitat d'adaptar els desplaçaments i salts a noves condicions.

pràctica de jocs i activitats. A més, pretén valorar si es van desenvolupant les capacitats físiques, a partir de successives observacions que permetin comparar els resultats i observar els progressos, sense perdre de vista que la intenció va encaminada a mantenir una bona condició física amb relació a la salut.

Terçer cicle

Continguts

Bloc 1. El cos: imatge i percepció

- Elements organicofuncionals relacionats amb el moviment.
- Consciència i control del cos en repòs i en moviment.
- Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor.
- Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada.
- Utilització adequada de la discriminació selectiva d'estímul i de l'anticipació perceptiva.
- Execució de moviments de certa dificultat amb els segments corporals no dominants.
- Equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.
- Estructuració espaciotemporal en accions i situacions motrius complexes.
- Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres, mostrant una actitud crítica cap al model esteticocorporal socialment vigent.

Bloc 2. Habilitats motrius

- Adaptació de l'execució de les habilitats motrius a contextos de pràctica de complexitat creixent, amb eficiència i creativitat.
- Domini motor i corporal des d'un plantejament previ a l'acció.
- Condicionament físic orientat a la millora de l'execució de les habilitats motrius.
- Valoració del treball ben executat des del punt de vista motor.
- Disposició favorable a participar en activitats diverses acceptant les diferències en el nivell d'habilitat.

Bloc 3. Activitats físiques artísticoexpressives

- El cos i el moviment. Exploració i consciència de les possibilitats i recursos del llenguatge corporal.
- Composició de moviments a partir d'estímul rítmics i musicals. Elaboració de balls i coreografies simples.

2. Llançar, passar i rebre pilotes o altres mòbils, sense perdre'n el control, adequant els moviments a les trajectòries.

Amb aquest criteri es pretén comprovar la coordinació en les habilitats que impliquin maneig d'objectes i la utilització que es fa en les situacions de joc. S'ha de tenir en compte l'adequació de les trajectòries en els passos, llançaments, conduccions i impactes. S'ha d'observar l'orientació del cos en les recepcions i parades. No s'hi inclouen aspectes relatius a la força.

3. Girar sobre l'eix longitudinal i transversal, diversificant les posicions segmentàries per millorar les respostes motrius en les pràctiques corporals que ho requereixin.

Amb relació als girs corporals, es tracta de comprovar la capacitat que tenen d'utilitzar-los en les activitats quotidianes. Els girs sobre l'eix longitudinal poden estar associats amb desplaçaments i salts, canvis de direcció i sentit. En l'avaluació no s'ha de buscar la imitació de models predeterminats, sinó l'ús que es fa dels girs per aconseguir millors respostes motrius, evitant en tot moment el risc.

4. Actuar de forma coordinada i cooperativa per resoldre reptes o per oposar-se a un o diversos adversaris en un joc col·lectiu.

Aquest criteri pretén avaluar si són capaços d'interaccionar adequadament en situacions de joc, realitzant accions d'ajuda entre els membres d'un mateix equip. També s'ha d'observar si, en situacions d'oposició, els jugadors i jugadores ocupen posicions en el terreny que facilitin el joc, com per exemple ocupar espais lliures o orientar-se en la direcció de joc.

5. Participar del joc i les activitats esportives amb coneixement de les normes i mostrant una actitud d'acceptació cap a les altres persones.

La plena participació en el joc està condicionada per un conjunt d'habilitats motrius i socials. D'una banda, s'ha d'observar el grau d'eficàcia motriu i la capacitat d'esforçar-se i aprofitar la condició física per implicar-se plenament en el joc. De l'altra, s'ha d'atendre les habilitats socials (respectar les normes, tenir en compte les altres persones, evitar discriminacions i actituds de rivalitat fonamentades en estereotips i prejudicis, etc.) que atavoreixen les bones relacions entre els participants.

6. Proposar estructures rítmiques senzilles i reproduir-les corporalment o amb instruments.

Amb aquest criteri es vol avaluar si els nens i nenes són capaços d'inventar i reproduir una estructura rítmica senzilla, bé per la combinació d'elements d'estructures que ja coneix, bé per l'aportació d'elements nous. La reproducció es pot fer mitjançant el moviment corporal (desplaçaments, salts, picar de mans, pulsacions, balancejos, girs) o amb instruments de percussió.

7. Utilitzar els recursos expressius del cos i implicar-se en el grup per a la comunicació d'idees, sentiments i representació de personatges i històries, reals o imaginàries.

La implicació de l'alumnat en el seu grup és important en la producció de petites seqüències expressives. Amb aquest criteri s'ha de valorar la predisposició al diàleg i la responsabilitat en l'organització i la preparació de la proposta creativa. En la posada en escena, s'ha d'observar la producció de gestos significatius i també la capacitat per prestar atenció en l'expressió dels altres, rebre el missatge i seguir l'acció respectant el fil argumental.

8. Mantenir conductes actives concordes amb el valor de l'exercici físic per a la salut, mostrant interès per la cura del cos.

Aquest criteri pretén avaluar si l'alumnat va prenent consciència dels efectes saludables de l'activitat física, la cura del cos i les actituds que permeten evitar els riscs innecessaris en la

2. Llançar, passar i rebre pilotes o altres mòbils, sense perdre'n el control en els jocs i activitats motrius que ho requereixin, amb ajust correcte a la situació en el terreny de joc, a les distàncies i a les trajectòries.

Cal comprovar el domini en el maneig d'objectes, però sobretot la seva utilització en situacions de joc, és a dir, tenint en compte els companys d'equip i els oponents. Per això, és important observar l'orientació del cos en funció de la direcció del mòbil. També s'ha de tenir en compte la capacitat d'anticipació a trajectòries i velocitats.

3. Actuar de forma coordinada i cooperativa per resoldre reptes o per oposar-se a un o diversos adversaris en un joc col·lectiu, ja sigui com a atacant o com a defensor.

Aquest criteri pretén avaluar les interaccions en situacions de joc. Es tracta d'observar les accions d'ajuda i col·laboració entre els membres d'un mateix equip. També s'han d'observar accions d'oposició com la interceptació del mòbil o dificultar l'avanç de l'oponent. També s'ha d'observar si els jugadors i jugadores ocupen posicions en el terreny de joc que facilitin les accions de cooperació i oposició.

4. Identificar, com a valors fonamentals dels jocs i la pràctica d'activitats esportives, l'esforç personal i les relacions que s'estableixen amb el grup i actuar d'acord amb aquests.

Amb aquest criteri es pretén comprovar si l'alumnat situa el treball en equip, la satisfacció pel propi esforç, el joc net i les relacions personals que s'estableixen mitjançant la pràctica de jocs i activitats esportives per damunt dels resultats de la pròpia activitat (guanyar o perdre) i si juga tant amb nens com amb nenes de forma integradora.

5. Opinar coherentment i críticament amb relació a les situacions conflictives sorgides en la pràctica de l'activitat física i l'esport.

Reflexionar sobre el treball realitzat, les situacions sorgides i qüestions d'actualitat relacionades amb el cos, l'esport i les seves manifestacions culturals constitueixen l'objecte d'avaluació d'aquest criteri. S'han de tenir en compte capacitats relacionades amb la construcció i l'expressió de les opinions, els hàbits per a un bon funcionament del debat i les que permeten tenir un criteri propi, però a la vegada, entendre el punt de vista de les altres persones.

6. Mostrar conductes actives per incrementar globalment la condició física, ajustant la seva actuació al coneixement de les pròpies possibilitats i limitacions corporals i de moviment.

S'ha d'observar l'interès per mantenir conductes actives que conueixin els alumnes i les alumnes a la millora de la seva condició física. Simultàniament s'ha d'observar si l'alumnat ha desenvolupat les capacitats físiques d'acord amb el moment de desenvolupament motor. Per a això cal realitzar successives observacions, comparar els resultats i observar els progressos. Així mateix, s'ha de tenir en compte la capacitat per dosificar l'esforç i adaptar l'exercici a les pròpies possibilitats i limitacions.

7. Construir composicions grupals en interacció amb els companys i companyes utilitzant els recursos expressius del cos i partint d'estímul musicals, plàstics o verbals.

Aquest criteri pretén valorar la capacitat per treballar en grup, compartint objectius, en l'elaboració d'un petit espectacle. D'altra banda, s'ha d'observar la capacitat individual i col·lectiva per comunicar de forma comprensible sensacions, missatges, etc., a partir del gest i el moviment, i ser capaç de transmetre els elements expressius amb suficient serenitat, desinhibició i estil propi.

8. Identificar algunes de les relacions que s'estableixen entre la pràctica correcta i habitual de l'exercici físic i la millora de la salut i actuar d'acord amb aquestes.

- Expressió i comunicació de sentiments i emocions individuals i compartides a través del cos, el gest i el moviment.

- Representacions i improvisacions artístiques amb el llenguatge corporal i amb l'ajuda d'objectes i materials.

- Valoració dels usos expressius i comunicatius del cos.

- Participació i respecte davant de situacions que suposin comunicació corporal.

Bloc 4. Activitat física i salut

- Adquisició d'hàbits posturals i alimentaris saludables i autonomia en la higiene corporal.

- Reconeixement dels efectes beneficiosos de l'activitat física en la salut i identificació de les pràctiques poc saludables.

- Millora de la condició física orientada a la salut.

- Prevenció de lesions en l'activitat física. Escalfament, dosificació de l'esforç i recuperació.

- Mesures de seguretat en la pràctica de l'activitat física, amb relació a l'entorn. Ús correcte i respectuós de materials i espais.

- Valoració de l'activitat física per al manteniment i la millora de la salut.

Bloc 5. Jocs i activitats esportives

- El joc i l'esport com a fenòmens socials i culturals.

- Tipus de jocs i activitats esportives. Realització de jocs i d'activitats esportives de diverses modalitats i dificultat creixent.

- Ús adequat de les estratègies bàsiques de joc relacionades amb la cooperació, l'oposició i la cooperació/oposició.

- Acceptació i respecte per les normes, regles, estratègies i persones que participen en el joc. Elaboració i compliment d'un codi de joc net.

- Valoració de l'esforç personal i col·lectiu en els diferents tipus de jocs i activitats esportives al marge de preferències i prejudicis.

- Apreciació del joc i les activitats esportives com a mitjà de gaudi, de relació i d'ús satisfactori del temps d'oci.

Criteris d'avaluació

1. Adaptar els desplaçaments i salts a diferents tipus d'entorns que puguin ser desconeguts i presentin un cert grau d'incertesa.

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de l'alumnat de resoldre problemes motors en adaptar les habilitats a noves condicions de l'entorn cada vegada més complexes. Igualment, s'ha d'avaluar la capacitat d'orientar-se a l'espai prenent punts de referència, interpretant mapes senzills per desplaçar-se d'un lloc a un altre escollint un camí adequat.

Cal comprovar si l'alumnat estableix relacions coherents entre els aspectes conceptuals i les actituds relacionats amb l'adquisició d'hàbits saludables. S'ha de tenir en compte la predisposició a realitzar exercici físic i evitar el sedentarisme; a mantenir postures correctes; a alimentar-se de manera equilibrada; a hidratar-se correctament; a mostrar la responsabilitat i la precaució necessàries en la realització d'activitats físiques, per evitar riscos.

Educació per a la ciutadania i els drets humans

La incorporació d'aquesta àrea per primera vegada com a matèria independent en el currículum situa la preocupació per la ciutadania en un lloc molt destacat del conjunt de les activitats educatives, en la mateixa línia en què ho fan els organismes internacionals com les Nacions Unides o el Consell d'Europa. També la Unió Europea insisteix en la necessitat de fomentar la ciutadania responsable en una societat democràtica com a fórmula per aconseguir la cohesió social i una identitat europea comuna.

L'aprenentatge de la ciutadania responsable, que engloba aspectes relacionats amb el coneixement i l'exercici dels drets i responsabilitats cíviques, exigeix un llarg aprenentatge que s'inicia quan nens i nenes estableixen relacions afectives, adquireixen hàbits socials i aprenen tècniques per desenvolupar un pensament crític. Aquest aprenentatge requereix que s'iniciïn en la participació activa al centre docent i a la seva comunitat i, en aquesta mesura, adquireixin els rudiments de la participació democràtica.

Des de l'educació infantil i al llarg de l'educació primària, en les diferents àrees, i especialment a Coneixement del medi natural, social i cultural, s'han treballat molts aspectes que són objecte específic d'aquesta nova àrea: la pròpia identitat i la de l'altre, aprendre a escoltar, a guardar el torn, a compartir i cuidar els materials, a expressar-se sol o amb els altres, a relacionar-se amb els seus iguals i amb els adults. En definitiva, s'han impulsat l'autonomia personal, l'autoestima, l'assumpció d'hàbits socials, la manifestació del criteri propi, el respecte a les opinions alienes i el respecte als altres, el diàleg i la negociació en cas de conflicte en l'àmbit escolar i familiar.

Per això, en l'últim cicle de l'educació primària, moment en què s'introdueix l'àrea, els nens i les nenes estan en condicions d'adoptar una perspectiva més àmplia per transcendir els hàbits adquirits en relació amb el treball en grup, la participació en el funcionament de reunions o assemblees de classe i la pràctica d'hàbits socials. Igualment, els drets humans tenen caràcter universal i a aquesta edat són capaços d'entendre aquest àmbit i poden adquirir consciència de la seva pertinença a un país i de formar part d'una societat global.

El començament de l'adolescència és una etapa de transició en la qual es modifiquen les relacions afectives. Els preadolescents s'inicien en una socialització més àmplia, de participació autònoma en grups d'iguals, associacions diverses, etc. Convé preparar la transició a l'ensenyament secundari i al nou sistema de relacions interpersonals i institucionals que suposen una participació basada en la representació o delegació i que requereix un entrenament, i aquesta àrea és un àmbit privilegiat per fer-ho.

L'aprenentatge d'aquesta àrea va més enllà de l'adquisició de coneixements, per centrar-se en les pràctiques escolars que estimulen el pensament crític i la participació, que faciliten l'assimilació dels valors en els quals es fonamenta la societat democràtica, per tal de formar futurs ciutadans responsables, participatius i solidaris. En aquest sentit, els plantejaments metodològics han de ser atesos amb molt de compte perquè seran decisius a l'hora d'assegurar que el coneixement de determinats principis i valors generi l'adquisició d'hàbits i influeixi en els comportaments.

Els objectius i continguts de l'àrea, en sintonia amb la Recomanació (2002)12 del Consell de Ministres del Consell d'Europa, parteixen de l'àmbit personal i de l'entorn més pròxim: la identitat, les emocions, el benestar i l'autonomia personals, els drets i les responsabilitats individuals, la igualtat de drets i les diferències. De la identitat i les relacions personals es passa a la convivència, la participació, la vida en comú en els grups pròxims. Finalment, s'aborden la convivència social que estableix la Constitució, i els drets i les responsabilitats col·lectives. Per tant, el recorregut proposat va de l'àmbit individual al social.

Els continguts s'organitzen en tres blocs en què els conceptes, els procediments i les actituds s'aborden des d'una perspectiva integrada. El bloc 1, *Individus i relacions interpersonals i socials*, tracta dels aspectes personals: l'autonomia i la identitat, el reconeixement de les emocions pròpies i de les altres persones. Proposa un model de relacions basat en el reconeixement de la dignitat de totes les persones, del respecte a l'altre encara que mantingui opinions i creences diferents de les pròpies, de la diversitat i els drets de les persones. A partir de situacions quotidianes, s'aborda la igualtat d'homes i dones a la família i al món laboral. Un aspecte prioritari, relacionat amb l'autonomia personal, és sempre l'assumpció de les pròpies responsabilitats.

El bloc 2, *La vida en comunitat*, tracta de la convivència en les relacions amb l'entorn, dels valors cívics en què es fonamenta la societat democràtica (respecte, tolerància, solidaritat, justícia, igualtat, ajuda mútua, cooperació i cultura de la pau), de la forma d'abordar la convivència i el conflicte en els grups de pertinença (família, centre escolar, amics, localitat) i de l'exercici dels drets i deures que corresponen a cada persona en el si d'aquests grups, identificant la diversitat, rebutjant la discriminació i valorant la participació i les seves vies. Així mateix, des del reconeixement de la diversitat cultural i religiosa present a l'entorn immediat i assumint la igualtat de totes les dones i homes quant a drets i deures, es pot treballar el respecte crític pels costums i formes de vida diferents del propi i permet proporcionar elements per identificar i rebutjar situacions de marginació, discriminació i injustícia social.

Finalment, el bloc 3, *Viure en societat*, proposa un plantejament social més ampli: la necessitat i el coneixement de les normes i principis de convivència establerts per la Constitució, el coneixement i la valoració dels serveis públics i dels béns comuns, així com les obligacions de les administracions públiques i dels ciutadans en el seu manteniment. Alguns dels serveis públics i dels béns comuns reben un tractament específic adequat a l'edat d'aquest alumnat: és el cas de la protecció civil, la seguretat, la defensa al servei de la pau i l'educació viària.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'Educació per a la ciutadania contribueix a desenvolupar alguns aspectes destacats de diverses competències, però es relaciona directament amb la *competència social i ciutadana*. En relació amb aquesta competència, l'àrea afronta l'àmbit personal i públic implícit en aquesta: propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i per exercir la ciutadania democràtica. Així, l'àrea pretén el desenvolupament de nens i nenes com a persones dignes i íntegres, cosa que exigeix reforçar l'autonomia, l'autoestima i la identitat personal, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. També es contribueix a la competència i a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'àrea afavoreix la universalització de les pròpies aspiracions i drets per a tots els homes i les dones, impulsa els vincles personals basats en sentiments i ajuda a afrontar les situacions de conflicte, ja que proposa la utilització sistemàtica del diàleg. Per a això, l'àrea inclou continguts específics relatius a la convivència, la participació, al coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, que han de permetre consolidar les habilitats socials, ajudar a generar un sentiment d'identitat compartida, a reconèixer, acceptar i usar convencions i normes socials i interioritzar els valors de cooperació, solidaritat, compromís i participació tant en l'àmbit privat com en la vida social i política, i afavorir l'assimilació de destreses per conviure.

Així mateix, l'àrea contribueix a l'adquisició del coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a la valoració de la conquesta dels drets humans i al rebuig dels conflictes entre els grups humans i davant les situacions d'injustícia. Són continguts específics de l'àrea els principis continguts en la Declaració universal dels drets humans, la Convenció dels drets dels infants i la Constitució espanyola, així com la seva aplicació per part de diverses institucions.

La identificació dels deures ciutadans i l'assumpció i exercici d'hàbits cívics adequats a la seva edat a l'entorn escolar i social ha de permetre que els futurs ciutadans s'iniciïn en la construcció de societats més cohesionades, lliures, prosperes, equitatives i justes.

Terçer cicle

Continguts

Bloc 1. Individus i relacions interpersonals i socials

- Autonomia i responsabilitat. Valoració de la identitat personal, de les emocions i del benestar i interessos propis i dels altres. Desenvolupament de l'empatia.
- La dignitat humana. Drets humans i drets de la infància. Relacions entre drets i deures.
- Reconeixement de les diferències de sexe. Identificació de desigualtats entre dones i homes. Valoració de la igualtat de drets d'homes i dones a la família i al món laboral i social.

Bloc 2. La vida en comunitat

- Valors cívics a la societat democràtica: respecte, tolerància, solidaritat, justícia, cooperació i cultura de la pau.
- Aplicació dels valors cívics en situacions de convivència i conflicte a l'entorn immediat (família, centre escolar, amistats, localitat). Desenvolupament d'actituds de comprensió i solidaritat i valoració del diàleg per solucionar els problemes de convivència i els conflictes d'interessos en la relació amb les altres persones.
- El dret i el deure de participar. Valoració de les diferents vies de participació.
- Responsabilitat en l'exercici dels drets i els deures individuals que li corresponen com a membre dels grups en què s'integra i participació en les tasques i decisions dels grups.
- La diversitat social, cultural i religiosa. Respecte crític pels costums i formes de vida diferents de la pròpia. Identificació de situacions de marginació, desigualtat, discriminació i injustícia social.

Bloc 3. Viure en societat

- La convivència social. Necessitat de dotar-nos de normes per conviure. Els principis de convivència que estableix la Constitució espanyola.
- Identificació, valoració, respecte i cura dels béns comuns i dels serveis públics que els ciutadans reben de l'Estat: ajuntament, comunitat autònoma o Administració central de l'Estat i valoració de la importància de la contribució de tots al seu manteniment a través dels impostos.
- Hàbits cívics. La protecció civil i la col·laboració ciutadana enfront dels desastres. La seguretat integral del ciutadà. Valoració de la defensa com un compromís cívic i solidari al servei de la pau.
- Respecte a les normes de mobilitat viària. Identificació de causes i grups de risc en els accidents de trànsit (vianants, viatgers, ciclistes, etc.).

Criteris d'avaluació

1. Mostrar respecte per les diferències i característiques personals pròpies i dels seus companys i companyes, valorar les conseqüències de les pròpies accions i responsabilitzar-se'n.

Al desenvolupament de la competència per *aprendre a aprendre* s'hi contribueix en la mesura que l'àrea proposa l'estímul de les habilitats socials, l'impuls del treball en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes, la presentació raonada del propi criteri i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió també afavoreixen els aprenentatges posteriors.

Des de l'àrea s'afavoreix la competència d'*autonomia i iniciativa personal*, en la mesura que es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'àrea entrena en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respecte a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències així com de les idees. El currículum atén, des de l'argumentació, la construcció d'un pensament propi, i la presa de posició sobre problemes i possibles solucions. Amb això, s'enforteix l'autonomia dels alumnes per analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en si mateixos i el respecte a les altres persones, així com la disposició a assumir riscos en les relacions interpersonals.

A la competència en *comunicació lingüística* s'hi contribueix a partir del coneixement i de l'ús de termes i conceptes propis de l'àrea. A més, l'ús sistemàtic del debat, procediment imprescindible en aquesta àrea, contribueix específicament a aquesta competència, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argumentació.

Objectius

L'Educació per a la ciutadania i els drets humans en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Desenvolupar l'autoestima, l'afectivitat i l'autonomia personal en les seves relacions amb les altres persones, així com una actitud contrària a la violència, els estereotips i prejudicis.
2. Desenvolupar habilitats emocionals, comunicatives i socials per actuar amb autonomia en la vida quotidiana i participar activament en les relacions de grup, mostrant actituds generoses i constructives.
3. Conèixer i apreciar els valors i normes de convivència i aprendre a obrar d'acord amb aquestes.
4. Reconèixer la diversitat com a enriquidora de la convivència, mostrar respecte pels costums i maneres de viure de persones i poblacions diferents de la pròpia.
5. Conèixer, assumir i valorar els principals drets i obligacions que deriven de la Declaració universal dels drets humans, de la Convenció sobre els drets dels infants i de la Constitució espanyola.
6. Conèixer els mecanismes fonamentals de funcionament de les societats democràtiques, i valorar el paper de les administracions en la garantia dels serveis públics i l'obligació dels ciutadans de contribuir al seu manteniment i complir les seves obligacions cíviques.
7. Identificar i rebutjar situacions d'injustícia i de discriminació, mostrar sensibilitat per les necessitats de les persones i grups més desafavorits i desenvolupar comportaments solidaris i contraris a la violència.
8. Prendre consciència de la situació del medi ambient i desenvolupar actituds de responsabilitat en la cura de l'entorn proper.

A partir d'aquest criteri d'avaluació es pretén comprovar si reconeixen i saben explicar oralment i per escrit la importància que determinats serveis públics (educació, sanitat, proveïment d'aigua, transports, etc.) tenen en el benestar dels ciutadans. Així mateix s'ha de valorar si assumeixen la responsabilitat que els correspon com a membres de la col·lectivitat en situacions quotidianes o d'hipotètic risc, i mostren actituds civiques en aspectes com la cura del medi ambient i de l'entorn i en la cura dels béns comuns.

Liengua castellana i literatura

Entre les finalitats de l'educació primària, com a etapa de desenvolupament integral i harmònic dels aspectes intel·lectuals, afectius i socials de la persona, l'educació lingüística ocupa un lloc preferent. Al llarg d'aquesta etapa els nens i les nenes han de començar a adquirir un saber reflexiu sobre les pràctiques comunicatives necessàries per viure a la societat del segle XXI. L'àrea de llengua és l'àmbit privilegiat per aconseguir aquestes metes encara que totes les àrees, atès que fan servir el llenguatge com a mitjà de comunicació i d'adquisició i transmissió del coneixement, són responsables del desenvolupament de la comunicació lingüística. Així doncs, aquesta àrea té com a objecte el desenvolupament de les habilitats lingüístiques: escoltar, parlar i conversar, llegir i escriure. També, i de manera específica, pretén acostar a la lectura i comprensió de textos literaris.

Aprendre una llengua no és únicament apropiat-se d'un sistema de signes, sinó també dels significats culturals que aquests transmeten i, amb aquests significats, de les maneres com les persones entenen o interpreten la realitat. De la mateixa manera el llenguatge és un poderós instrument per regular la convivència, per expressar idees, sentiments i emocions i, en definitiva, per controlar la pròpia conducta. El llenguatge contribueix així a construir una representació del món socialment compartida i comunicable, a l'equilibri afectiu i a la integració social i cultural de les persones.

Situar l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua en el marc de la competència comunicativa significa que el currículum se centra en l'aprenentatge de les destreses discursives, el domini de les quals requereix procediments i coneixements explícits sobre el funcionament del llenguatge en totes les seves dimensions: tant els elements formals com les normes sociolingüístiques que presideixen els intercanvis; la planificació i estructuració dels textos, l'articulació dels enunciats mitjançant procediments de cohesió i l'organització de les oracions d'acord amb regles lèxico-sintàctiques.

Aprendre llengua significa, per tant, assolir la competència necessària per desenvolupar-se amb facilitat i èxit en les diferents situacions de la vida, inclosa l'escolar, en la qual els textos acadèmics per aprendre continguts d'altres àrees ocupen en aquest currículum un lloc destacat.

El punt de partida per a l'educació lingüística és l'ús de la llengua que nens i nenes ja han adquirit en iniciar l'etapa. El paper de l'educació primària és ampliar aquesta competència lingüística i comunicativa de manera que siguin capaços d'interactuar en els diversos àmbits socials en els quals es veuran immersos. D'aquests, s'han seleccionat els que es consideren més apropiats per al treball escolar: el de les relacions socials, el dels mitjans de comunicació, el literari i, de manera privilegiada, l'àmbit acadèmic. Es en els esmentats àmbits on s'interpreten i produeixen els diferents textos i és aquí on s'han de desenvolupar les diferents habilitats lingüístiques.

El currículum s'articula al voltant d'un eix que és l'ús social de la llengua en els diferents contextos: privats i públics, familiars i escolars. Entorn d'aquest fil conductor els continguts s'han organitzat en blocs que intenten ordenar la complexitat dels aprenentatges lingüístics que apareixen integrats en les situacions de comunicació i que requereixen diferents estratègies. Això no significa que l'ordenació dels continguts que s'ofereix sigui la que correspon a l'activitat docent, ja que existeixen moltes connexions entre els diferents blocs i, per exemple, les activitats de comprensió i d'expressió van sempre unides.

Els blocs de continguts referits a les habilitats lingüístiques, el bloc 1, *Escoltar, parlar i conversar*, i el bloc 2, *Llegir i escriure*, apareixen en el currículum separats amb la finalitat d'abordar de forma

A través d'aquest criteri d'avaluació es tracta de valorar si l'alumne o l'alumna manifesta en els seus comportaments quotidians un coneixement de les seves característiques pròpies i si exerceix una autorregulació de les seves emocions i sentiments. Així mateix es pretén comprovar si reconeix els sentiments i emocions en les persones que l'envolten, si accepta les diferències interpersonals i, en definitiva, si es responsabilitza de les seves actuacions i adopta actituds constructives i respectuoses davant les conductes dels altres.

2. Argumentar i defensar les pròpies opinions, escoltar i valorar críticament les opinions dels altres, mostrant una actitud de respecte a les persones.

Per mitjà d'aquest criteri es busca avaluar la capacitat de l'alumnat, en les situacions quotidianes del grup classe, d'utilitzar el diàleg per superar divergències i establir acords, així com de mostrar en la seva conducta habitual i en el seu llenguatge respecte i valoració crítica per totes les persones i els grups, independentment de l'edat, sexe, raça, opinions, formació cultural i creences.

3. Acceptar i practicar les normes de convivència. Participar en la presa de decisions del grup, utilitzant el diàleg per afavorir els acords i assumint les seves obligacions.

Aquest criteri ha de valorar el grau de participació individual en les tasques del grup i el grau de compliment de les tasques que li corresponen. Així mateix, s'ha de valorar si en les relacions personals, amb els seus iguals i amb els adults, assumeix i practica les normes de convivència, el diàleg i el respecte a les altres persones.

4. Conèixer alguns dels drets humans recollits en la Declaració universal dels drets humans i en la Convenció sobre els drets del nen i els principis de convivència que recull la Constitució espanyola i identificar els deures més rellevants associats a aquests.

Aquest criteri pretén avaluar si es comprèn la necessitat de dotar-se de normes per poder conviure harmònicament, i si coneix i valora, encara que sigui de manera molt general, els drets del nen, els drets humans i els drets fonamentals recollits en la Constitució espanyola, de forma que reconegui el seu caràcter universal i la seva importància com a pilar bàsic de la convivència. Naturalment, no es tracta que reproduïxin el text de cap norma, sinó que sàpiguen explicar alguns dels drets i deures més significatius i la seva contribució a una millor convivència.

5. Reconèixer i rebutjar situacions de discriminació, marginació i injustícia i identificar els factors socials, econòmics, d'origen, de gènere o de qualsevol altre tipus que les provoquen.

Es tracta de valorar amb aquest criteri si ha desenvolupat la capacitat d'identificar, reconèixer i verbalitzar situacions injustes, tant en el seu entorn com a través de la informació que proporcionen els mitjans de comunicació. Així mateix, s'ha de valorar si identifica, posant exemples raonats, els factors que provoquen les marginacions o discriminacions que en deriven i si en rebutja les conseqüències.

6. Posar exemples de serveis públics prestats per diferents institucions i reconèixer l'obligació dels ciutadans de contribuir al seu manteniment a través dels impostos.

En primer lloc, el criteri permet avaluar els coneixements que posseeixen sobre els serveis públics que ciutadans i ciutadanes reben de les administracions. Ha d'il·lustrar aquest coneixement amb exemples referits a serveis que presten l'ajuntament, la comunitat autònoma i l'Administració central de l'Estat i amb arguments sobre la importància de la qualitat de la gestió d'aquests serveis per a la vida de les persones. De la mateixa manera, es pretén valorar si reconeixen que els ciutadans han d'oferir la seva contrapartida i col·laborar en el manteniment de les institucions i dels serveis que aquestes presten a través dels impostos.

7. Explicar el paper que compleixen els serveis públics en la vida dels ciutadans i mostrar actituds civiques en aspectes relatius a la seguretat viària, a la protecció civil, a la defensa al servei de la pau i a la seguretat integral dels ciutadans.

En síntesi, l'eix de l'educació lingüística en aquest currículum són els procediments encaminats al desenvolupament de les habilitats d'expressió i comprensió oral i escrita, en contextos socials significatius, així com en l'àmbit de la comunicació literària, tenint en compte que un procés d'alfabetització cultural és sempre de llarga durada. Per això, el plantejament del currículum en aquesta etapa s'ha de prolongar en l'educació secundària obligatòria. Les diferències entre una etapa i l'altra rau en la selecció dels discursos que s'analitzen i es produeixen, que atén la complexitat d'aquests en les situacions de comunicació, en la profunditat de la reflexió lingüística i literària, en la selecció de continguts de reflexió sobre la llengua i en el grau de sistematització que tot això ha d'aconseguir.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

La pròpia concepció del currículum d'aquesta àrea, en posar l'èmfasi en l'ús social de la llengua en diferents contextos comunicatius, fa evident la seva contribució directa al desenvolupament de tots els aspectes que conformen la *competència en comunicació lingüística*.

També cal destacar que les estratègies que constitueixen la competència comunicativa s'adquireixen des d'una llengua determinada, però no es refereixen exclusivament a saber usar aquesta llengua, sinó a l'ús del llenguatge en general. Aquesta característica de l'aprenentatge lingüístic té una gran importància, ja que els aprenentatges que s'efectuen en una llengua s'apliquen a l'aprenentatge d'altres, el coneixement de les quals contribueix, al seu torn, a augmentar aquesta competència sobre l'ús del llenguatge en general.

L'accés al saber i a la construcció de coneixements mitjançant el llenguatge es relaciona directament amb les competències bàsiques *d'aprendre a aprendre*, i amb la *d'autonomia i iniciativa personal*. El llenguatge, a més d'instrument de comunicació, és un mitjà de representació del món i està en la base del pensament i del coneixement, permet comunicar-se amb un mateix, analitzar problemes, elaborar plans i emprendre processos de decisió. En definitiva, regula i orienta la nostra pròpia activitat amb progressiva autonomia. Per això, el seu desenvolupament i la seva millora des de l'àrea contribueixen a organitzar el pensament, a comunicar afectes i sentiments, a regular emocions i afavorir el desenvolupament d'ambdues competències.

Al tractament de la *informació i competència digital*, l'àrea hi contribueix perquè proporciona coneixements i destreses per a la recerca, selecció, tractament de la informació i comunicació, en especial, per a la comprensió d'aquesta informació, de la seva estructura i organització textual, i per a la seva utilització en la producció oral i escrita. El currículum de l'àrea incloïu l'ús de suports electrònics en la composició de textos, cosa que significa alguna cosa més que un canvi de suport, ja que afecta les operacions mateixes que intervenen en el procés d'escriptura (planificació, execució del text, revisió...) i que constitueixen un dels continguts bàsics d'aquesta àrea. Per això, en la mesura que s'utilitzi s'està millorant a la vegada la competència digital i el tractament de la informació. Però, a més, els nous mitjans de comunicació digitals que sorgeixen continuament impliquen un ús social i col·laborador de l'escriptura, fet que permet concebre l'aprenentatge de la llengua escrita en el marc d'un vertader intercanvi comunicatiu.

La llengua contribueix poderosament al desenvolupament de la *competència social i ciutadana*, entesa com a habilitats i destreses per a la convivència, el respecte i l'entesa entre les persones, ja que necessàriament la seva adquisició requereix l'ús de la llengua com a base de la comunicació. Aprendre llengua és, abans que res, aprendre a comunicar-se amb els altres, a comprendre el que aquests transmeten, a prendre contacte amb diferents realitats i a assumir la pròpia expressió com a modalitat fonamental d'obertura als altres.

D'altra banda, en la mesura que una educació lingüística satisfactòria valora totes les llengües com a igualment aptes per desenvolupar les funcions de comunicació i de representació, analitza les formes mitjançant les quals el llenguatge transmet i sanciona prejudicis i imatges estereotipades del món, per tal de contribuir a l'arrelgament dels usos discriminatòris del llenguatge, s'està contribuint al desenvolupament d'aquesta competència.

especifica els aspectes essencials en cada tipus de discurs. No obstant això, l'ús oral formal i l'escrit tenen molts aspectes comuns (tema prefixat, planificació del contingut, sintaxi i lèxic, subjecció a una norma estàndard...) i hi ha nombroses situacions de comunicació que combinen diversos usos i permeten relacionar els dos aprenentatges i recolar l'un en l'altre. L'aprenentatge d'aquest nivell formal es realitza, òbviament, en les situacions d'interacció comunicativa que ofereix el context de l'aula i del centre escolar.

L'ús oral informal –l'ús espontani entre interlocutors amb tracte freqüent i familiar– és objecte d'observació i anàlisi amb la finalitat de reconèixer les normes sociocomunicatives que regixen l'intercanvi, per observar les estratègies que posen en funcionament els parlants amb la finalitat d'aconseguir una comunicació satisfactòria i per reconèixer i criticar estereotips i prejudicis, tant socials com sociolingüístics, especialment en el final de l'etapa.

Quant a l'ús escrit, l'aprenentatge de la lectura i de la composició presenta progressivament nivells de complexitat en la planificació i estructuració dels textos i una diversificació més gran en els contextos. Molt especialment, s'ha de consolidar en aquesta etapa el domini de les tècniques gràfiques, la relació so-gràfica, les normes ortogràfiques convencionals i la disposició del text en la pàgina, tenint en compte que la incorporació de les tecnologies de la informació i la comunicació no ha d'obviar l'aprenentatge dels rudiments d'escriptura autònoms socialment rellevants i valorats.

La lectura i interpretació de textos literaris requereixen unes competències específiques per al desenvolupament de les quals el currículum selecciona els continguts que agrupa el bloc 3, *Educació literària*. L'educació literària es concep com una aproximació a la literatura des de les seves expressions més senzilles. La lectura, l'exploració de l'escriptura, la recitació, la pràctica de jocs retòrics o l'escolta de textos propis de la literatura oral han de contribuir al desenvolupament de la competència literària, com a integrant de la competència comunicativa, i com un acostament a l'expressió artística i al valor patrimonial de les obres literàries.

La literatura posseeix característiques pròpies i convencions específiques que s'han de conèixer perquè el lector pugui crear el context adequat. En aquesta etapa el currículum se centra a afavorir experiències agradables amb la lectura i la creació de textos literaris. S'acosta els nens i les nenes a la representació i interpretació simbòlica, tant de l'experiència interior com de la col·lectiva, per crear hàbit lector. Els continguts d'aquest bloc es refereixen, d'una banda, al coneixement de les convencions literàries bàsiques, especialment relacionades amb la poesia i la narració, i, de l'altra, a l'aplicació d'informacions sobre el context lingüístic, històric i cultural en el qual les obres literàries s'han produït, en la mesura que aquestes dades siguin significatives per a la interpretació del text i d'acord amb les expectatives d'un lector d'aquesta etapa escolar.

Finalment, el bloc 4, *Coneixement de la llengua*, integra els continguts relacionats amb la reflexió lingüística. Les activitats de producció de textos orals i escrits impliquen un ús conscient de les formes, mecanismes i estratègies verbals. Això suposa una reflexió sistemàtica sobre els factors del context als quals s'ha d'adequar el discurs, sobre els esquemes textuals convencionals que serveixen de model tant per a la producció com per a la comprensió, sobre el funcionament de certes unitats lingüístiques com a elements de cohesió del text i sobre les regularitats lèxico-sintàctiques dels textos d'ús en l'etapa.

En la reflexió sistemàtica sobre el llenguatge i les seves condicions d'ús es proposa que nens i nenes comencin a elaborar un sistema conceptual bàsic i un metallenguatge que faciliti la comunicació a l'aula durant el procés d'aprenentatge i que serveixi de suport per a l'aprenentatge d'altres llengües. La reflexió sobre les unitats del sistema lingüístic, sempre ajustada als coneixements i possibilitats d'abstracció d'aquestes edats, es planteja en relació amb les condicions d'ús i com un requisit imprescindible per incorporar l'avaluació i la correcció de les pròpies produccions orals i escrites, amb la finalitat d'afavorir l'aprenentatge autònom. Així doncs, els continguts d'aquest bloc no es planteegen de manera autònoma, sinó com l'inici de la construcció dels coneixements sobre la llengua que són imprescindibles per a un millor ús i una comunicació més eficaç.

A més de reconèixer la pròpia llengua com a element cultural de primer ordre, en aquesta àrea la lectura, comprensió i valoració de les obres literàries contribueixen al desenvolupament de la *competència artística i cultural*.

Objectius

L'ensenyament de la Llengua castellana i literatura en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Comprendre i expressar-se oralment i per escrit de forma adequada en els diferents contextos de l'activitat social i cultural.
2. Fer ús dels coneixements sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic per escriure i parlar de forma adequada, coherent i correcta, i per comprendre textos orals i escrits.
3. Utilitzar la llengua per relacionar-se i expressar-se de manera adequada en l'activitat social i cultural, adoptant una actitud respectuosa i de cooperació, per prendre consciència dels propis sentiments i idees i per controlar la pròpia conducta.
4. Utilitzar, en situacions relacionades amb l'escola i la seva activitat, les diverses classes d'escrits mitjançant els quals es produeix la comunicació amb les institucions públiques o privades.
5. Usar els mitjans de comunicació social i les tecnologies de la informació i la comunicació per obtenir, interpretar i valorar informacions i opinions diferents.
6. Utilitzar la llengua eficaçment en l'activitat escolar tant per buscar, recollir i processar informació com per escriure textos propis de l'àmbit acadèmic.
7. Utilitzar la lectura com a font de plaer i d'enriquiment personal, i aproximar-se a obres rellevants de la tradició literària per desenvolupar hàbits de lectura.
8. Comprendre textos literaris de gèneres diversos adequats quant a temàtica i complexitat i iniciar-se en els coneixements de les convencions específiques del llenguatge literari.
9. Valorar la realitat plurilingüe d'Espanya com a mostra de riquesa cultural.
10. Reflexionar sobre els diferents usos socials de les llengües per evitar els estereotips lingüístics que suposen judicis de valor i prejudicis classistes, racistes o sexistes.

Primer cicle

Continguts

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Participació i cooperació en situacions comunicatives de l'aula (avisos, instruccions, converses o narracions de fets vitals i sentiments), amb valoració i respecte de les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, volum de veu i ritme adequat).
- Comprensió i valoració de textos orals procedents de la ràdio i la televisió per obtenir informació general sobre fets i esdeveniments pròxims a l'experiència infantil.

- Comprensió i producció de textos orals per aprendre, tant els produïts amb finalitat didàctica com els quotidians (breus exposicions davant la classe, converses sobre continguts d'aprenentatge i explicacions sobre l'organització del treball).

- Comprensió d'informacions audiovisuals procedents de diferents suports establint relacions entre aquestes (identificació, classificació, comparació).

- Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

- Interès per expressar-se oralment amb pronunciació i entonació adequades.

- Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.

Bloc 2. Llegir i escriure

Comprensió de textos escrits

- Comprensió d'informacions concretes en textos propis de situacions quotidianes pròximes a l'experiència infantil, com invitacions, felicitacions, notes i avisos.

- Comprensió d'informació general sobre fets i esdeveniments pròxims a l'experiència infantil en textos procedents dels mitjans de comunicació social, amb especial incidència en la notícia.

- Comprensió d'informacions en textos per aprendre molt vinculats a l'experiència, tant en els produïts amb finalitat didàctica com en els d'ús quotidià (fullets, descripcions, instruccions i explicacions).

- Integració de coneixements i informacions procedents de diferents suports per aprendre (identificació, classificació, comparació).

- Iniciació a la utilització dirigida de les tecnologies de la informació i la comunicació i de les biblioteques per obtenir informació i models per a la composició escrita.

- Interès pels textos escrits com a font d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències i de regulació de la convivència.

Composició de textos escrits

- Composició de textos propis de situacions quotidianes pròxims a l'experiència infantil, com invitacions, felicitacions, notes o avisos, utilitzant les característiques usuals d'aquests gèneres.

- Composició de textos propis dels mitjans de comunicació social (titulars, peus de foto, breus notícies...) sobre esdeveniments pròxims a l'experiència infantil, en suports habituals en l'àmbit escolar.

- Composició de textos relacionats amb l'àmbit escolar per obtenir, organitzar i comunicar informació (questionaris, llistats utilitzats com a resum o esquema, descripcions, explicacions elementals...).

- Adquisició de les convencions del codi escrit.

- Utilització d'elements gràfics i paratextuals senzills per facilitar la comprensió (il·lustracions i tipografia).

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar tant la capacitat per intervenir en les diverses situacions d'intercanvi oral que es produeixen a l'aula com l'actitud amb la qual s'hi participa. Convé advertir que les esmentades competències tenen una estreta relació amb la capacitat per observar les situacions comunicatives –finalitat, participants, lloc on es produeix l'intercanvi...– així com per determinar, de forma encara intuïtiva, les seves característiques i procedir de manera adequada.

2. Expressar-se de forma oral mitjançant textos que presentin de manera organitzada fets, vivències o idees.

Aquest criteri pretén avaluar la capacitat per expressar-se de forma clara i concisa segons el gènere i la situació de comunicació, usant el lèxic, les fórmules lingüístiques, l'entonació i la pronunciació adequats. S'ha de valorar també la capacitat de comunicar oralment fets, vivències o idees, com a forma de controlar, amb ajuda del llenguatge, la pròpia conducta.

3. Captar el sentit global de textos orals d'ús habitual, i identificar la informació més rellevant.

Aquest criteri fa referència a la capacitat per comprendre textos orals de la vida quotidiana, tant de l'aula com del seu entorn més pròxim. Es refereix, en aquest primer cicle, a l'obtenció d'informacions globals o molt concretes que els permetin realitzar tasques o participar en la vida de l'aula.

Aquest criteri vol avaluar, també, si han desenvolupat una certa competència per reflexionar, de forma molt elemental, sobre els mecanismes de comprensió dels textos i les formes en què es produeixen els diferents missatges.

4. Localitzar informació concreta i realitzar inferències directes en la lectura de textos.

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat per detectar i entendre informació o idees rellevants indicades explícitament als textos –informacions puntuals en avisos, notes, invitacions i textos escolars– així com si poden transcendir el significat superficial per extreure inferències directes basades en el text.

Als textos narratius literaris, aquesta capacitat implica la identificació dels fets principals que permeten construir una història, dels personatges principals o d'inferir algunes qüestions senzilles en relació amb el context de la història (temps, espai, etc.).

També s'ha d'avaluar el desenvolupament de la destresa per utilitzar determinats aspectes no estrictament textuals en la detecció de les idees (imatges, distribució del text o tipografia).

5. Relacionar, posant exemples concrets, la informació continguda als textos escrits pròxims a l'experiència infantil, amb les pròpies vivències i idees i mostrar la comprensió a través de la lectura en veu alta.

Amb aquest criteri s'avalua la capacitat per relacionar les pròpies vivències i coneixements amb la informació nova que apareix als textos escrits, així com la capacitat per relacionar informació procedent de textos diversos d'ús escolar habitual identificant-la, comparant-la i classificant-la.

També s'ha de valorar la comprensió a través de la lectura en veu alta, prèvia lectura silenciosa, de textos coneguts, atenent fonamentalment la descodificació, les pauses i l'entonació. S'ha de tenir en compte, finalment, si prenen la iniciativa per llegir i si mostren interès a fer-ho.

6. Redactar i reescriure diferents textos relacionats amb l'experiència infantil atenint-se a models clars, utilitzant la planificació i revisió dels textos, i posant cura en les normes gramaticals i ortogràfiques més senzilles i els aspectes formals.

Amb aquest criteri es vol avaluar si han adquirit el codi escrit. Han de ser capaços de redactar textos propis de les relacions interpersonals a l'aula –avisos, felicitacions, notes–, de participar en

- Iniciació a l'ús de programes informàtics de processament de text.

- Interès per l'escriptura com a instrument per relacionar-nos i per aprendre, interès per la cura i la presentació dels textos escrits i per la norma ortogràfica.

Bloc 3. Educació literària

- Escolta de textos literaris, lectura guiada i autònoma, silenciosa i en veu alta, de textos adequats als interessos infantils per arribar progressivament a l'autonomia lectora.

- Valoració de l'autonomia lectora, interès per l'elecció de temes i textos, per la comunicació de les preferències personals, i apreciació del text literari com a recurs de gaudi personal.

- Ús dels recursos de la biblioteca d'aula i de centre, incloent-hi documents audiovisuals, com a mitjà d'aproximació a la literatura.

- Comprensió, memorització i recitació de poemes amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequats.

- Recreació i reescriptura de textos narratius i de caràcter poètic (endevinalles, refranys...), utilitzant models.

- Dramatització de situacions i de textos literaris.

Bloc 4. Coneixement de la llengua

- Reconeixement del paper de les situacions socials com a factor condicionant dels intercanvis comunicatius.

- Identificació dels contextos en els quals la comunicació es produeix mitjançant textos escrits i valoració de la importància de l'escriptura en determinats àmbits.

- Identificació dels textos d'ús freqüent a l'aula a partir d'elements paratextuals i textuals.

- Observació de les diferències entre la llengua oral i escrita.

- Reconeixement de la relació entre so i grafia en el sistema de la llengua.

- Identificació de la paraula com a instrument bàsic per a la segmentació de l'escriptura.

- Coneixement de les normes ortogràfiques més senzilles.

- Substitució, inserció, supressió, canvi d'ordre i segmentació d'elements lingüístics per observar el funcionament dels enunciats i adquirir nous recursos.

- Inici a la reflexió en activitats d'identificació i ús dels següents termes en la producció i interpretació: denominació dels textos treballats; enunciat, paraula i sil·laba; nom, nom comú i nom propi; gènere i nombre.

Criteris d'avaluació

1. Participar en les situacions de comunicació de l'aula, respectant les normes de l'intercanvi: guardar el torn de paraula, escoltar, mirar l'interlocutor, mantenir el tema.

activitats escolars en les quals es faci intercanvi escrit d'informació i d'utilitzar l'escriptura per aprendre i organitzar els propis coneixements. També s'ha de valorar l'aproximació a la literatura mitjançant la pràctica de jocs lingüístics o imitacions de gèneres com el conte o la poesia.

També s'ha d'avaluar el procés d'elaboració dels escrits que ha d'atendre la planificació – mitjançant l'ús de models i altres pautes– i la revisió d'aspectes relacionats amb l'eficàcia de l'escrit –obtenció de la finalitat desitjada–, amb la coherència i amb la correcció gramatical i ortogràfica que en aquest cicle se centra en l'ús de les regles ortogràfiques bàsiques: segmentació de paraules, ús de la coma en enumeracions, el punt i la interrogació.

7. Conèixer textos literaris de la tradició oral i de la literatura infantil adequats al cicle, així com alguns aspectes formals simples de la narració i de la poesia amb la finalitat d'ajudar a la lectura i l'escriptura dels esmentats textos.

Aquest criteri avalua la capacitat de desenvolupar l'hàbit d'escoltar textos literaris propis del cicle, especialment narratius i poètics (cançons, refranys, endevinalles, embarbussaments), de gaudir-ne, de comprendre'n el sentit gràcies a la interpretació d'algunes convencions específiques, com l'estructura narrativa simple i la rima. És necessari avaluar igualment l'estima i l'adopció d'actituds positives enfront del text literari i la incorporació de la lectura a la seva vida quotidiana. S'ha de valorar la participació en tasques de dramatització, recreació, memorització i recitació de poemes i textos senzills amb rítmic, pronunciació i entonació adequats.

8. Identificar de forma guiada alguns canvis que es produeixen en les paraules, els enunciats i els textos en realitzar segmentacions, canvis en l'ordre, supressions i insercions que fan millorar la comprensió i l'expressió oral i escrita.

Es tracta d'avaluar l'habilitat per observar i reconèixer els efectes que produeixen els canvis en l'ordre, les segmentacions, les supressions i les insercions, als enunciats i als textos, de manera que s'identifiquin tant els problemes en l'escriptura i en l'expressió oral com l'origen de determinades dificultats en la comprensió i s'utilitzi aquesta reflexió en la millora de les esmentades activitats.

9. Comprendre i utilitzar la terminologia gramatical i lingüística elemental, en les activitats relacionades amb la producció i comprensió de textos.

Amb aquest criteri es vol comprovar si són capaços d'utilitzar els termes gramaticals i lingüístics elementals (denominacions dels textos, enunciat, paraula i síl·laba; nom comú i nom propi; singular i plural; masculí i femení) en les activitats que es realitzin a l'aula. Aquesta utilització suposa un determinat grau d'elaboració dels conceptes als quals es refereixen els termes. També s'ha de valorar la iniciativa en l'ús espontani i l'interès per utilitzar aquests termes.

Segon cicle

Continguts

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Participació i cooperació en situacions comunicatives habituals (informacions, converses reguladores de la convivència, discussions o instruccions) amb valoració i respecte de les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, papers diversos en l'intercanvi, to de veu, postures i gestos adequats).

- Comprensió i valoració de textos orals procedents de la ràdio, la televisió o Internet amb especial incidència en la notícia, per obtenir informació general sobre fets i esdeveniments que siguin significatius.

- Comprensió i producció de textos orals per aprendre i per informar-se, tant els produïts amb finalitat didàctica com els d'ús quotidià, de caràcter informal (converses entre iguals i a l'equip de treball) i d'un major grau de formalització (les exposicions de classe).

- Ús de documents audiovisuals per obtenir, seleccionar i relacionar informacions rellevants (identificació, classificació, comparació).

- Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

- Interès per expressar-se oralment amb pronunciació i entonació adequades.

- Utilització de la llengua per prendre consciència de les idees i els sentiments propis i dels altres i per regular la pròpia conducta, utilitzant un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.

Bloc 2. Llegir i escriure

Comprensió de textos escrits

- Comprensió de la informació rellevant en textos propis de situacions quotidianes de relació social, com correspondència escolar, normes de classe o regles de jocs.

- Comprensió d'informació general en textos procedents de mitjans de comunicació social (incloses webs infantils) amb especial incidència en la notícia i en les cartes al director, localitzant informacions destacades en titulars, entrades, portades...

- Comprensió d'informació rellevant en textos per aprendre i per informar-se, tant els produïts amb finalitat didàctica com els d'ús quotidià (fullers, descripcions, instruccions i explicacions).

- Integració de coneixements i informacions procedents de diferents suports per aprendre i contrastar informació (identificació, classificació, comparació, interpretació).

- Utilització dirigida de les tecnologies de la informació i la comunicació i de les biblioteques per obtenir informació i models per a la composició escrita.

- Interès pels textos escrits com a font d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències i de regulació de la convivència.

Composició de textos escrits

- Composició, de textos propis de situacions quotidianes de relació social (correspondència escolar, normes de convivència, avisos, sol·licituds...) d'acord amb les característiques pròpies d'aquests gèneres.

- Composició de textos d'informació i opinió propis dels mitjans de comunicació social sobre esdeveniments significatius, amb especial incidència en la notícia i en les cartes al director, en situacions simulades o reals.

- Composició de textos propis de l'àmbit acadèmic per obtenir, organitzar i comunicar informació (qüestionaris, resums, informes senzills, descripcions, explicacions...).

- Utilització d'elements gràfics i paratextuals, amb un grau creixent de dificultat, per facilitar la comprensió (il·lustracions, gràfics i tipografia).

- Valoració de l'escriptura com a instrument de relació social, d'obtenció i reelaboració de la informació i dels coneixements.
 - Utilització guiada de programes informàtics de processament de text.
 - Interès per la cura i la presentació dels textos escrits i respecte per la norma ortogràfica.
- Bloc 3. Educació literària**
- Lectura personal, silenciosa i en veu alta, d'obres adequades a l'edat i interessos.
 - Lectura guiada de textos narratius de tradició oral, literatura infantil, adaptacions d'obres clàssiques i literatura actual en diferents suports.
 - Desenvolupament de l'autonomia lectora, de la capacitat d'elecció de temes i textos i d'expressió de les preferències personals.
 - Valoració i estima del text literari com a vehicle de comunicació, font de coneixement d'altres mons, temps i cultures, i com a recurs de gaudi personal.
 - Coneixement del funcionament de la biblioteca del centre i participació en activitats literàries.
 - Comprensió, memorització i recitació de poemes, amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequats.
 - Recreació i composició de poemes i relats per comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records, reconeixent les característiques d'alguns models.
 - Dramatització de situacions i textos literaris.
- Bloc 4. Coneixement de la llengua**
- Reconeixement dels elements del context comunicatiu com a factors que incideixen en la selecció de les formes orals o escrites de l'intercanvi comunicatiu.
 - Identificació d'estructures narratives, instructives, descriptives i explicatives senzilles per a la comprensió i composició.
 - Reconeixement de les diferències més rellevants entre la llengua oral i escrita.
 - Coneixement de les normes ortogràfiques, apreciant el seu valor social i la necessitat de cenyir-s'hi en els escrits.
 - Consciència positiva de la varietat lingüística que hi ha en el context escolar i social.
 - Coneixement de la diversitat lingüística d'Espanya i valoració positiva d'aquesta riquesa.
 - Comparació i transformació d'enunciats, mitjançant inserció, supressió, canvi d'ordre, segmentació i recomposició, per jutjar la gramaticalitat dels resultats i facilitar el desenvolupament dels conceptes lingüístics i del metallenguatge.
 - Reflexió, ús i definició intuïtiva de la terminologia següent en les activitats de producció i interpretació: denominació dels textos treballats; enunciat, paraula i sil·laba; gènere i nombre; determinants; temps verbal (present, futur, passat).
- Reconeixement de les relacions entre les paraules per la forma (flexió, composició i derivació) i pel significat (sinònims i antònims), en relació amb la comprensió i composició de textos.
 - Comparació d'estructures sintàctiques elementals per observar la seva equivalència semàntica o possibles alteracions del significat.
 - Inserció i coordinació d'oracions com a instrument en la millora de la composició escrita.
 - Exploració i reflexió sobre les possibilitats de l'ús de diversos enllaços entre oracions (addició, causa, oposició, contradicció...) en relació amb la composició de textos.
 - Reconeixement de les modalitats oracionals declarativa, interrogativa i exhortativa.
 - Identificació dels constituents fonamentals de l'oració, subjecte i predicat i d'alguns papers semàntics del subjecte (agent, pacient, etc.).
- Criteris d'avaluació*
1. Participar en les situacions de comunicació de l'aula, respectant les normes de l'intercanvi: guardar el torn de paraula, escoltar, exposar amb claredat, entonar adequadament.
- Amb aquest criteri es tracta d'avaluar tant la capacitat per intervenir en les diverses situacions d'intercanvi oral que es produeixen a l'aula com l'actitud amb la qual s'hi participa. Convé advertir que les esmentades competències tenen una estreta relació amb la capacitat per observar les situacions comunicatives –finalitat, nombre de participants, loc on es produeix l'intercanvi...– i per determinar les seves característiques de forma cada vegada més conscient i procedir de manera adequada a cada context. En el mateix sentit s'ha de valorar si s'és capaç d'establir relacions harmòniques amb els altres, incloent-hi l'habilitat per iniciar i sostenir una conversa.
2. Expressar-se de forma oral mitjançant textos que presentin de manera senzilla i coherent coneixements, idees, fets i vivències.
- Aquest criteri ha d'avaluar la competència per expressar-se de forma coherent en diverses situacions i per utilitzar la llengua com a instrument d'aprenentatge i de regulació de la conducta. S'ha d'observar si poden comunicar coneixements i opinions, usant el lèxic, les fórmules lingüístiques, l'entonació i la pronunciació adequats.
3. Captar el sentit de textos orals d'ús habitual, reconeixent les idees principals i secundàries.
- Amb aquest criteri es vol avaluar la competència per obtenir, seleccionar i relacionar informació rellevant procedent de situacions habituals a l'aula, que es produeixen tant per relacionar-se com per aprendre, i les que es donen a l'entorn social (família, ràdio, TV...).
- Aquest criteri vol avaluar, també, si han desenvolupat una certa competència per reflexionar sobre els mecanismes de comprensió dels textos i sobre la utilitat per aprendre a aprendre que la reflexió sobre els procediments utilitzats comporta.
4. Localitzar i recuperar informació explícita i realitzar inferències directes en la lectura de textos.
- Amb aquest criteri es pretén valorar si són capaços de detectar i entendre informació o idees rellevants explícites als textos –càrrecs en l'àmbit escolar, normes de classe, regles de joc, notícies, cartes al director, textos escolars– així com transcendir el significat superficial per extreure inferències directes basades en el text: esdeveniments predictibles, deduir el propòsit dels textos o identificar algunes generalitzacions efectuades en el text.

valorar l'adquisició d'hàbits de lectura per plaer, de respecte per les normes d'ús i l'actitud col·laboradora en el bon funcionament de la biblioteca.

9. Identificar alguns canvis que es produeixen en les paraules, els enunciats i els textos en realitzar segmentacions, canvis en l'ordre, supressions i insercions que fan millorar la comprensió i l'expressió oral i escrita.

Es tracta d'avaluar l'habilitat per observar i reconèixer els efectes que inserció, supressió, canvi d'ordre, segmentació, recomposició, produeixen en els enunciats i en els textos, de manera que s'identifiquin tant els problemes en l'escriptura i en l'expressió oral com l'origen de determinades dificultats en la comprensió i s'utilitzi aquesta reflexió en la millora de les esmentades activitats.

Aquests procediments d'anàlisi han de permetre considerar el text de manera crítica; reflexionar sobre el contingut i avaluar-lo; considerar i avaluar la seva estructura, l'ús del llenguatge, els recursos literaris, o el punt de vista i l'ofici de l'autor.

10. Comprendre i utilitzar la terminologia gramatical i lingüística pròpia del cicle en les activitats de producció i comprensió de textos.

Aquest criteri tracta de comprovar que han adquirit els coneixements gramaticals bàsics i saben utilitzar la terminologia apropiada per referir-s'hi (denominacions dels textos, temps del verb – present, futur, passat–, determinants, article, quantificadors, prefixos, sufixos, paraules derivades, sinònims i antònims, etc.). També s'ha de valorar l'ús d'aquesta terminologia per parlar sobre el funcionament de la llengua i com a suport per explicar el que s'ha après i reflexionar-hi.

Tercer cicle

Continguts

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Participació i cooperació en situacions comunicatives de relació social, especialment les destinades a afavorir la convivència (debats o dilemes morals destinats a afavorir la convivència), amb valoració i respecte de les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, papers diversos en l'intercanvi, to de veu, postures i gestos adequats).
- Comprensió de textos orals procedents de la ràdio, de la televisió o d'Internet amb una especial incidència en la notícia, l'entrevista, el reportatge infantil i els debats i comentaris d'actualitat, per obtenir informació general sobre fets i esdeveniments que siguin significatius i distingint informació d'opinió.
- Producció de textos orals propis dels mitjans de comunicació social mitjançant simulació o participació per oferir i compartir informació i opinió.
- Valoració dels mitjans de comunicació social com a instrument d'aprenentatge i d'accés a informacions i experiències d'altres persones.
- Comprensió i producció de textos orals per aprendre i per informar-se, tant els produïts amb finalitat didàctica com els d'ús quotidià, de caràcter informal (converses entre iguals i a l'equip de treball) i d'un major grau de formalització (exposicions de classe, entrevistes o debats).
- Ús de documents audiovisuals com a mitjà per obtenir, seleccionar i relacionar amb progressiva autonomia informacions rellevants per aprendre (identificació, classificació, comparació).
- Actitud de cooperació i de respecte en situacions d'aprenentatge compartit.

Als textos literaris, s'ha d'avaluar la identificació de les idees principals d'alguns poemes –quan estan indicades expressament–, la capacitat per reconèixer el conflicte en un conte, l'habilitat per comprendre les relacions entre els personatges de les històries –quan no hi apareixen de manera explícita– o l'anticipació d'alguns esdeveniments. També s'han d'avaluar les destreses per utilitzar determinats aspectes no estrictament textuals que ajudin a la identificació de les idees principals: tipografia en titulars o entradetes, en portades; subratllats, negretes en epígrafs i altres llocs destacats dels textos; etc.

5. Interpretar i integrar les idees pròpies amb la informació continguda als textos d'ús escolar i social, i mostrar la comprensió a través de la lectura en veu alta.

Amb aquest criteri es vol comprovar si els nens i nenes utilitzen les seves experiències i coneixements per establir relacions entre les idees i la informació del text. Han de ser capaços d'utilitzar estratègies de comprensió (ser conscient del propòsit de la lectura, utilitzar indicadors textuals i contextuals per formular i provar conjectures...) i estratègies per resoldre els dubtes que es presentin (avançar i retrocedir, consultar un diccionari o buscar informació complementària).

També s'avalua la comprensió a través de la lectura en veu alta que ja s'ha de fer amb certa seguretat, sense titubejos, repeticions o salts de paraules. És important assegurar en aquest cicle que la descodificació es realitza adequadament i de forma fluida.

6. Redactar, reescriure i resumir diferents textos significatius en situacions quotidianes i escolars, de forma ordenada i adequada, utilitzant la planificació i revisió dels textos, i tenint cura de les normes gramaticals i ortogràfiques i els aspectes formals, tant en suport paper com digital.

Es tracta d'avaluar la capacitat per redactar els textos propis de les relacions interpersonals a l'aula –cartes, normes de convivència, avisos, sol·licituds–, així com altres propis dels mitjans de comunicació social, referits a fets pròxims a la seva experiència. De manera especial s'ha d'avaluar la capacitat per elaborar textos que permeten progressar en l'autonomia per aprendre – resums, descripcions o explicacions.

En l'àmbit literari, s'ha d'avaluar la capacitat per recrear, imitar poemes o relats utilitzant determinats recursos com la rima o el ritme, de manera intuïtiva, en els poemes. Aquest criteri ha de verificar que la producció de textos escrits es realitza d'acord amb els passos propis d'aquest procés (planificació, escriptura del text, revisió) i que valoren la utilitat de seguir-los per aconseguir un text més complet i adequat a la intenció comunicativa.

En tots els escrits, s'ha d'avaluar l'ús de les normes ortogràfiques bàsiques, així com la presentació clara, neta i ordenada. En aquests processos, convé avaluar l'habilitat en l'ús dels mitjans informàtics per a l'elaboració i la presentació de textos.

7. Conèixer textos literaris de la tradició oral i de la literatura infantil adequats al cicle així com les característiques bàsiques de la narració i la poesia, amb la finalitat d'ajudar a la lectura i l'escriptura dels textos esmentats.

Aquest criteri avalua la capacitat de gaudir de forma cada vegada més autònoma amb textos literaris adequats a l'edat i interessos del cicle, de comprendre'n el sentit gràcies a la interpretació d'algunes convencions específiques, com els temes recurrents, els elements del relat literari i la rima. Es necessari avaluar igualment l'actitud positiva cap a la lectura com a activitat pròpia de la vida quotidiana. S'ha de valorar la capacitat d'explorar recursos expressius i creatius simples, seguint models, en tasques de dramatització i recreació.

8. Usar la biblioteca de l'aula i del centre, conèixer els mecanismes de la seva organització i del seu funcionament i les possibilitats que ofereix.

Aquest criteri ha d'avaluar la participació en les activitats de lectura en les biblioteques, l'autonomia d'ús, el coneixement dels procediments bàsics i mecanismes d'organització i selecció dels diferents materials així com les possibilitats que li ofereix cadascun d'aquests. També s'ha de

- Interès per expressar-se oralment amb pronunciació i entonació adequades.
 - Utilització de la llengua per prendre consciència de les idees i els sentiments propis i dels altres i per regular la pròpia conducta, utilitzant un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
- Bloc 2. Llegir i escriure**
- Comprensió de textos escrits**
- Comprensió de la informació rellevant en textos propis de les situacions quotidianes de relació social: correspondència, normes, programes d'activitats, convocatòries, plans de treball o reglaments.
 - Comprensió de textos procedents dels mitjans de comunicació social (inclosos webs infantils i juvenils) amb una especial incidència en la notícia, l'entrevista i les carres al director, per obtenir informació general, localitzant informacions destacades.
 - Comprensió de textos de l'àmbit escolar, en suport paper o digital, per aprendre i per informar-se, tant els produïts amb finalitat didàctica com els d'ús social (fullets informatius o publicitaris, premsa, programes, fragments literaris).
 - Actitud crítica davant els missatges que suposen qualsevol tipus de discriminació.
 - Integració de coneixements i informacions procedents de diferents suports per aprendre (comparació, classificació, identificació i interpretació) amb una especial atenció a les dades que es transmeten mitjançant gràfics, esquemes i altres il·lustracions.
 - Utilització dirigida de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la localització, selecció i organització d'informació.
 - Ús de les biblioteques, incloent-hi les virtuals, de forma cada vegada més autònoma, per obtenir informació i models per a la producció escrita.
 - Interès pels textos escrits com a font d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències i de regulació de la convivència.
- Composició de textos escrits**
- Composició de textos propis de situacions quotidianes de relació social (correspondència, normes, programes, convocatòries, plans de treball...) d'acord amb les característiques pròpies dels esmentats gèneres.
 - Composició de textos d'informació i opinió propis dels mitjans de comunicació social sobre fets i esdeveniments significatius amb una especial incidència en la notícia, l'entrevista, la ressenya de llibres o de música..., en situacions simulades o reals.
 - Composició de textos propis de l'àmbit acadèmic per obtenir, organitzar i comunicar informació, (questionaris, enquestes, resums, esquemes, informes, descripcions, explicacions...).
 - Utilització d'elements gràfics i paratextuals per facilitar la comprensió (il·lustracions, gràfics, taules i tipografia).
 - Valoració de l'escriptura com a instrument de relació social, d'obtenció i reelaboració de la informació i dels coneixements.
- Utilització progressivament autònoma de programes informàtics de processament de text.
 - Interès per la cura i la presentació dels textos escrits i respecte per la norma ortogràfica.
- Bloc 3. Educació literària**
- Lectura personal, silenciosa i en veu alta, d'obres adequades a l'edat i interessos.
 - Lectura guiada de textos narratius de tradició oral, literatura infantil, adaptacions d'obres clàssiques i literatura actual en diferents suports.
 - Lectura comentada de poemes, relats i obres teatrals tenint en compte les convencions literàries (gèneres, figures...), i la presència de certs temes i motius recurrents.
 - Desenvolupament de l'autonomia lectora, de la capacitat d'elecció de temes i textos i d'expressió de les preferències personals.
 - Valoració i estima del text literari com a vehicle de comunicació, font de coneixement d'altres mons, temps i cultures, com a fet cultural i com a recurs de gaudi personal.
 - Ús de la biblioteca del centre i participació en activitats literàries.
 - Comprensió, memorització i recitació de poemes amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequats.
 - Recreació i composició de poemes i relats per comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records, reconeixent les característiques d'alguns models.
 - Dramatització i lectura dramatitzada de textos literaris.
- Bloc 4. Coneixement de la llengua**
- Identificació de les relacions entre els elements del context de situació i les formes lingüístiques en què es manifesten en els discursos orals i escrits.
 - Reconeixement d'estructures narratives, instructives, descriptives i explicatives per a la comprensió i composició.
 - Coneixement de les normes ortogràfiques, apreciament el seu valor social i la necessitat de cenyir-s'hi en els escrits.
 - Utilització de procediments de derivació, comparació, contrast..., per opinar sobre la correcció de les paraules i generalitzar les normes ortogràfiques.
 - Localització de les llengües d'Espanya i valoració positiva d'aquesta riquesa lingüística, evitant els prejudicis sobre les llengües i els seus parlants.
 - Comparació i transformació d'enunciacions mitjançant inserció, supressió, canvi d'ordre, segmentació i recomposició, per opinar sobre la gramaticalitat dels resultats i facilitar el desenvolupament dels conceptes lingüístics i del metallenguatge.
 - Reflexió, ús i definició intuïtiva de la terminologia següent en les activitats de producció i interpretació: denominació dels textos treballats; síl·laba tònica i àtona; enunciat: frase i oració; tipus d'enunciacions: declaratiu, interrogatiu, exclamatiu, imperatiu; enllaços: preposició i conjunció; grup de paraules: nucli i complementis; adjectiu; temps verbal (pretèrit indefinit,

Aquest criteri vol avaluar si són capaços de buscar, localitzar i seleccionar informació o idees rellevants que apareixen explícites als textos –convocatòries, programes d'activitats, plans de treball– actuant d'acord amb el que s'hi indica; informar-se sobre fets pròxims a la seva experiència en els mitjans de comunicació, utilitzant la lectura ràpida de titulars i entradetes per anticipar el contingut global; utilitzar el subratllat i altres tècniques per determinar les idees principals i les secundàries explícites als textos escolars.

També s'ha d'avaluar la capacitat per transcendir el significat superficial i extreure inferències directes: incloure esdeveniments predictibles, deduir el propòsit dels textos o identificar algunes generalitzacions. Fins i tot captar el doble sentit o les ironies.

Als textos literaris, s'ha d'avaluar la identificació de les idees principals d'alguns poemes o la capacitat per seguir relats no lineals, i també l'habilitat per comprendre les relacions entre els personatges de les històries, quan no apareixen explícits, o anticipar determinats esdeveniments.

5. Interpretar i integrar les idees pròpies amb les contingudes als textos, comparant i contrastant informacions diverses, i mostrar la comprensió a través de la lectura en veu alta.

Aquest criteri d'avaluació pretén constatar que els alumnes i les alumnes són capaços de manejar amb progressiva autonomia informacions contingudes en textos diversos, així com d'haver incorporat a l'activitat lectora estratègies de comprensió com identificar el propòsit de l'escrit, utilitzar indicadors textuals, avançar i retrocedir, consultar diccionaris o buscar informació complementària.

Aquest criteri també pretén avaluar tant la comprensió a través de la lectura en veu alta que ja s'ha de fer amb fluïdesa i entonació adequades, com la lectura silenciosa, valorant el progrés en la velocitat i la comprensió.

6. Narrar, explicar, descriure, resumir i exposar opinions i informacions en textos escrits relacionats amb situacions quotidianes i escolars, de forma ordenada i adequada, relacionant els enunciats entre si, usant de forma habitual els procediments de planificació i revisió dels textos així com les normes gramaticals i ortogràfiques i tenint cura dels aspectes formals tant en suport paper com digital.

Aquest criteri ha d'intentar verificar que són capaços d'expressar-se per escrit de forma coherent i seguint els passos propis del procés de producció d'un escrit (planificació, escriptura del text, revisió). Han de ser capaços de produir textos propis de les relacions interpersonals a l'aula – cartes, normes, programes d'activitats, convocatòries, plans de treball col·lectius –, dels mitjans de comunicació social referits a fets pròxims a la seva experiència –notícia, entrevista, ressenya de llibres o de música, carta al director–, així com els d'ús habitual en altres àrees d'aprenentatge. De manera especial, s'ha d'avaluar la capacitat per elaborar els textos que permeten progressar en l'autonomia per aprendre –resums, esquemes, informes, descripcions, explicacions.

En l'àmbit literari, s'ha d'avaluar la capacitat per recrear poemes o relats utilitzant determinats recursos com la rima o el ritme en els poemes.

En tots els escrits, tant en paper com en suport digital, s'ha d'avaluar l'automatització de les normes ortogràfiques d'aparició freqüent i la resolució de dubtes ortogràfics mitjançant la utilització dels suports pertinents (diccionaris, apunts...).

7. Conèixer textos literaris de la tradició oral i de la literatura infantil adequats al cicle així com les característiques de la narració i la poesia, amb la finalitat d'ajudar a la lectura i l'escriptura dels esmentats textos.

Aquest criteri avalua la capacitat de gaudir de forma autònoma amb els textos literaris adequats a l'edat i al cicle, de comprendre'n el sentit gràcies a la interpretació d'algunes convencions específiques, com els temes recurrents, els elements del relat literari, la rima, la mesura, les comparacions i la metàfora. És necessari avaluar igualment la iniciativa i l'adquisició d'una actitud

pretèrit imperfet i pretèrit perfect; persona gramatical; mode imperatiu i infinitiu; subjecte i predicat; complements del nom i complements del verb.

- Comparació d'estructures sintàctiques diverses per observar la seva equivalència semàntica o possibles alteracions del significat.

- Inserció i coordinació d'oracions com a procediments propis de l'explicació.

- Exploració i reflexió sobre les possibilitats de l'ús de diversos enllaços entre oracions (causa, conseqüència, finalitat, contradicció, condició...) en relació amb la composició de textos.

- Identificació dels constituents fonamentals de l'oració, subjecte i predicat.

- Transformació d'oracions d'activa en passiva i viceversa, amb la finalitat de construir els conceptes d'agent i objecte per a la comprensió de determinats textos.

- Utilització del pas d'estil directe a estil indirecte en la narració.

Criteris d'avaluació

1. Participar en les situacions de comunicació de l'aula, respectant les normes de l'intercanvi; guardar el torn de paraula, organitzar el discurs, escoltar i incorporar les intervencions dels altres.

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar tant la capacitat per intervenir en les diverses situacions d'intercanvi oral que es produeixen a l'aula com l'actitud amb què s'hi participa. Convé advertir que les esmentades competències requereixen capacitat per observar les situacions comunicatives – finalitat, nombre i característiques dels participants, lloc on es produeix l'intercanvi... – i per determinar les seves característiques, de forma conscient, i procedir de manera adequada a cada context. També ha de ser objecte de valoració l'habilitat per iniciar, sostenir i finalitzar converses.

2. Expressar-se de forma oral mitjançant textos que presentin de manera coherent coneixements, fets i opinions.

Aquest criteri ha d'avaluar si s'expressen de forma organitzada i coherent, segons el gènere i la situació de comunicació. Han de ser capaços de seleccionar els continguts rellevants i expressar-los usant el lèxic, les fórmules adequades i els recursos propis d'aquestes situacions, com to de veu, postura i gestos apropiats. S'ha de valorar la capacitat de produir de forma oral relats i exposicions de classe, així com la d'explicar en veu alta les reflexions sobre els aspectes que s'aprenen.

3. Captar el sentit de textos orals, reconeixent les idees principals i secundàries i identificant idees, opinions i valors no explícits.

Es tracta d'avaluar la competència per obtenir, seleccionar i relacionar informacions procedents dels mitjans de comunicació i del context escolar, especialment les de tipus espacial, temporal i de seqüència lògica.

Igualment pretén avaluar si són capaços d'aprendre més enllà del sentit literal del text i de realitzar deduccions i inferències sobre el seu contingut, de distingir informació i opinió i d'interpretar alguns elements implícits com la ironia o el doble sentit. Així mateix, es vol avaluar si han desenvolupat certa competència per reflexionar sobre els mecanismes de comprensió dels textos i la utilitat per aprendre a aprendre que comporta la reflexió sobre els procediments utilitzats.

4. Localitzar i recuperar informació explícita i realitzar inferències en la lectura de textos determinant-ne els propòsits principals i interpretant el doble sentit d'alguns.

comprendre i construir significats, estructures i estratègies durant la seva participació en actes de comunicació. La comprensió de les diferents situacions de comunicació i el coneixement de l'estructura dels textos, els ajudarà a identificar i adquirir els elements lingüístics concrets presents en un acte comunicatiu determinat.

L'escassa presència de les llengües estrangeres en l'ambient és un factor condicionant, que fa que la majoria de les oportunitats d'aprenentatge es donin només en l'entorn escolar. Normalment és la situació concreta de la classe de llengua estrangera l'únic lloc en el qual la comunicació en l'esmentada llengua es pot portar a terme i per tant el seu aprenentatge. Aquesta circumstància fa necessària la inclusió de continguts que incorporen situacions de comunicació pròpies d'àmbits diversos a més de l'acadèmic, especialment els de les relacions socials, els mitjans de comunicació i, amb les lògiques adaptacions, el literari.

L'eix de l'àrea de Llengua estrangera en aquest currículum, el constitueixen els procediments dirigits a la consecució d'una competència comunicativa efectiva oral i escrita, en contextos socials significatius que permeti expressar-se amb progressiva eficàcia i correcció i que abraçi tots els usos i registres possibles.

El *Marc comú europeu* defineix els diferents estadis del desenvolupament de la competència comunicativa en una determinada llengua, en funció de la capacitat de l'alumnat per portar a terme un conjunt de tasques de comunicació que exigeixen accions per al compliment d'una finalitat comunicativa concreta en un context específic. Una activitat comunicativa concreta requereix la utilització del llenguatge oral i escrit i l'ús de recursos i estratègies de comunicació, lingüístiques i no lingüístiques, pertinents al context en què té lloc. L'objecte de l'àrea és doncs l'aprenentatge de les destreses discursives que poden tenir lloc en àmbits diversos. L'alumnat d'educació primària pot actuar en la majoria d'aquests àmbits en actes de comunicació propis de la seva edat. D'entre aquests àmbits, es pot destacar l'àmbit de les relacions socials, que inclou les relacions familiars; les pràctiques socials habituals i les situacions i accions quotidianes al centre escolar; l'acadèmic, el relacionat amb continguts de l'àrea i d'altres àrees del currículum; els mitjans de comunicació i, amb les necessàries adaptacions, el literari. Així mateix, l'aprenentatge d'una llengua estrangera ha de contribuir al desenvolupament d'actituds positives i receptives cap a altres llengües i cultures i, alhora, ajudar a comprendre i valorar la llengua o llengües pròpies.

Els continguts s'han agrupat en blocs que ordenen els elements d'anàlisi d'una realitat complexa, en relació amb quatre centres d'atenció amb característiques i necessitats específiques quant al procés d'ensenyament i aprenentatge: el llenguatge oral; el llenguatge escrit; els elements constitutius del sistema lingüístic; el seu funcionament i relacions; i la dimensió social i cultural de la llengua estrangera.

Encara que el llenguatge oral i l'escrit són dues manifestacions diferents d'una mateixa capacitat i en els processos tant d'aprenentatge com d'ús el pariant es recolza en l'un o en l'altre indistintament, cadascun exigeix diferents habilitats i coneixements, per la qual cosa els continguts s'hi refereixen per separat. El bloc 1, *Escollir, parlar i conversar*, adquireix, en aquesta etapa, una rellevància especial. La limitada presència de llengua estrangera en el context social fa que el model lingüístic aportat per l'escola sigui la primera font de coneixement i aprenentatge de l'idioma. Els discursos utilitzats a l'aula són alhora vehicle i objecte d'aprenentatge, per la qual cosa el currículum ha atès tant el coneixement dels elements lingüístics com la capacitat d'utilitzar-los per al desenvolupament de tasques comunicatives. D'altra banda, el model lingüístic aportat ha de provenir d'un cert nombre de parlants per recollir tant com sigui possible la variació i matisos que un model lingüístic ambiental ofereix als parlants, tant en l'aspecte fonètic i prosòdic com en l'elecció d'expressions concretes en situacions conegudes de comunicació. D'aquí la presència en el currículum de l'ús dels mitjans audiovisuals convencionals i de les tecnologies de la informació i la comunicació.

El bloc 2, *Llegir i escriure*, en coherència amb l'anterior, pretén la competència discursiva en l'ús escrit. En llengua estrangera els textos escrits també són model de composició textual i de pràctica i adquisició d'elements lingüístics. Les lògiques diferències en la representació gràfica entre les llengües que es coneixen i la llengua estrangera suggereixen l'ús i aprenentatge prevís

positiva cap a la lectura. S'ha de valorar la capacitat d'usar recursos expressius i creatius, en tasques de dramatització, recreació o memorització de poemes i altres textos.

8. Utilitzar les biblioteques, videotèques, etc. i comprendre els mecanismes i procediments d'organització i selecció d'obres i altres materials. Col·laborar en la cura i millora dels materials bibliogràfics i altres documents disponibles a l'aula i al centre.

En aquest criteri s'avalua si són capaços d'usar les biblioteques al seu abast de forma activa i autònoma, si han desenvolupat el gust per la lectura i les actituds i procediments necessaris per ser-ne usuaris habituals. S'ha de valorar també el coneixement del funcionament i organització de les biblioteques, així com la capacitat de col·laborar en el seu manteniment i cura.

9. Identificar canvis que es produeixen en les paraules, els enunciats i els textos en realitzar segmentacions, canvis en l'ordre, supressions i insercions que fan millorar la comprensió i l'expressió oral i escrita.

Es tracta d'avaluar l'habilitat per observar i reconèixer els efectes que inserció, supressió, canvi d'ordre, segmentació, recomposició, produeixen en els enunciats i en els textos, de manera que s'identifiquin tant els problemes en l'escriptura i en l'expressió oral com l'origen de determinades dificultats en la comprensió i s'utilitzi aquesta reflexió en la millora de les esmentades activitats.

Aquests procediments d'anàlisi han de permetre considerar el text de manera crítica; reflexionar sobre el contingut del text i avaluar-lo; considerar i avaluar la seva estructura, l'ús del llenguatge, els recursos literaris, o el punt de vista i l'ofici de l'autor.

10. Comprendre i utilitzar la terminologia gramatical i lingüística bàsica en les activitats de producció i comprensió de textos.

Aquest criteri intenta comprovar si s'han adquirit els coneixements gramaticals bàsics sobre la llengua. Es pretén constatar que utilitzen aquests aprenentatges en la realització i revisió dels seus textos per aconseguir una millor comunicació. Així mateix, s'ha de valorar l'ús de la terminologia que permeti discutir alguns problemes lingüístics, ordenar les observacions realitzades i explicar el que s'ha après. Al final de l'etapa aquests continguts inclouen les denominacions dels textos, els elements que constitueixen els enunciats, el coneixement de les diferents classes de paraules (nom, adjectiu, verb, etc.) i nocions bàsiques sobre com estan formades (variacions de gènere i nombre, de temps, nombre i persona, prefixos i sufixos freqüents, etc.).

Llengua estrangera

La millora substancial dels mitjans de comunicació, juntament amb el desenvolupament i l'extensió de les tecnologies de la informació i la comunicació, han propiciat un increment de les relacions internacionals sense precedent. Per tant, en la societat del segle XXI és necessari preparar els alumnes i les alumnes per viure en un món progressivament més internacional, multicultural i multilingüe. A més, el nostre país està compromès com a membre de la Unió Europea en el foment del coneixement d'altres llengües comunitàries. Per la seva banda, el Consell d'Europa, en el *Marc comú europeu de referència per a les llengües: aprenentatge, ensenyament, avaluació*, estableix directius tant per a l'aprenentatge de llengües com per a la valoració de la competència en les diferents llengües d'un pariant. Aquestes pautes han estat un referent clau en el currículum de l'àrea.

L'àrea de Llengua estrangera té com a objecte formar persones que puguin fer-la servir per comprendre, parlar i conversar, llegir i escriure, per la qual cosa el seu ús ha de ser el punt de partida des de l'inici de l'aprenentatge. En l'educació primària es parteix d'una competència encara molt elemental en la llengua estrangera, per això, durant tota l'etapa, són de gran importància els coneixements, capacitats i experiències en les llengües que nens i nenes coneixen per

de les formes orals. L'ús progressiu del llenguatge escrit dependrà del grau de coneixement del codi, que està en relació directa amb el grau de seguretat que l'esmentat codi ofereixi en la representació gràfica dels sons de la llengua. Per superar aquesta falta de seguretat, el currículum inclou estratègies i recursos com l'ús de diccionaris i altres mitjans de consulta, convencionals o digitals, per a la comprensió i composició, amb progressiu grau de correcció i complexitat, de tot tipus de textos.

El contacte amb la llengua estrangera i el seu ús en situacions de comunicació permeten elaborar, als qui estan aprenent-la, un sistema conceptual elemental sobre el seu funcionament i fins i tot sobre les variables contextuals o pragmàtiques associades a la situació concreta i al contingut comunicatiu. Aquest és l'objecte del bloc 3, *Coneixement de la llengua*, que inclou tant coneixements lingüístics com continguts de reflexió sobre l'aprenentatge. El punt de partida són les situacions d'ús que fomenten la inferència de regles de funcionament de la llengua, que permeten a les nenes i nens establir quins elements de la llengua estrangera es comporten com en les llengües que coneixen i quines estratègies els ajuden a aprendre millor, de manera que adquireixin confiança en les seves pròpies capacitats.

Per la seva banda, els continguts del bloc 4, *Aspectes socioculturals i consciència intercultural*, contribueixen al fet que els nens i les nenes coneguin costums, formes de relació social, trets i particularitats dels països en els quals es parla la llengua estrangera, en definitiva, formes de vida diferents de les pròpies. Aquest coneixement promou la tolerància i acceptació, augmenta l'interès pel coneixement de les diferents realitats socials i culturals i facilita la comunicació intercultural.

Quan les administracions educatives incorporin a les àrees de l'educació primària una segona llengua estrangera, d'acord amb l'article 4.3 d'aquest Reial decret, els ensenyaments mínims seran els establerts per a la llengua estrangera en el primer cicle de l'etapa amb les adaptacions pertinents exigides per les característiques i la competència lingüística general de l'alumnat.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'estudi d'una llengua estrangera contribueix al desenvolupament de la *competència en comunicació lingüística* d'una manera directa, completant, enriquint i omplint de nous matisos comprensius i expressius aquesta capacitat comunicativa general. Un aprenentatge de la llengua estrangera basat en el desenvolupament d'habilitats comunicatives contribueix al desenvolupament d'aquesta competència bàsica en el mateix sentit que ho fa la primera llengua.

El llenguatge és el principal vehicle del pensament humà, l'eina més potent per a la interpretació i representació de la realitat i l'instrument d'aprenentatge per excel·lència, per això l'àrea, en la mesura que contribueix a la millora de la capacitat comunicativa general, ho fa també a la *competència d'aprendre a aprendre*. No obstant això, la seva màxima contribució és que l'aprenentatge d'una llengua estrangera es rendibilitza enormement si s'hi inclouen continguts directament relacionats amb la reflexió sobre el propi aprenentatge, perquè cada nen i cada nena identifiquin com aprenen millor i quines estratègies els fan més eficaços. Aquesta és la raó de la introducció en el currículum d'un apartat específic de reflexió sobre el propi aprenentatge. Al seu torn les decisions que provoca aquesta reflexió afavoreixen l'autonomia i, en aquest sentit, es pot afirmar que la llengua estrangera contribueix també al desenvolupament d'*autonomia i iniciativa personal*.

Les competències esmentades estan en l'actualitat en relació directa amb la *competència en tractament de la informació i competència digital*. Les tecnologies de la informació i la comunicació ofereixen la possibilitat de comunicar-se en temps real amb qualsevol part del món i també l'accés senzill i immediat a un flux incessant d'informació que augmenta cada dia. El coneixement d'una llengua estrangera ofereix la possibilitat de comunicar-se utilitzant-la. I, el que és més important, crea contextos reals i funcionals de comunicació.

Aquesta àrea contribueix en bona mesura al desenvolupament de la *competència social i ciutadana*. Les llengües serveixen als parlants per comunicar-se socialment, però també són vehicle de comunicació i transmissió cultural. Aprendre una llengua estrangera implica el coneixement de trets i fets culturals vinculats a les diferents comunitats de parlants de la llengua.

Aquest aprenentatge, ben orientat des de l'escola, s'ha de traduir tant en la capacitat com en l'interès per conèixer altres cultures i per relacionar-se amb altres persones, parlants o aprenents d'aquesta llengua. Alhora, el coneixement d'una altra llengua i de trets culturals diferents dels propis contribueix a la millor comprensió i valoració de la pròpia llengua i cultura i afavoreix el respecte, el reconeixement i l'acceptació de diferències culturals i de comportament, promou la tolerància i la integració, i ajuda a comprendre i apreciar tant els trets d'identitat com les diferències.

Finalment, i encara que en menys grau, aquesta àrea col·labora en el desenvolupament de la *competència artística i cultural* si els models lingüístics que s'utilitzen contenen, però amb les limitacions d'aquesta etapa, produccions lingüístiques amb component cultural.

Objectius

L'ensenyament de la Llengua estrangera en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Escoltar i comprendre missatges en interaccions verbals variades, i utilitzar les informacions transmeses per a la realització de tasques concretes diverses relacionades amb la seva experiència.
2. Expressar-se i interactuar oralment en situacions senzilles i habituals que tinguin un contingut i desenvolupament coneguts, utilitzant procediments verbals i no verbals i adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.
3. Escriure textos diversos amb finalitats variades sobre temes prèviament tractats a l'aula i amb l'ajuda de models.
4. Llegir de forma comprensiva textos diversos, relacionats amb les seves experiències i interessos, i extreure informació general i específica d'acord amb una finalitat prèvia.
5. Aprendre a utilitzar amb progressiva autonomia tots els mitjans al seu abast, incloïdes les noves tecnologies, per obtenir informació i per comunicar-se en la llengua estrangera.
6. Valorar la llengua estrangera, i les llengües en general com a mitjà de comunicació i entesa entre persones de procedències i cultures diverses i com a eina d'aprenentatge de diferents continguts.
7. Manifestar una actitud receptiva i de confiança en la pròpia capacitat d'aprenentatge i d'ús de la llengua estrangera.
8. Utilitzar els coneixements i les experiències prèvies amb altres llengües per a una adquisició més ràpida, eficaç i autònoma de la llengua estrangera.
9. Identificar aspectes fonètics, de ritme, accentuació i entonació, així com estructures lingüístiques i aspectes lèxics de la llengua estrangera i usar-los com a elements bàsics de la comunicació.

Primer cicle

Continguts

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Comprensió de missatges orals senzills per realitzar tasques a l'aula.

- Utilització progressiva de mitjans gràfics de consulta i informació i de les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.

- Confiança en la pròpia capacitat per aprendre una llengua estrangera i gust pel treball cooperatiu.

Bloc 4. Aspectes socioculturals i consciència intercultural

- Reconeixement i aprenentatge de formes bàsiques de relació social en llengua estrangera.

- Actitud receptiva cap a les persones que parlen una altra llengua i tenen una cultura diferent de la pròpia.

Criteris d'avaluació

1. Participar en interaccions orals molt dirigides sobre temes coneguts en situacions de comunicació fàcilment predictibles.

Amb aquest criteri s'avalua la capacitat de respondre de manera senzilla a peticions o instruccions o de donar informacions. Les interaccions han de tractar sobre temes coneguts, treballats prèviament o relacionats amb necessitats de comunicació immediates com saludar i acomiadar-se, presentar-se, parlar de gustos, en situacions comunicatives conegudes com rutines, hàbits, llenguatge d'aula, representacions, recitacions o cançons. També s'ha de valorar la capacitat de participació activa en les activitats d'aula.

2. Captar la idea global i identificar alguns elements específics en textos orals, amb ajuda d'elements lingüístics i no lingüístics del context.

Amb aquest criteri s'avalua si són capaços de captar progressivament la idea global d'un missatge oral, en situacions de comunicació cara a cara, amb suport gestual i mimic i amb les repeticions necessàries, i reconèixer i comprendre paraules clau i expressions bàsiques, relacionades amb activitats d'aula o del context escolar.

3. Llegir i identificar paraules i frases senzilles presentades prèviament de forma oral, sobre temes familiars i d'interès.

Aquest criteri avalua la capacitat de llegir, també en veu alta, i comprendre paraules i frases conegudes oralement a partir de tot tipus d'activitats. La lectura s'ha de recolzar en elements visuals i verbals referits al context en què apareixen aquestes expressions i ha de formar part d'activitats lúdiques i comunicatives.

4. Escriure paraules, expressions conegudes i frases a partir de models i amb una finalitat específica.

Amb aquest criteri s'avalua si són capaços d'escriure paraules i frases senzilles utilitzades oralement i de forma freqüent i repetitiva en activitats variades. L'escriptura ha de partir de l'observació d'un model i ha de formar part de la realització d'una tasca concreta i amb funcionalitat determinada com escriure una nota, fer un cartell, felicitar un aniversari o completar una cançó o un poema.

5. Reconèixer i reproduir aspectes sonors, de ritme, accentuació i entonació d'expressions que apareixen en contextos comunicatius habituals.

Aquest criteri intenta avaluar si reconeixen i són capaços de reproduir aspectes sonors, de ritme, accentuació i entonació quan participen activament escoltant, repint i anticipant expressions i en activitats de lectura en veu alta i sempre a partir de models.

- Escolta i comprensió de missatges senzills procedents de diferents suports audiovisuals i informàtics.

- Interacció oral en situacions reals o simulades a través de respostes verbals i no verbals facilitades per rutines de comunicació.

- Producció de textos orals coneguts prèviament mitjançant la participació activa en rutines, representacions, cançons, recitacions, dramatitzacions.

- Desenvolupament d'estratègies bàsiques per ajudar a la comprensió i expressió oral: ús del context visual i no verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació transferits des de les llengües que coneix a la llengua estrangera.

- Valoració de la llengua estrangera com a instrument per comunicar-se.

Bloc 2. Llegir i escriure

- Lectura de paraules i frases senzilles, prèviament conegudes en interaccions orals reals o simulades.

- Iniciació en l'ús d'estratègies de lectura: ús del context visual i verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació transferits des de les llengües que coneix.

- Escripció de paraules i frases, conegudes prèviament en interaccions orals i lectura posterior per transmetre i compartir informació, o amb intenció lúdica.

- Iniciació a la utilització de programes informàtics educatius per llegir i escriure missatges senzills.

- Interès per la cura i la presentació dels textos escrits.

Bloc 3. Coneixement de la llengua

Coneixements lingüístics

- Iniciació a alguns aspectes fonètics, del ritme, accentuació i entonació de la llengua estrangera i ús per a la comprensió i per a la producció oral.

- Identificació i ús de lèxic, i estructures elementals pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.

- Associació global de grafia, pronunciació i significat a partir de models escrits que representen expressions orals conegudes.

- Familiarització amb l'ús de les estratègies bàsiques de la producció de textos a partir d'un model: selecció del destinatari, propòsit i contingut.

- Interès per utilitzar la llengua estrangera en situacions variades.

Reflexió sobre l'aprenentatge

- Ús d'habilitats i procediments com repetició, memorització, associació de paraules i expressions amb elements gestuals i visuals i observació de models, per a l'adquisició de lèxic i estructures elementals de la llengua.

6. Usar estratègies bàsiques per aprendre a aprendre, com demanar ajuda, acompanyar la comunicació amb gestos, utilitzar diccionaris visuals i identificar alguns aspectes personals que l'ajudin a aprendre millor.

Aquest criteri pretén avaluar la utilització d'estratègies bàsiques que afavoreixen el procés d'aprenentatge com la utilització de recursos visuals i gestuals, la petició d'ajuda i aclariments, l'ús de diccionaris visuals i la valoració encara que sigui molt elemental dels seus progressos.

7. Mostrar interès i curiositat per aprendre la llengua estrangera i reconèixer la diversitat lingüística com element enriquidor.

Amb aquest criteri s'avalua si participen, s'esforcen i mostren interès a aprendre la llengua estrangera. Així mateix s'ha de valorar si van prenent consciència de la importància de conèixer llengües per comunicar-nos amb persones de llocs diferents i si aprecien la diversitat lingüística com un element enriquidor per a tots.

Segon cicle

Continguts

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Escolta i comprensió de missatges orals de progressiva complexitat, com instruccions o explicacions, interaccions orals dirigides o gravacions en suport audiovisual i informàtic per extreure'n informació global i informació específica.
- Interacció oral en situacions reals o simulades donant respostes verbals i no verbals que exigeixin elecció entre un repertori limitat de possibilitats, en contextos progressivament menys dirigits.
- Producció de textos orals coneguts prèviament mitjançant la participació activa en representacions, cançons, recitacions, dramatitzacions, interaccions dirigides... o bé preparats mitjançant un treball previ amb ajudes i models, mostrant interès per expressar-se oralment en activitats individuals i de grup.
- Desenvolupament d'estratègies bàsiques per donar suport a la comprensió i expressió oral: ús del context visual i no verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació transferits des de les llengües que coneix a la llengua estrangera.
- Valoració de la llengua estrangera com a instrument per comunicar-se.

Bloc 2. Llegir i escriure

- Lectura i comprensió de diferents textos, en suport paper i digital, adaptats a la competència lingüística de l'alumnat, per utilitzar informació global i específica, en el desenvolupament d'una tasca o per gaudir de la lectura.
- Ús guiat d'estratègies de lectura (utilització dels elements del context visual i dels coneixements previs sobre el tema o la situació transferits des de les llengües que coneix), identificant la informació més important i deduint el significat de paraules i expressions no conegudes.
- Lectura i escriptura de textos propis de situacions quotidianes pròximes a l'experiència com invitacions, felicitacions, notes, avisos, fulls...

- Composició a partir de models, de diferents textos senzills, utilitzant expressions i frases molt conegudes oralment, per transmetre informació, o amb diverses intencions comunicatives.

- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per llegir, escriure i transmetre informació.

- Interès per la cura i la presentació dels textos escrits.

Bloc 3. Coneixement de la llengua

Coneixements lingüístics

- Identificació d'aspectes fonètics, del ritme, accentuació i entonació de la llengua estrangera i el seu ús com a aspectes fonamentals de la comprensió i producció de breus textos orals.

- Reconeixement i ús de lèxic, formes i estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.

- Associació de grafia, pronunciació i significat a partir de models escrits, expressions orals conegudes i establiment de relacions analítiques grafia-so.

- Iniciació al coneixement i ús de les estratègies bàsiques de la producció de textos (elecció del destinatari, propòsit, planificació, redacció de l'esborrany, revisió del text i versió final) a partir de models molt estructurats.

- Interès per utilitzar la llengua estrangera de forma correcta en situacions variades.

Reflexió sobre l'aprenentatge

- Ús d'habilitats i procediments com repetició, memorització, associació de paraules i expressions amb elements gestuals i visuals, observació de models, lectura de textos, utilització de suports multimèdia, per a l'adquisició de nou lèxic, formes i estructures de la llengua.

- Reflexió sobre el propi aprenentatge i acceptació de l'error com a part del procés.

- Utilització progressiva de mitjans gràfics de consulta i informació i de les possibilitats que ofereixen les tecnologies.

- Confiança en la pròpia capacitat per aprendre una llengua estrangera i valoració del treball cooperatiu.

Bloc 4. Aspectes socioculturals i consciència intercultural

- Interès per conèixer informació sobre les persones i la cultura dels països on es parla la llengua estrangera.

- Coneixement d'algunes similituds i diferències en els costums quotidians i ús de les formes bàsiques de relació social entre els països on es parla la llengua estrangera i el nostre.

- Actitud receptiva cap a les persones que parlen una altra llengua i tenen una cultura diferent de la pròpia.

Criteris d'avaluació

1. Participar en interaccions orals dirigides sobre temes coneguts en situacions de comunicació predictibles, respectant les normes bàsiques de l'intercanvi, com escoltar i mirar a qui parla.

Amb aquest criteri s'avalua la capacitat d'expressar necessitats immediates com demanar permís, demanar en préstec objectes quotidians, localitzar objectes o persones, parlar sobre el temps atmosfèric o sobre gustos o hàbitats. Es valora la seva participació en situacions quotidianes com rutines, hàbits, llenguatge d'aula o en simulacions, representacions, cançons o recitacions. També s'avalua amb aquest criteri l'actitud amb la qual participa en els intercanvis i si manifesta interès per les intervencions de les altres persones.

2. Captar el sentit global, i identificar informació específica en textos orals sobre temes familiars i d'interès.

Aquest criteri vol avaluar si són capaços de captar el sentit global d'un missatge oral ajudant-se amb elements lingüístics i no lingüístics presents en la situació de comunicació. També es refereix a la capacitat de reconèixer i extreure paraules i expressions conegudes que apareixen en expressions més extenses encara que el text no es compregui en la seva totalitat.

3. Llegir i captar el sentit global i algunes informacions específiques de textos senzills sobre temes coneguts i amb una finalitat concreta.

Aquest criteri avalua si són capaços de llegir, també en veu alta, diferents textos, adequats a la seva competència comunicativa, com ara notes, normes d'aula, cartes, cartells o contes, que continguin vocabulari i expressions conegudes, per extreure'n informació global i específica, amb ajuda d'estratègies fonamentals de comprensió escrita com usar elements del context lingüístic i no lingüístic, i transferir coneixements de les llengües que coneix.

4. Escriure frases i textos curts significatius en situacions quotidianes i escolars a partir de models amb una finalitat determinada i amb un format establert, tant en suport paper com digital.

Aquest criteri intenta valorar la capacitat per escriure textos diversos com ara notes, instruccions o normes, cartes, cartells, fulls, còmics o descripcions senzilles. S'ha d'avaluar la capacitat d'utilitzar el model per produir un text amb cert grau d'autonomia, s'ha d'avaluar la correcció ortogràfica adquirida a partir de l'observació de models i del coneixement de les relacions entre so i grafia.

5. Usar formes i estructures pròpies de la llengua estrangera incloent-hi aspectes sonors, de ritme, accentuació i entonació en diferents contextos comunicatius de forma significativa.

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar la capacitat dels nens i nenes de reconèixer i reproduir aspectes sonors, de ritme, accentuació i entonació quan participen activament escoltant, repetint i anticipant expressions en activitats de lectura en veu alta i sempre a partir de models.

6. Usar algunes estratègies per aprendre a aprendre, com ara demanar aclariments, acompanyar la comunicació amb gestos, utilitzar diccionaris visuals i bilingües, recuperar, buscar i recopiar informació sobre temes coneguts en diferents suports i identificar alguns aspectes personals que l'ajuden a aprendre millor.

Aquest criteri pretén avaluar la utilització d'estratègies bàsiques que afavoreixen el procés d'aprenentatge com la utilització de recursos visuals i gestuals, la petició d'ajuda i aclariments, l'ús cada vegada més autònom de diccionaris bilingües i d'alguns mitjans tecnològics bàsics. També s'ha d'avaluar la capacitat d'anar valorant els seus progressos, de posar exemples sobre estratègies que usa per aprendre millor i l'adquisició de certa autonomia en l'ús espontani de formes i estructures senzilles i quotidianes.

7. Valorar la llengua estrangera com a instrument de comunicació amb altres persones i mostrar curiositat i interès cap a les persones que parlen la llengua estrangera.

Amb aquest criteri s'avalua si tenen una actitud de curiositat cap als qui parlen la llengua estrangera o altres llengües diferents de la pròpia, també s'ha d'observar la capacitat de valorar la diversitat lingüística com a element enriquidor de la societat i d'apreciar les particularitats socioculturals dels parlants d'altres llengües.

8. Identificar alguns aspectes de la vida quotidiana dels països on es parla la llengua estrangera i comparar-los amb els propis.

S'avalua amb aquest criteri la capacitat d'observar i identificar algunes diferències i similituds sobre aspectes de la vida quotidiana dels països on es parla la llengua estrangera pel que fa a horaris, menjars, tradicions, festivitats i formes de relacionar-se de les persones.

Tercer cicle

Contingut

Bloc 1. Escoltar, parlar i conversar

- Escolta i comprensió de missatges orals de progressiva complexitat, com ara instruccions o explicacions, interaccions orals dirigides o gravacions en suport audiovisual i informàtic, per obtenir-ne informació global i específica.

- Interacció oral en situacions reals o simulades amb progressiva autonomia, eficàcia i complexitat de les expressions utilitzades.

- Producció de textos orals amb progressiva autonomia, eficàcia i complexitat basats en models i estructures lingüístiques conegudes, mostrant interès per expressar-se oralement en activitats individuals o de grup.

- Desenvolupament d'estratègies bàsiques per donar suport a la comprensió i expressió oral: ús del context visual i no verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació transferits des de les llengües que coneix a la llengua estrangera.

- Disposició per superar les dificultats que sorgeixen habitualment en la comunicació, utilitzant les estratègies de comunicació de les llengües que coneix.

- Valoració de la llengua estrangera com a instrument per comunicar-se.

Bloc 2. Llegir i escriure

- Lectura i comprensió de diferents textos, en suport paper i digital, adaptats a la competència lingüística de l'alumnat, per utilitzar informació global i específica, en el desenvolupament d'una tasca o projecte o per gaudir de la lectura.

- Ús progressivament autònom d'estratègies de lectura (utilització dels elements del context visual i dels coneixements previs sobre el tema o la situació, transferits des de les llengües que coneix), identificant la informació més important, deduint el significat de paraules i expressions no conegudes, utilitzant diccionaris.

- Lectura i escriptura de textos propis de situacions quotidianes de relació social, de mitjans de comunicació i de textos per aprendre i per informar-se.

- Valoració de la llengua estrangera o d'altres llengües com a mitjà per comunicar-se i relacionar-se amb companys i companyes d'altres països, com a possibilitat d'accés a informacions noves i com a instrument per conèixer cultures i maneres de viure diferents i enriquidores.
- Coneixement de costums quotidians i ús de les formes de relació social pròpies de països on es parla la llengua estrangera.
- Actitud receptiva i de valoració positiva cap a les persones que parlen una altra llengua i tenen una cultura diferent de la pròpia.
- Interès per establir contactes i comunicar-se amb parlants de la llengua estrangera o d'altres llengües a través dels mitjans que ens proporcionen les tecnologies de la comunicació.

Críteris d'avaluació

1. Mantenir converses quotidianes i familiars sobre temes coneguts en situacions de comunicació predictibles, respectant les normes bàsiques de l'intercanvi, com escoltar i mirar a qui parla.

Amb aquest criteri es vol comprovar si són capaços de comunicar-se en situacions habituals sobre temes coneguts o treballats prèviament per expressar necessitats immediates com fer peticions, organitzar l'activitat, treballar en equip i demanar aclariments. S'avalua la capacitat d'utilitzar expressions i frases per parlar en termes senzills sobre la seva família i altres persones, el temps atmosfèric, la roba, llibres, jocs i sobre continguts de les diferents àrees. També s'ha de valorar l'actitud amb què participa en els intercanvis i si manifesta interès per les intervencions dels altres.

2. Captar el sentit global i identificar informacions específiques en textos orals variats emesos en diferents situacions de comunicació.

Aquest criteri avalua si són capaços de comprendre les expressions i el vocabulari més freqüent sobre el seu entorn, informació personal i familiar bàsica, jocs, esports, continguts d'altres àrees i altres temes del seu interès, així com si poden comprendre missatges, informacions i converses clares i senzilles.

3. Llegir i localitzar informació explícita i realitzar inferències directes en comprendre textos diversos sobre temes d'interès.

Aquest criteri avalua la capacitat de llegir, també en veu alta, diferents textos amb vocabulari cada vegada més extens i expressions de més complexitat, en contes i poemes adaptats o autèntics, receptes, menús, fullets, publicitat, normes, cartes... amb ajuda d'estratègies bàsiques de comprensió escrita. S'ha de valorar si són capaços de detectar i entendre informació o idees rellevants explícites als textos, així com si poden transcendir el significat superficial per extreure inferències directes basades en el text. També s'ha d'avaluar la utilització amb certa autonomia d'estratègies fonamentals de comprensió escrita com usar elements del context lingüístic i no lingüístic, i transferir coneixements de les llengües que coneix.

4. Elaborar textos escrits atenent el destinatari, el tipus de text i la finalitat, tant en suport paper com digital.

El criteri avalua la capacitat per produir, a partir de models, textos curts en funció dels integrants de la situació de comunicació. Es tracta d'avaluar si són capaços d'elaborar amb ajuda diferents textos com ara peticions, instruccions, cartes, diaris, descripcions i narracions breus sobre temes relacionats amb els seus interessos i dels seus coneixements previs, especialment de les transferències de les llengües primeres. S'ha de valorar especialment l'atenció prestada a les fases de producció d'un text: planificació, textualització i revisió.

- Composició de textos propis de diferents situacions de comunicació, progressivament més extensos i rics en lèxic i estructures, per transmetre informació, amb diverses intencions comunicatives.
- Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació per produir textos i presentacions i per transmetre informació.
- Interès per la cura i la presentació dels textos escrits, i valoració del paper que desenvolupen per satisfer les necessitats de comunicació.
- Valoració de la llengua estrangera com a instrument per comunicar-se i per aprendre.

Bloc 3. Coneixement de la llengua

Coneixements lingüístics

- Pronunciació acurada, ritme, entonació i accentuació adequats, tant en la interacció i expressió oral com en la recitació, dramatització o lectura en veu alta.
- Reconeixement de l'ús i la funcionalitat d'algunes formes i estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.
- Associació de grafia, pronunciació i significat a partir de models escrits, expressions orals conegudes, establiment de les relacions analítiques grafia-so i coneixement d'algunes irregularitats rellevants.
- Utilització de les estratègies bàsiques de la producció de textos (elecció del destinatari, propòsit, planificació, redacció de l'esborrany, revisió del text i versió final) a partir de models.
- Interès per utilitzar la llengua estrangera de forma correcta en situacions variades de progressiva extensió atenent a la correcció i a l'adequació de les expressions.
- Comparació i reflexió sobre el funcionament de la llengua estrangera a partir de les llengües que coneix.

Reflexió sobre l'aprenentatge

- Ús d'habilitats i procediments com repetició, memorització, associació de paraules i expressions amb elements gestuals i visuals, observació de models, lectura de textos, utilització de suports multimèdia i de les tecnologies de la informació i la comunicació, per a l'adquisició de nou lèxic, formes i estructures de la llengua.
- Reflexió sobre el propi aprenentatge, organització del treball, acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge, autocorrecció i autoavaluació.
- Utilització progressiva de mitjans gràfics de consulta i informació i de les possibilitats que ofereixen les tecnologies.
- Confiança en la pròpia capacitat per aprendre una llengua estrangera i valoració del treball cooperatiu.

Bloc 4. Aspectes socioculturals i consciència intercultural

inducció, estimació, aproximació, probabilitat i temptativa, i milloren la capacitat d'enfrontar-se a situacions obertes, sense solució única i tancada.

Tot això es reflecteix en la doble funció que es dona a l'aprenentatge escolar de les matemàtiques i que manté la seva validesa, encara que amb una interpretació més àmplia: s'aprenen matemàtiques perquè són útils en altres àmbits (en la vida quotidiana, en el món laboral, per aprendre altres coses...) i, també, pel que el seu aprenentatge aporta a la formació intel·lectual general, en concret les destreses susceptibles de ser utilitzades en una àmplia gamma de casos particulars, i que contribueixen, per si mateixes, a potenciar capacitats cognitives de nens i nenes.

En l'educació primària es busca assolir una eficaç alfabetització numèrica, entesa com la capacitat per enfrontar-se amb èxit a situacions en les quals intervinguin els nombres i les seves relacions, de manera que permeti obtenir informació efectiva, directament o a través de la comparació, l'estimació i el càlcul mental o escrit. És important ressaltar que per aconseguir una veritable alfabetització numèrica no n'hi ha prou de dominar els algorismes de càlcul escrit, també és necessari, i principalment, actuar amb confiança davant els nombres i les quantitats, utilitzar-los sempre que sigui pertinet i identificar les relacions bàsiques que s'estableixen entre aquestes.

El sentit d'aquesta àrea en l'educació primària és eminentment experiencial; els continguts d'aprenentatge prenen com a referència el que és familiar i pròxim a l'alumnat, i s'aborden en contextos de resolució de problemes i de contrast de punts de vista. Els nens i les nenes han d'aprendre matemàtiques utilitzant-les en contextos funcionals relacionats amb situacions de la vida diària, per adquirir progressivament coneixements més complexos a partir de les experiències i els coneixements previs.

Els processos de resolució de problemes constitueixen un dels eixos principals de l'activitat matemàtica i han de ser font i suport principal de l'aprenentatge matemàtic al llarg de l'etapa, ja que constitueixen la pedra angular de l'educació matemàtica. En la resolució d'un problema es requereixen i s'utilitzen moltes de les capacitats bàsiques: llegir comprensivament, reflexionar, establir un pla de treball que es va revisant durant la resolució, modificar el pla si és necessari, comprovar la solució si s'ha trobat, fins a la comunicació dels resultats.

Els continguts s'han organitzat en quatre blocs que responen al tipus d'objectes matemàtics que es maneja en cadascun d'aquests: Nombres i operacions, Mesura, Geometria i Tractament de la informació, atzar i probabilitat. Cal advertir que aquesta agrupació només és una forma d'organitzar els continguts, que s'han d'abordar de manera relacionada. L'ensenyament de les matemàtiques ha d'atendre la configuració cíclica dels continguts que estan sempre relacionats i es construeixen els uns sobre els altres. La resolució de problemes actua com a eix vertebrador que recorre transversalment tots els blocs i per això s'inclou amb especial rellevància en cadascun d'aquests.

El bloc 1, *Nombres i operacions*, pretén essencialment el desenvolupament del sentit numèric, entès com el domini reflexiu de les relacions numèriques que es pot expressar en capacitats com: habilitat per descompondre nombres de forma natural, comprendre i utilitzar l'estructura del sistema de numeració decimal, utilitzar les propietats de les operacions i les relacions entre elles per realitzar càlculs mentalment. Els nombres han de ser usats en diferents contextos, sabent que la comprensió dels processos desenvolupats i el significat dels resultats és un contingut previ i prioritari enfront de la destresa de càlcul. Interessa principalment l'habilitat per al càlcul amb diferents procediments i la decisió en cada cas sobre el que sigui més adequat. Al llarg de l'etapa, es pretén que l'alumnat calculi amb fluïdesa i faci estimacions raonables, intentant aconseguir un equilibri entre comprensió conceptual i competència en el càlcul.

El contingut del bloc 2, *La mesura: estimació i càlcul de magnituds*, busca facilitar la comprensió dels missatges en els quals es quantifiquen magnituds i s'informa sobre situacions reals que nens i nenes han d'arribar a interpretar correctament. A partir del coneixement de diferents magnituds es passa a la realització de mesuraments i a la utilització d'un nombre progressivament més gran d'unitats. S'ha de considerar la necessitat del mesurament, manejant la mesura en situacions diverses, així com establint els mecanismes per efectuar-la: elecció d'unitat, relacions entre unitats

5. Usar formes i estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera incloent-hi aspectes de rítmic, accentuació i entonació en diferents contextos comunicatius de forma significativa.

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar la capacitat dels nens i nenes de reconèixer i reproduir, amb més correcció, aspectes sonors, de rítmic, accentuació i entonació quan participen activament en activitats diverses com ara breus exposicions en públic, converses entre iguals o lectura en veu alta, i sempre a partir de models.

6. Usar algunes estratègies per aprendre a aprendre, com fer preguntes pertinents per obtenir informació, demanar aclariments, utilitzar diccionaris bilingües i monolingües, acompanyar la comunicació amb gestos, buscar, recopilar i organitzar informació en diferents suports, utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació per contrastar i comprovar informació, i identificar alguns aspectes que l'ajudin a aprendre millor.

Aquest criteri pretén avaluar la utilització d'estratègies bàsiques que afavoreixen el procés d'aprenentatge com la utilització de recursos visuals i gestuals, la petició d'ajuda i aclariments, l'ús de diccionaris adaptats monolingües, o la recerca d'informació en suport paper o digital. També s'ha d'avaluar la capacitat d'anar valorant els seus progressos, la identificació de recursos i estratègies que l'ajuden a aprendre millor i l'ús espontani de formes i estructures senzilles i quotidianes.

7. Valorar la llengua estrangera com a instrument de comunicació amb altres persones, com a eina d'aprenentatge, i mostrar curiositat i interès cap a les persones que parlen la llengua estrangera.

Amb aquest criteri s'avalua la capacitat de valorar la llengua estrangera com una eina per aprendre i per comunicar-nos. Així mateix, s'ha d'observar si valoren la diversitat lingüística com a element enriquidor de la societat. També s'ha de valorar l'esforç per utilitzar la llengua per establir relacions personals a través de correspondència escolar fent servir les noves tecnologies, tant en la interacció oral com en l'elaboració de comunicacions escrites.

8. Identificar alguns trets, costums i tradicions de països on es parla la llengua estrangera.

Aquest criteri pretén avaluar si són capaços d'identificar les peculiaritats, els costums i les tradicions més conegudes de països on es parla la llengua estrangera, i relacionar aquests elements socioculturals forans amb els propis per avançar en el desenvolupament d'una consciència intercultural.

Matemàtiques

Les matemàtiques són un conjunt de sabers associats en una primera aproximació als nombres i les formes, que progressivament es van completant fins a constituir una manera valuosa d'analitzar situacions variades. Permeten estructurar el coneixement que s'obté de la realitat, analitzar-la i aconseguir una informació nova per conèixer-la millor, valorar-la i prendre decisions. La màxima complexitat de les eines matemàtiques que se sigui capaç d'utilitzar permet, al seu torn, el tractament d'una gran varietat de situacions i una informació més rica. Per això, al llarg de l'escolaritat bàsica, l'aprenentatge de les matemàtiques ha d'anar dirigit a enriquir les seves possibilitats d'utilització.

S'entenen així les matemàtiques com un conjunt d'idees i formes d'actuar que comporten no només utilitzar quantitats i formes geomètriques, sinó, i sobretot, fer-se preguntes, obtenir models i identificar relacions i estructures, de manera que, en analitzar els fenòmens i situacions que es presenten en la realitat, es puguin obtenir informacions i conclusions que inicialment no estaven explícites. Concebudes d'aquesta forma, les matemàtiques incorporen les característiques que els han estat tradicionalment assignades i que s'identifiquen amb la deducció, la precisió, el rigor, la seguretat, etc., però són i aporten molt més que no es dedueix d'aquests termes. També són

vessants complementaris associats al desenvolupament d'aquesta competència: la planificació, la gestió dels recursos i la valoració dels resultats. La planificació està associada aquí a la comprensió en detall de la situació plantejada per traçar un pla i buscar estratègies i, en definitiva, per prendre decisions; la gestió dels recursos inclou l'optimització dels processos de resolució; per la seva banda, l'avaluació periòdica del procés i la valoració dels resultats permet fer front a altres problemes o situacions amb més possibilitats d'èxit. En la mesura que l'ensenyament de les matemàtiques incideixi en aquests processos i es plantegin situacions obertes, veritaders problemes, millorarà la contribució de l'àrea a aquesta competència. Actituds associades amb la confiança en la pròpia capacitat per enfrontar-se amb èxit a situacions incertes estan incorporades a través de diferents continguts del currículum.

El caràcter instrumental d'una part important dels continguts de l'àrea proporciona valor per al desenvolupament de la *competència per aprendre a aprendre*. Sovint és un requisit per a l'aprenentatge la possibilitat d'utilitzar les eines matemàtiques bàsiques o comprendre informacions que utilitzen suports matemàtics. Per al desenvolupament d'aquesta competència també és necessari incidir des de l'àrea en els continguts relacionats amb l'autonomia, la perseverança i l'esforç per abordar situacions de creixent complexitat, la sistematització, la mirada crítica i l'habilitat per comunicar amb eficàcia els resultats del propi treball. Finalment, la verbalització del procés seguit en l'aprenentatge, contingut que apareix sovint en aquest currículum, ajuda a la reflexió sobre què s'ha après, què falta per aprendre, com i per a què, cosa que potencia el desenvolupament d'estratègies que faciliten l'aprendre a aprendre.

Per fomentar el desenvolupament de la *competència en comunicació lingüística* des de l'àrea de Matemàtiques s'ha d'insistir en dos aspectes. D'una banda la incorporació del que té d'essencial el llenguatge matemàtic a l'expressió habitual i l'adequada precisió en el seu ús. D'altra banda, és necessari incidir en els continguts associats a la descripció verbal dels raonaments i dels processos. Es tracta tant de facilitar l'expressió com de propiciar l'escolta de les explicacions dels altres, fet que desenvolupa la pròpia comprensió, l'esperit crític i la millora de les destreses comunicatives.

Les matemàtiques contribueixen a la *competència en expressió cultural i artística* des de la consideració del coneixement matemàtic com a contribució al desenvolupament cultural de la humanitat. Així mateix, el reconeixement de les relacions i formes geomètriques ajuda en l'anàlisi de determinades produccions artístiques.

L'aportació a la *competència social i ciutadana* es refereix, com en altres àrees, al treball en equip que en matemàtiques adquireix una dimensió singular si s'aprèn a acceptar altres punts de vista diferents del propi, en particular a l'hora d'utilitzar estratègies personals de resolució de problemes.

Objectius

L'ensenyament de les matemàtiques en aquesta etapa té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Utilitzar el coneixement matemàtic per comprendre, valorar i produir informacions i missatges sobre fets i situacions de la vida quotidiana i reconèixer el seu caràcter instrumental per a altres camps de coneixement.
2. Reconèixer situacions del seu medi habitual per a la comprensió o tractament de les quals es requereixin operacions elementals de càlcul, formular-les mitjançant formes senzilles d'expressió matemàtica o resoldre-les utilitzant els algorismes corresponents, valorar el sentit dels resultats i explicar oralment i per escrit els processos seguits.
3. Apreciar el paper de les matemàtiques en la vida quotidiana, gaudir amb el seu ús i reconèixer el valor d'actituds com l'exploració de diferents alternatives, la conveniència de la precisió o la perseverança en la recerca de solucions.

i grau de fiabilitat. Per fer-ho es pot partir d'unitats corporals (pam, peu,...), arbitràries (cordes, vares...) per passar a les mesures normalitzades, que sorgeixen com a superació de les anteriors.

A través de l'estudi dels continguts del bloc 3, *Geometria*, l'alumnat aprèn formes i estructures geomètriques. La geometria és descriure, analitzar propietats, classificar i raonar, i no només definir. L'aprenentatge de la geometria requereix pensar i fer, i ha d'oferir contínues oportunitats per classificar d'acord amb criteris lliurement elegits, construir, dibuixar, modelitzar, mesurar, desenvolupant la capacitat per visualitzar relacions geomètriques. Tot això s'aconsegueix establint relacions constants amb la resta dels blocs i amb altres àmbits com el món de l'art o de la ciència, però també assignant un paper rellevant a la part manipulativa a través de l'ús de materials (geoplans i mecanos, trames de punts, llibres de miralls, material per formar políedres, etc.) i de l'activitat personal realitzant plegaments, construccions, etc. per arribar al concepte a través de models reals. A aquest mateix fi pot contribuir l'ús de programes informàtics de geometria dinàmica.

Els continguts del bloc 4, *Tractament de la informació, atzar i probabilitat*, adquireixen el seu ple significat quan es presenten en connexió amb activitats que impliquen altres àrees de coneixement. Igualment, el treball ha d'incidir de forma significativa en la comprensió de les informacions dels mitjans de comunicació, per suscitar l'interès pels temes i ajudar a valorar el benefici que els coneixements estadístics proporcionen davant la presa de decisions, normalment sobre qüestions que estudien altres àrees. Tenen una importància especial en el bloc els continguts actuals, que afavoreixen la presentació de les dades de forma ordenada i gràfica, i permeten descobrir que les matemàtiques faciliten la resolució de problemes de la vida diària. Al seu torn, els continguts d'aquest bloc han d'iniciar en l'ús crític de la informació rebuda per diferents mitjans.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

Els continguts de l'àrea s'orienten de manera prioritària a garantir el millor desenvolupament de la *competència matemàtica* en tots i cadascun dels seus aspectes, fet que inclou la major part dels coneixements i de les destreses imprescindibles per a això. És necessari remarcar, tanmateix, que la contribució a la competència matemàtica s'ha d'aconseguir en la mesura que l'aprenentatge dels esmentats continguts va dirigit precisament a la seva utilitat per enfrontar-se a les múltiples ocasions en les quals nens i nenes utilitzen les matemàtiques fora de l'aula.

El desenvolupament del pensament matemàtic contribueix a la competència en el *coneixement i interacció amb el món físic* perquè fa possible una millor comprensió i una descripció més ajustada de l'entorn. En primer lloc, amb el desenvolupament de la visualització (concepció espacial), els nens i les nenes milloren la seva capacitat per fer construccions i manipular mentalment figures en el pla i en l'espai, cosa que els serà de gran utilitat en la utilització de mapes, planificació de rutes, disseny de plànols, elaboració de dibuixos, etc. En segon lloc, a través de la mesura s'aconsegueix un coneixement millor de la realitat i s'augmenten les possibilitats d'interactuar amb ella i de transmetre informacions cada vegada més precises sobre aspectes quantificables de l'entorn. Finalment, la destresa en la utilització de representacions gràfiques per interpretar la informació aporta una eina molt valuosa per conèixer i analitzar millor la realitat.

Les matemàtiques contribueixen a l'adquisició de la competència en *tractament de la informació i competència digital*, en diversos sentits. D'una banda perquè proporcionen destreses associades a l'ús dels nombres, com ara la comparació, l'aproximació o les relacions entre les diferents formes d'expressar-los, i faciliten així la comprensió d'informacions que incorporen quantitats o mesures. D'altra banda, a través dels continguts del bloc el nom del qual és precisament tractament de la informació es contribueix a la utilització dels llenguatges gràfic i estadístic, essencials per interpretar la informació sobre la realitat. En menor escala, la iniciació a l'ús de calculadores i d'eines tecnològiques per facilitar la comprensió de continguts matemàtics també està unida al desenvolupament de la competència digital.

Els continguts associats a la resolució de problemes constitueixen la principal aportació que des de l'àrea es pot fer a l'*autonomia i iniciativa personal*. La resolució de problemes té, a més, tres

- Càlcul aproximat. Estimació i arrodoniment del resultat d'un càlcul fins a la desena més pròxima escollint entre diverses solucions i valorant les respostes raonables.
- Familiarització amb l'ús de la calculadora per a la generació de sèries i composició i descomposició de nombres.
- Resolució de problemes que impliquin la realització de càlculs, explicant oïrament el significat de les dades, la situació plantejada, el procés seguit i les solucions obtingudes.
- Confiança en les pròpies possibilitats, curiositat, interès i constància en la recerca de solucions.
- Gust per la presentació ordenada i neta dels càlculs i els seus resultats.

Bloc 2. La mesura: estimació i càlcul de magnituds

Longitud, pes/massa i capacitat

- Comparació d'objectes segons longitud, pes/massa o capacitat, de manera directa o indirecta.
- Mesurament amb instruments i estratègies no convencionals.
- Utilització d'unitats usuals i instruments convencionals per mesurar objectes i distàncies de l'entorn.
- Estimació de resultats de mesures (distàncies, mides, pesos, capacitats...) en contextos familiars. Explicació oral del procés seguit i de l'estratègia utilitzada en el mesurament.
- Resolució de problemes de mesura explicant el significat de les dades, la situació plantejada, el procés seguit i les solucions obtingudes.

Mesura del temps

- Unitats de mesura del temps: el temps cíclic i els intervals de temps (lectura del rellotge, les hores senceres, les mitges).
- Selecció i utilització de la unitat apropiada per determinar la durada d'un interval de temps.

Sistema monetari

- Valor de les diferents monedes i bitllets. Maneig de preus d'articles quotidians.
- Curiositat per conèixer i utilitzar la mesura d'alguns objectes i temps familiars i interès per la interpretació de missatges que continguin informacions sobre mesures.
- Cura en la realització de mesures.

Bloc 3. Geometria

La situació en l'espai, distàncies i girs

- Descripció de posicions i moviments, en relació amb un mateix i amb altres punts de referència.
- Ús de vocabulari geomètric per descriure itineraris: línies obertes i tancades; rectes i corbes.

4. Conèixer, valorar i adquirir seguretat en les pròpies habilitats matemàtiques per afrontar situacions diverses, que permetin gaudir dels aspectes creatius, estètics o utilitaris i confiar en les seves possibilitats d'ús.

5. Elaborar i utilitzar instruments i estratègies personals de càlcul mental i mesura, així com procediments d'orientació espacial, en contextos de resolució de problemes, i decidir, en cada cas, els avantatges del seu ús i valorar la coherència dels resultats.

6. Utilitzar de forma adequada els mitjans tecnològics tant en el càlcul com en la recerca, tractament i representació d'informacions diverses.

7. Identificar formes geomètriques de l'entorn natural i cultural, utilitzant el coneixement dels seus elements i propietats per descriure la realitat i desenvolupar noves possibilitats d'acció.

8. Utilitzar tècniques elementals de recollida de dades per obtenir informació sobre fenòmens i situacions del seu entorn; representar-la de forma gràfica i numèrica i formar-se un judici sobre aquesta informació.

Primer cicle

Continguts

Bloc 1. Nombres i operacions

Nombres naturals

- Recompente, mesura, ordenació i expressió de quantitats en situacions de la vida quotidiana.
- Lectura i escriptura de nombres. Grafia, nom i valor de posició de nombres fins a tres xifres.
- Utilització dels nombres ordinals.
- Ordre i relacions entre nombres. Comparació de nombres en contextos familiars.

Operacions

- Utilització en situacions familiars de la suma per ajuntar o afegir; de la resta per separar o treure; i de la multiplicació per calcular nombre de vegades.
- Expressió oral de les operacions i el càlcul.
- Disposició per utilitzar els nombres, les seves relacions i operacions per obtenir i expressar informació, per a la interpretació de missatges i per resoldre problemes en situacions reals.

Estratègies de càlcul

- Càlcul de sumes i restes utilitzant algorismes estàndard.
- Construcció de les taules de multiplicar del 2, 5 i 10 basant-se en nombre de vegades, suma repetida, disposició en quadrícules...
- Desenvolupament d'estratègies personals de càlcul mental per a la recerca del complement d'un nombre a la desena immediatament superior, per al càlcul de dobles i meitats de quantitats i per resoldre problemes de sumes i restes.

2. Comparar quantitats petites d'objectes, fets o situacions familiars, interpretant i expressant els resultats de la comparació, i ser capaços d'arrodonir fins a la desena més pròxima.

Es tracta d'apreciar la capacitat per estimar quantitats petites d'objectes, de forma oral o mitjançant escriptura xifrada, com a etapa prèvia al càlcul exacte. Una vegada realitzat el càlcul o l'operació, s'ha de valorar la capacitat de contrast amb l'estimació prèvia. Així mateix, s'ha de valorar si saben arrodonir, escollint entre les respostes raonables, el resultat d'un càlcul fins a la desena més pròxima.

3. Realitzar, en situacions quotidianes, càlculs numèrics bàsics amb les operacions de suma, resta i multiplicació, utilitzant procediments diversos i estratègies personals.

Aquest criteri ha d'intentar comprovar la capacitat d'utilitzar en els càlculs de sumes, restes i multiplicacions l'estructura del sistema decimal de numeració, mostrant flexibilitat a l'hora d'elegir el procediment més convenient. S'ha de prestar una atenció especial a la capacitat per desenvolupar estratègies pròpies de càlcul mental en contextos habituals. També s'ha de valorar l'aplicació intuïtiva de les propietats de les operacions i la capacitat d'explicar oralment els raonaments.

4. Mesurar objectes, espais i temps familiars amb unitats de mesura no convencionals (pams, passes, rajoles...) i convencionals (quilogram; metre, centímetre; litre; dia i hora), utilitzant els instruments al seu abast més adequats en cada cas.

Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat per mesurar objectes i espais del seu entorn, usant unitats de mesura, no convencionals i convencionals, i ponderant l'elecció dels diversos instruments de mesura en funció de les característiques del que es mesura i tenint en compte la unitat de mesura en la qual s'expressen els resultats.

5. Descriure la situació d'un objecte de l'espai pròxim, i d'un desplaçament en relació amb si mateix, utilitzant els conceptes d'esquerra-dreta, davant-darrere, a dalt-a baix, a prop-lluny i pròxim-llunyà.

Aquest criteri pretén avaluar les capacitats d'orientació i representació espacial, tenint en compte tant el llenguatge utilitzat en la descripció com la representació en el pla d'objectes i situacions.

6. Reconèixer a l'entorn immediat objectes i espais amb formes rectangulars, triangulars, circulars, cúbiques i esfèriques.

Aquest criteri pretén valorar la capacitat de reconèixer a l'entorn les formes geomètriques planes o espacials més elementals. És important valorar la capacitat de rebre i emetre informacions de manera oral o escrita sobre els espais familiars, utilitzant amb propietat els termes geomètrics propis del cicle.

7. Realitzar interpretacions elementals de les dades presentades en gràfiques de barres. Formular i resoldre problemes senzills en els quals intervingui la lectura de gràfics.

Amb aquest criteri es tracta de valorar la capacitat d'interpretar gràfics senzills de situacions familiars i verificar l'habilitat per reconèixer gràficament informacions quantificables. També es pretén avaluar si els nens i les nenes estan familiaritzats amb conceptes i termes bàsics sobre l'atzar: segur, possible, impossible...

8. Resoldre problemes senzills relacionats amb objectes, fets i situacions de la vida quotidiana, seleccionant les operacions de suma i resta i utilitzant els algorismes bàsics corresponents o altres procediments de resolució. Explicar oralment el procés seguit per resoldre un problema.

Amb aquest criteri es pretén avaluar la capacitat de seleccionar i aplicar l'operació adequada a la situació problemàtica que s'ha de resoldre. També és important observar la capacitat d'emprar més d'un procediment i la maduresa que es manifesta en l'expressió oral i escrita del procés de resolució.

- Interpretació i descripció verbal de croquis d'itineraris i la seva elaboració.

Formes planes i espacials

- Les figures i els seus elements. Identificació de figures planes en objectes i espais quotidians.

- Identificació dels cossos geomètrics en objectes familiars. Descripció de la seva forma, utilitzant el vocabulari geomètric bàsic.

- Comparació i classificació de figures i cossos geomètrics amb criteris elementals.

- Formació de figures planes i cossos geomètrics a partir d'altres per composició i descomposició.

Regularitats i simetries

- Recerca d'elements de regularitat en figures i cossos a partir de la manipulació d'objectes.

- Interpretació de missatges que continguin informacions sobre relacions espacials.

- Resolució de problemes geomètrics explicant oralment i per escrit el significat de les dades, la situació plantejada, el procés seguit i les solucions obtingudes.

- Interès i curiositat per la identificació de les formes i els seus elements característics.

- Confiança en les pròpies possibilitats; curiositat, interès i constància en la recerca de solucions.

Bloc 4. Tractament de la informació, atzar i probabilitat

Gràfics estadístics

- Descripció verbal, obtenció d'informació qualitativa i interpretació d'elements significatius de gràfics senzills relatius a fenòmens pròxims.

- Utilització de tècniques elementals per a la recollida i l'ordenació de dades en contextos familiars i pròxims.

Caràcter aleatori d'algunes experiències

- Distinció entre el que és impossible, el que és segur i el que és possible però no segur, i utilització en el llenguatge habitual d'expressions relacionades amb la probabilitat.

- Participació i col·laboració activa en el treball en equip i l'aprenentatge organitzat a partir de la recerca sobre situacions reals. Respecte pel treball dels altres.

Criteris d'avaluació

1. Formular problemes senzills en els quals és necessari comptar, llegir i escriure nombres fins al 999.

Aquest criteri pretén comprovar la capacitat d'aplicar a situacions inventades els coneixements adquirits sobre l'ús dels nombres. S'ha d'avaluar la capacitat per interpretar i emetre informacions en situacions familiars utilitzant nombres fins a l'entorn del mil·ler. Igualment es pretén valorar el domini sobre el valor de posició que tenen els nombres, en l'ordre de magnitud indicat, en el sistema decimal de numeració i la capacitat d'associar escriptura xifrada i denominacions orals.

- Segon cicle*
- Continguts*
- Bloc 1. Nombres i operacions**
- Nombres naturals i fraccions**
- Sistema de numeració decimal. Valor de posició de les xifres. El seu ús en situacions reals.
 - Ordre i relació entre els nombres. Notació.
 - Nombres fraccionaris per expressar particions i relacions en contextos reals, utilització del vocabulari apropiat.
 - Comparació entre fraccions senzilles: mitjançant ordenació i representació gràfica.
- Operacions**
- Utilització en situacions familiars de la multiplicació com a suma abreujada, en disposicions rectangulars i problemes combinatoris.
 - Utilització en contextos reals de la divisió per repartir i per agrupar.
 - Interès per la utilització dels nombres i el càlcul numèric per resoldre problemes en situacions reals, explicant oralment i per escrit els processos de resolució i els resultats obtinguts.
- Estratègies de càlcul**
- Descomposició additiva i multiplicativa dels nombres. Construcció i memorització de les taules de multiplicar.
 - Utilització dels algorismes estàndard, en contextos de resolució de problemes, de suma, resta, multiplicació i divisió per una xifra.
 - Utilització d'estratègies personals de càlcul mental.
 - Estimació del resultat d'una operació entre dos nombres, valorant si la resposta és raonable.
 - Utilització de la calculadora en la resolució de problemes de la vida quotidiana, decidint sobre la conveniència d'usar-la en funció de la complexitat dels càlculs.
 - Confiança en les pròpies possibilitats i constància per utilitzar els nombres, les seves relacions i operacions per obtenir i expressar informacions, manifestant iniciativa personal en els processos de resolució de problemes de la vida quotidiana.
 - Interès per la presentació neta, ordenada i clara dels càlculs i dels seus resultats.
 - Disposició per desenvolupar aprenentatges autònoms en relació amb els nombres, les seves relacions i operacions.
- Bloc 2. La mesura: estimació i càlcul de magnituds**
- Longitud, pes/massa i capacitat**
- Realització de mesuraments usant instruments i unitats de mesura convencionals en contextos quotidians.
 - Unitats de mesura convencionals: múltiples i submúltiples d'ús quotidià, utilització en contextos reals. Elecció de la unitat més adequada per a l'expressió d'una mesura.
 - Comparació i ordenació d'unitats i quantitats d'una mateixa magnitud.
 - Elaboració i utilització d'estratègies personals per mesurar.
 - Estimació de mesures d'objectes de la vida quotidiana.
 - Explicació oral i escrita del procés seguit i de l'estratègia utilitzada en el mesurament.
 - Interès per conèixer i utilitzar la mesura i per expressar els resultats numèrics dels mesuraments manifestant les unitats utilitzades i explicant oralment i per escrit el procés seguit.
- Mesura del temps**
- Unitats de mesura del temps: lectura en el rellotge analògic i digital.
 - Confiança en les pròpies possibilitats i per compartir amb els altres els processos que utilitzen la mesura per obtenir i expressar informacions i per resoldre problemes en situacions reals.
 - Interès per la presentació neta i ordenada del procés i l'expressió de mesures.
- Bloc 3. Geometria**
- La situació a l'espai: distàncies, angles i girs**
- Representació elemental d'espais coneguts: plànols i maquetes. Descripció de posicions i moviments en un context topogràfic.
 - Les línies com a recorregut: rectes i corbes, intersecció de rectes i rectes paral·leles.
- Formes planes i espacials**
- Identificació de figures planes i espacials en la vida quotidiana.
 - Classificació de polígons. Costats i vèrtexs.
 - La circumferència i el cercle.
 - Els cossos geomètrics: cubs, esferes, prismes, piràmides i cilindres. Arestes i cares.
 - Descripció de la forma d'objectes utilitzant el vocabulari geomètric bàsic.
 - Construcció de figures geomètriques planes a partir de dades i de cossos geomètrics a partir d'un desenvolupament. Exploració de formes geomètriques elementals.
 - Comparació i classificació de figures i cossos geomètrics utilitzant diversos criteris.
 - Comparació i classificació d'angles.

Regularitats i simetries

- Transformacions mètriques: translacions i simetries.
- Interès per l'elaboració i per la presentació curiosa de les construccions geomètriques.
- Gust per compartir els processos de resolució i els resultats obtinguts. Col·laboració activa i responsable en el treball en equip.
- Confiança en les pròpies possibilitats i constància per utilitzar les construccions geomètriques i els objectes i les relacions espacials.

Bloc 4. Tractament de la informació, azar i probabilitat

Gràfics i taules

- Taules de dades. Iniciació a l'ús d'estratègies eficaces de recompte de dades.
- Recollida i enregistrament de dades sobre objectes, fenòmens i situacions familiars utilitzant tècniques elementals d'enquesta, observació i mesurament.
- Lectura i interpretació de taules de doble entrada d'ús habitual en la vida quotidiana.
- Interpretació i descripció verbal d'elements significatius de gràfics senzills relatius a fenòmens familiars.
- Disposició a l'elaboració i presentació de gràfics i taules de forma ordenada i clara.

Caràcter aleatori d'algunes experiències

- Valoració dels resultats d'experiències en les quals intervé l'atzar, per apreciar que hi ha successos més o menys probables i la impossibilitat de predir un resultat concret.
- Introducció al llenguatge de l'atzar.
- Confiança en les pròpies possibilitats, i curiositat, interès i constància en la interpretació de dades presentades de forma gràfica.

Críteris d'avaluació

1. Utilitzar en contextos quotidians la lectura i l'escriptura de nombres naturals de fins a sis xifres, interpretant el valor posicional de cadascuna d'aquestes xifres, i comparant i ordenant nombres pel valor posicional i en la recta numèrica.

Aquest criteri pretén comprovar el maneig, en situacions reals, de la representació de quantitats de fins a sis xifres, partint del concepte de valor de posició. Igualment es tracta de verificar, en contextos de la vida quotidiana, la capacitat d'interpretar i expressar situacions amb quantitats de l'esmentada magnitud, de dominar l'organització de la sèrie escrita de les xifres d'un nombre i de situar-lo en la recta.

2. Fer càlculs numèrics amb nombres naturals, utilitzant el coneixement del sistema de numeració decimal i les propietats de les operacions, en situacions de resolució de problemes.

Aquest criteri intenta comprovar la capacitat d'utilitzar en els càlculs l'estructura del sistema decimal de numeració i les propietats de les operacions, mostrant flexibilitat a l'hora d'elegir el procediment més adequat, si bé s'ha de prestar una atenció especial al domini dels algorismes escrits.

3. Utilitzar estratègies personals de càlcul mental en càlculs relatius a la suma, resta, multiplicació i divisió simples.

Es tracta de valorar la capacitat per utilitzar amb certa agilitat estratègies personals de càlcul mental en situacions de càlcul senzilles. S'ha d'atendre especialment l'explicació que fan sobre les estratègies aplicades. No es tracta tant de valorar la rapidesa en el càlcul com d'apreciar si arriben a resultats vàlids, que han de ser exactes o estimats en funció dels nombres que intervenen i de la situació en què es produeix el càlcul.

4. Realitzar, en contextos reals, estimacions i mesuraments escollint, entre les unitats i instruments de mesura usuals, els que millor s'ajustin a la mida i naturalesa de l'objecte a mesurar.

Aquest criteri intenta valorar la competència per elegir tant l'instrument com la unitat de mesura més adequats per efectuar mesuraments, en funció del que s'ha de mesurar. Igualment es vol apreciar la capacitat d'estimació a partir de previsions més o menys raonables. També es pretén comprovar si s'utilitzen en situacions de la vida quotidiana les unitats de mesura pròpies del cicle, convertir les unes en les altres i que els resultats dels mesuraments s'expressen en la unitat de mesura més adequada. Així mateix, s'ha de valorar la capacitat d'explicar oràlment i per escrit els raonaments seguits.

5. Obtenir informació puntual i descriure una representació espacial (croquis d'un itinerari, plànol d'una pista...) prenent com a referència objectes familiars i utilitzar les nocions bàsiques de moviments geomètrics, per descriure i comprendre situacions de la vida quotidiana i per valorar expressions artístiques.

Aquest criteri pretén avaluar capacitats d'orientació i representació espacial, tenint en compte tant el llenguatge utilitzat com la representació en el plànol d'objectes i contextos pròxims, valorant la utilització de propietats geomètriques (alineament, paral·lelisme, perpendicularitat...) com a elements de referència per descriure situacions espacials. Així mateix, es pretén apreciar l'adequada utilització dels moviments en el plànol tant per emetre i rebre informacions sobre situacions quotidianes, com per identificar i reproduir manifestacions artístiques que incloguin simetries i translacions.

6. Reconèixer i descriure formes i cossos geomètrics de l'espai (polígons, cercles, cubs, prismes, cilindres, esferes).

Aquest criteri pretén valorar si coneixen les propietats bàsiques de cossos i figures planes. Per a això és important apreciar la capacitat per classificar tant figures com cossos, atenent diversos criteris. En especial, s'ha de posar l'èmfasi en les classificacions realitzades d'acord amb criteris lliurement elegits.

7. Recollir dades sobre fets i objectes de la vida quotidiana utilitzant tècniques senzilles de recompte, ordenar aquestes dades atenent un criteri de classificació i expressar el resultat en forma de taula o gràfica.

Aquest criteri intenta valorar la capacitat per realitzar un recompte de dades efectiu i representar-ne el resultat utilitzant els gràfics estadístics més adequats a la situació. És així mateix motiu d'avaluació la capacitat per descriure i interpretar gràfics senzills relatius a situacions familiars.

8. Resoldre problemes relacionats amb l'entorn que exigeixin certa planificació, aplicant dues operacions amb nombres naturals com a màxim, així com els continguts bàsics de geometria o tractament de la informació i utilitzant estratègies personals de resolució.

Aquest criteri intenta comprovar la capacitat per utilitzar estratègies personals per a la resolució de problemes i per aplicar els coneixements adquirits. També és important observar la facultat d'utilitzar més d'un procediment i la perseverança en la recerca de solucions, i l'expressió, oral i escrita, de forma ordenada del procés seguit.

Terçer cicle

Corninguts

Bloc 1. Nombres i operacions

Nombres enters, decimals i fraccions

- Ús en situacions reals del nom i grafia dels nombres de més de sis xifres.
- Múltiples i divisors.
- Nombres positius i negatius. Utilització en contextos reals.
- Nombres fraccionaris. Obtenció de fraccions equivalents.
- Nombres decimals. Valor de posició i equivalències. Ús dels nombres decimals en la vida quotidiana.
- Ordenació de nombres enters, de decimals i de fraccions per comparació i representació gràfica.
- Expressió de parts utilitzant percentatges. Correspondència entre fraccions senzilles, decimals i percentatges.
- Sistemes de numeració en cultures anteriors i influències en l'actualitat.

Operacions

- Potència com a producte de factors iguals. Quadrats i cubs.
- Jerarquia de les operacions i usos del parèntesi.

Estratègies de càlcul

- Utilització d'operacions de suma, resta, multiplicació i divisió amb diferents tipus de nombres, en situacions quotidianes i en contextos de resolució de problemes.
- Utilització de la taula de multiplicar per identificar múltiples i divisors.
- Càlcul de tants per cent bàsics en situacions reals.
- Estimació del resultat d'un càlcul i valoració de respostes numèriques raonables.
- Resolució de problemes de la vida quotidiana utilitzant estratègies personals de càlcul mental i relacions entre els nombres, explicant oralment i per escrit el significat de les dades, la situació plantejada, el procés seguit i les solucions obtingudes.

- Utilització de la calculadora en la resolució de problemes, decidint sobre la conveniència d'usar-la en funció de la complexitat dels càlculs.
- Capacitat per formular raonaments i per argumentar sobre la validesa d'una solució identificant, si s'escau, els errors.
- Col·laboració activa i responsable en el treball en equip, manifestant iniciativa per resoldre problemes que impliquen l'aplicació dels continguts estudiats.

Bloc 2. La mesura: estimació i càlcul de magnituds

Longitud, pes/massa, capacitat i superfície

- Desenvolupament d'estratègies personals per mesurar figures de manera exacta i aproximada.
- Realització de mesuraments usant instruments i unitats de mesura convencionals.
- Equivalències entre unitats d'una mateixa magnitud.
- Estimació de longituds, superfícies, pesos i capacitats d'objectes i espais coneguts; elecció de la unitat i dels instruments més adequats per mesurar i expressar una mesura.
- Explicació oral i escrita del procés seguit i de l'estratègia utilitzada en mesuraments i estimacions.
- Utilització d'unitats de superfície.
- Comparació de superfícies de figures planes per superposició, descomposició i mesurament.

Mesura del temps

- Unitats de mesura del temps i les seves relacions. La precisió amb els minuts i els segons.
- Equivalències i transformacions entre hores, minuts i segons, en situacions reals.

Mesura d'angles

- L'angle com a mesura d'un gir o obertura. Mesura d'angles i ús d'instruments convencionals per mesurar angles.
- Utilització del mesurament i les mesures per resoldre problemes i comprendre i transmetre informacions.
- Interès per utilitzar amb cura i precisió diferents instruments de mesura i eines tecnològiques, i per utilitzar unitats adequades.

Bloc 3. Geometria

La situació en el pla i en l'espai, distàncies, angles i girs.

- Angles en diferents posicions.

- Valoració de la necessitat de reflexió, raonament i perseverança per superar les dificultats implícites en la resolució de problemes.

- Confiança en les pròpies possibilitats i interès per utilitzar les eines tecnològiques en la comprensió dels continguts funcionals.

Criteris d'avaluació

1. Llegir, escriure i ordenar, utilitzant raonaments apropiats, diferents tipus de nombres (naturals, enters, fraccions i decimals fins a les centèsimes).

Amb aquest criteri es pretén comprovar el maneig, en situacions preses de la vida real, de diferents tipus de nombres, interpretant el seu valor i sent capaç de comparar i intercalar nombres escrits de diferents maneres.

2. Realització d'operacions i càlculs numèrics senzills mitjançant diferents procediments, inclòs el càlcul mental, que facin referència implícita a les propietats de les operacions, en situacions de resolució de problemes.

Es tracta de comprovar la capacitat d'operar amb els nombres i el coneixement sobre la jerarquia de les operacions. Igualment, es tracta d'apreciar la utilització de les propietats de les operacions, les estratègies personals i els diferents procediments que s'utilitzen segons la naturalesa del càlcul que s'ha de realitzar (algorismes escrits, càlcul mental, mesurament, estimació, calculadora), decidint sobre l'ús més adequat.

3. Utilitzar els nombres decimals, fraccionaris i els percentatges senzills per interpretar i intercanviar informació en contextos de la vida quotidiana.

Amb aquest criteri es pretén comprovar la utilització dels diferents tipus de nombres en contextos reals, establint equivalències entre ells, i la capacitat d'identificar-los i utilitzar-los com a operadors en la interpretació i la resolució de problemes.

4. Seleccionar, en contextos reals, els més adequats entre els instruments i unitats de mesura usuals, fent prèviament estimacions, i expressar amb precisió mesures de longitud, superfície, pes/massa, capacitat i temps.

Amb aquest criteri es pretén detectar la capacitat d'escollir els instruments de mesura més pertinents en cada cas, i d'estimar la mesura de magnituds de longitud, capacitat, massa i temps fent previsions raonables. També es vol comprovar la capacitat d'utilitzar amb correcció les unitats de mesura més usuals, convertir unes unitats en altres de la mateixa magnitud, i que els resultats dels mesuraments que es realitzen s'expressen en les unitats de mesura més adequades. Així mateix, s'ha de valorar la capacitat d'explicar oralment i per escrit, amb progressiva autonomia, els raonaments.

5. Utilitzar les nocions geomètriques de paral·lelisme, perpendicularitat, simetria, perímetre i superfície per descriure i comprendre situacions de la vida quotidiana.

En aquest criteri és important detectar que els estudiants han après aquestes nocions i saben utilitzar els termes corresponents per donar i demanar informació. S'ha d'avaluar si els esmentats continguts són utilitzats amb propietat per comprendre i emetre informacions diverses, en particular si són utilitzats en la resolució de problemes geomètrics de l'entorn.

- Sistema de coordenades cartesianes. Descripció de posicions i moviments per mitjà de coordenades, distàncies, angles, girs...

- La representació elemental de l'espai, escales i gràfiques senzilles.

- Utilització d'instruments de dibuix i programes informàtics per a la construcció i exploració de formes geomètriques.

Formes planes i espacials

- Relacions entre costats i entre angles d'un triangle.

- Formació de figures planes i cossos geomètrics a partir d'altres per composició i descomposició.

- Interès per la precisió en la descripció i representació de formes geomètriques.

Regularitats i simetries

- Reconeixement de simetries en figures i objectes.

- Traçat d'una figura plana simètrica d'una altra respecte d'un element donat.

- Introducció a la semblança: ampliacions i reduccions.

- Interès i perseverança en la recerca de solucions davant situacions d'incertesa relacionades amb l'organització i utilització de l'espai. Confiança en les pròpies possibilitats per utilitzar les construccions geomètriques i els objectes i les relacions espacials per resoldre problemes en situacions reals.

- Interès per la presentació clara i ordenada dels treballs geomètrics.

Bloc 4. Tractament de la informació, azar i probabilitat

Gràfics i paràmetres estadístics

- Recollida i enregistrament de dades utilitzant tècniques elementals d'enquesta, observació i mesurament.

- Diferents formes de representar la informació. Tipus de gràfics estadístics.

- Valoració de la importància d'analitzar críticament les informacions que es presenten a través de gràfics estadístics.

- La mitjana aritmètica, la moda i el rang, aplicació a situacions familiars.

- Disposició a l'elaboració i presentació de gràfics i taules de forma ordenada i clara.

- Obtenció i utilització d'informació per a la realització de gràfics.

Caràcter aleatori d'algunes experiències

- Presència de l'azar en la vida quotidiana. Estimació del grau de probabilitat d'un succés.

6. Interpretar una representació espacial (croquis d'un itinerari, plànol de cases i maquetes) realitzada a partir d'un sistema de referència i d'objectes o situacions familiars.	175	Matemàtiques
Aquest criteri pretén avaluar el desenvolupament de capacitats espacials en relació amb punts de referència, distàncies, desplaçaments i, en certs casos, eixos de coordenades, mitjançant representacions d'espais familiars.	105	Religió
7. Realitzar, llegir i interpretar representacions gràfiques d'un conjunt de dades relatives a l'entorn immediat. Fer estimacions basades en l'experiència sobre el resultat (possible, impossible, segur, més o menys probable) de situacions senzilles en les quals intervingui l'atzar i comprovar l'esmentat resultat.	175	Per al segon cicle: Coneixement del medi natural, social i cultural
Aquest criteri intenta comprovar la capacitat de recollir i registrar una informació que es pugui quantificar, d'utilitzar alguns recursos senzills de representació gràfica: taules de dades, blocs de barres, diagrames lineals... i de comprendre i comunicar la informació expressada així. A més, s'ha de comprovar que es comença a constatar que hi ha successos impossibles, successos que amb gairebé tota la seguretat es produeixen, o que es repeteixen, sent més o menys probable aquesta repetició. Aquestes nocions s'han de basar en l'experiència.	105	Educació artística
8. En un context de resolució de problemes senzills, anticipar una solució raonable i buscar els procediments matemàtics més adequats per abordar el procés de resolució. Valorar les diferents estratègies i perseverar en la recerca de dades i solucions precises, tant en la formulació com en la resolució d'un problema. Expressar de forma ordenada i clara, oralment i per escrit, el procés seguit en la resolució de problemes.	140	Per al tercer cicle: Coneixement del medi natural, social i cultural
Aquest criteri està dirigit especialment a comprovar la capacitat en la resolució de problemes, atenent el procés seguit. Es tracta de verificar que davant un problema els alumnes i les alumnes tracten de resoldre'l d'una manera lògica i reflexiva i comprovar que comprenen la importància que l'ordre i la claredat tenen en la presentació de les dades i en la recerca de la solució correcta, per detectar-hi els possibles errors, per explicar el raonament seguit i per argumentar sobre la validesa d'una solució.	105	Educació artística
	105	Educació física
	50	Educació per a la ciutadania i els drets humans
	280	Llengua castellana i literatura
	140	Llengua estrangera
	175	Matemàtiques
	105	Religió
		D'acord amb el que estableix l'article 6.3 de la Llei orgànica d'educació, les comunitats autònomes que tenen llengua cooficial disposen per a l'organització dels ensenyaments de l'esmentada llengua del 10% de l'horari escolar total que deriva d'aquest annex, i no poden detreure d'una àrea una xifra superior a 35 hores.
		Les administracions educatives poden adaptar l'horari dels ensenyaments en el primer cicle de l'educació primària per a grups d'alumnes que participin en programes lingüístics específics per a l'aprenentatge de la llengua cooficial, sense perjudici del compliment del nombre d'hores assenyalades per a cada àrea en el conjunt de l'etapa, i respectant els objectius i continguts que amb caràcter de mínims estableix l'annex II.
		Els continguts referits a estructures lingüístiques que puguin ser compartits per diverses llengües en un mateix cicle es poden impartir de manera conjunta. En aquest cas, si la llengua d'ensenyament d'aquestes estructures comunes és diferent del castellà, s'ha de garantir que l'alumnat rep ensenyaments de llengua i literatura castellana o en llengua castellana en un nombre d'hores no inferior al que correspongui a l'àrea en aplicació dels criteris anteriors.
		ANNEX III
		Horari
Horari escolar, expressat en hores, corresponent als continguts bàsics dels ensenyaments mínims per a l'educació primària	175	
Per al primer cicle:		
Coneixement del medi natural, social i cultura	175	
Educació artística	105	
Educació física	105	
Llengua castellana i literatura	315	
Llengua estrangera	105	